THEODŌRITOU EPISKOPOU KYROY, LOGOS ONTŌS PANCHRYSOS, PERÌ TĒS AGAPĒS…

Theodoretus vescovo di Ciro (vescovo di Ciro), …

ΘΕΟΔΩΡΙΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ,
λόγος ὄντως πάγχρυσος, περὶ τῆς Ἀγάπης.

THEODORITI EPISCOPI CYRI, ORATIO VERE AUREA, DE CARITATE SIVE DILECTIONE.

ANTE HAC NVMQVAM GRAECE, nunc autem Græce simul & Latine recens edita.

Interprete Gerardo Vossio.

ACCESSERE EIVSDEM INTERPRETIS in eandem orationẽ variæ lectiones ex tribus codicibus mnss. Græcis collatæ: vna cum scholijs, in quibus loca quædam difficiliora, historiæ, allusionesq. variæ ab Auctore positæ, breuiter perspicueque explicantur.

CVM LICENTIA SVPERIORVM.



ROMÆ, In Ædibus Populi Romani,
M D LXXX.

BEATISSIMO PATRI
ET D. D. GREGORIO XIII.
PONT. OPT. MAX.

Gerardus Vossius perpetuam Felicitatem.



SI hominum studia votaq. pensemus, Beatissime Pater, & num summo illi omnium bonorum largitori Deo, reddere queant aequivalens consideremus, dubio procul in infinitum humana quaecumq. merita ab eius munificentia superari aut verius obscurari plane reperiemus: manifestũ est enim bonũ id totũ, quod est & habet homo, uni divinae caritati esse adscribendum. Nam quod suum habet esse, quod vivit, spirat, intelligit ac ratiocinatur, pluримaq. gratiae dona, praeter externa illa, quae fortuita gentiles appellabãt philosophi, possidet nõ sibi sed liberalissimo illi largitori Deo haec & quaecumq. alia referat accepta necesse est: cuius contemplatione orthodoxi illi Ecclesiae Patres divino spiritu afflati cupientes vnũquemq. nostrum in divini illius amoris rapti admirationem ac desiderium, illum nobis saepe commendarunt, suaq. de eo monumenta posteris prodiderunt. Atq. hoc cum factum sit a varijs, ab alio tamen, mea quidẽ sententia, post disertissimum illum caritatis praeconem apostolum Paulum, numquam doctius, plenius & ad commouẽdos hominum animos melius ardentiusq., quam ab insigni illo atq. illustri Ecclesiae scriptore, veraq. pietatis athleta Theodoreto Cyri episcopo, hac praesenti περὶ τῆς Ἀγάπης, id est, de caritate oratione vere aurea praestitum existit. Hanc quod & doctrina ac diuini amoris stimulis aculeisq.

a 2 cerne-

ternerem plenam, ex Græca Latinam faciendam, & in
vtraq. lingua edendam in animum induxi, Græcis pariter
atq. Latinis, quorum omnium tu Pastor es & Pontifex ma-
xime vere pietatis studiosis, in hoc rem gratam facere desi-
derans. Quo vel solo instituto eandem sub felicibus Sancti-
tatis vestræ auspicijs, vna cum meis in eam lucubrationibus
caræ posteritati consecrare visum est. In quâ quidē, vt bre-
uibus contenta perstringam, præterquam quod ad pietatem
formandam pertineant singula, etiam reconditam quandā
huius mei auctoris videre licebit doctrinam, ex qua simili-
tudines ac comparationes deductæ sunt variæ, hinc a perso-
nis, inde a rebus, pulcherrima etiam quadam dispositione
adhibita patrum veteris testamenti, quos potissimum diui-
norum bonorum largitor Deus, suis ob singularem illorum
pietatem benedictionibus ac donis cumulauit, sicuti e contra
diuinorum beneficiorum immemores & in Maiestatem suā
ingratos iustis pœnis affecit, multauit. Verum cum non solū
veteris testamenti patres, laudabilisq. prophetarum nume-
rus, diuinæ illius claritatis amore incensi fuerint, noui quoq.
testamenti longe illustriora nobis proponuntur exēpla Apo-
stolorum, Martyrum ac sanctorum illorum eremitarū, quo-
rum sigillatim vitas eius continet θεοφιλῆς ἱστορία. Ex glo-
rioso autem apostolorum choro duos velut ceterorum cory-
phæos ac antesignanos Petrum & Paulum in medium meus
adducit auctor, qui inter multa postquam flagrantem illam
Pauli in Christum caritatem pietatemq. summis laudibus
descripsit, ad magnum Petrum apostolorum os, caput, ac ver-
ticem sermonem conuertit: in cuius quidē persona singula-
re quid & eximium omnibusq. illius successoribus conside-
ratu dignissimum de ingenti ipsius Christi in eum amore,
cura & prouidentia refert: vt quemadmodum ipse diuina
benignitate atq. clemētia fuit præseruatus, pastius, ac cura-
tus, dominicoq. gregi pascendo reseruatus, ita ipse, veriq. ac
legitimi sui in cathedra successores, huic vnico seruando, pa-
scendo, atq. curando, tamquam pro eo, districto iudici ali-
quando

quando rationem reddituri, se totos dedant impendantq. Quod cum post primum illum Christi in terris Vicarium Petrum, vere ac legitime ei in cathedra succedens, omni cũ vigilantia ac studio praestare conetur Beatitudo vestra, nullam Ecclesiae iuuandae curam, dominiciq. gregis pascendi occasionem praetermittens: non dubito quin inter alia plurima quae ex hoc nostro auctore oblectare possunt, vel hoc solũ rarum atq. praeclarum de magno illo Petro adductum exemplum eandem Beatitudinem vestram ad praesentem orationem hanc vere auream vna cum nostris in eam lucubrationibus, quas ei offerimus, cum voluptate legendam, incitabit commouebitq. In his vero & alijs per me hactenus editis, & in posterum sub auspicatissimo illo Pontificatu vestro in lucem edendis, si quid forte praeter opinionẽ, parum conte positum sit, emẽdari cupio abs te, qui Petri & fidem & sedem tenes, cuius vt benedictionis, ita & Sanctae illi Sedi Apostolicae, cui praesides, in omnibus & per omnia me lubens, cũ humili osculo sacrorum pedum Sãctitatis vestrae submitto, substernoq. me totum illi offerens deuouensq. Dat. Romae.

ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. S. R. E. CARDINALIB. DD. IOANNI Morono Sacri collegij Decano. &

GERARDO A GROISBEECK perpetuo Episcopatus Leodiensis Administratori, Principiq. Imperij, &c. Dominis ac patronis.

Gerardus Vossius omne suum obsequium defert,

QVi bene beateq. aliis consilijs cupitis, Cardinales Amplissimi, quo feliciter in stadio huius vitæ ad ἀγαθὸν currere possint, viam cum primis accommodam mediaq. ad optatum finem consequendū aptiora excogitare atq. proponere illi solent. Ceterum cum fines rerū sint alij atq. alij, & quo nobiliores, eo quoq. media ad eos destinata plausibiliora, constat eiusce generis media longe nobilissima maximeq. a mortalibus expetenda, quæ nos Deo magis coniungūt vniuntq. inter quæ cū plurimū præstet diuinus amor, qui est via Dei ad homine, & hominis vice versa ad Deū, certū est ab his maxime mortaliū generi consuli, qui plurimos ad hanc viam deducunt, quæ vere ad portum salutis regia existit. Quod cum diuersi præstiterint diuersimode, plenius tamen atq. perfectius illi qui & ipsi inuicti pietatis fuere athletæ, & diuinum hunc amorem posteris ardentius commendarunt celebraruntq. inter quos cum principem quasi locum nobile hoc genus argumēti pertractans obtineat Cyri ille episcopus Theodoritus, visus sum mihi non modo operæpretium, sed & cunctis rem vtilem ac necessariam facturus, si insignē illam vereq. auream orationem, quam de caritate siue dilectione inscripsit, latinitate donarem, & in vtraq. lingua cum certis meis in eam illustrationibus typis committerem. ad quod etiam ipsius auctoris præstantia, materiæ nobilitas, & commertus multorū hinc consecutura vtilitas me potissimū incitarūt, cōmouerūt. Quare hoc pietatis sacræq. Religionis opus S. D. N. Gregorio tertio decimo, cum primis dedicatū, fidei atq. tutelæ vestrarū etia amplitudinū concredimus, commendamusq. Neq. id fortuito aut casu, sed iustis, mihi credite rationibus & caussis permoti. Per quē enim summo Pōtifici meus hic liber, vt eius auctoritate veluti firmo quodam præsidio munitus in lucem prodeat, potuit offerri melius, quam per te Morone, qui cum propter ingentem illam morū tuorum suauitatem pari cū prudentia rerumq. vsu coniunctam omnibus sanctissimi illius vestri consessus patribus sis carissimus, tū Beatitudini suæ, ob eximia illa tua in Sanctā illā sedē Apostolica & vrbi & orbi notissima merita maxime gratus. Per quē inquam amplius mea studia cōmēdari promoueriq. apud Sāctitatē suā possent, quā per te qui summa apud eandē auctoritate polles, diuina studia syncere colis rebusq. eorum, qui bus de cōmunibus aliorū studiis

bene-

bene merẽdi est desiderium vnicè subsidia atq; præsidia demum ijs vt hu-
iusce operis auctori dubitandũ sit nequaquã. quin pro singulari ipsius in
te patronũ ac Mœcenatem obseruantia, ni quoque pari benignitate eũ-
dem qui tuus vetus est cliens familiaris secundum opera sui instituã
amare, eiusq; res æstimavi confidit præclare deinceps sis prosecutu-
rus. Quin & adic Gerarde a Groisbeeck munus hoc quantumuis exi-
guum, dignitate tamen materiæ & præstantia auctoris. quem illustrar-
di tui sumptibus, nobile ac magnum, principem ac Dominum suum fa-
bulande grata diligere visum fuit, vt sub eius quoq; auspicijs istuc in
lucem a me prodiens, cunctis nostræ gentis hominibus reddatur gra-
tius, sitq; hoc serui in Dominum, clientis in patronum, & vasalli in
suum principem fidei, obseruantiæ atq; amoris specimen syncerissimũ,
& gratulationis nota minime obscura tui illius Cardinalatus, quo ob
ingentes illas tibi virtutes plane heroicas, quæ humili obscuroq; late-
re nequibant loco, nuper a Gregorio XIII. Pont. Opt. Max. nomine & re
Gregorio, actoris Ecclesiæ pastore vigilantissimo auctus es, & in sa-
crum purpuratorum Patrum S.R.E. collegium cooptatus. quæ digni-
tas vt Illustriss. Domino ac Principi meo sit salutaris, dulcissimæq; no-
stræ patriæ per diuturnos illos Belgij motus eheu iã plus nimio afflictæ,
maiori solatio ac commodo sperandum est: quod qui me magis ex ani-
mo velit optetq; concedo nemini, hoc vnum reputans, tum demum fe-
licem cum Rebusp. agier. quãdo ciues ex virtute maiorisq; honoris ac-
cessione sui principis, res quoq; suas augeri illustrariq; credunt, ipseq;
Princeps ex secundis ciuium ac subditorum suorum successibus suam
ipsius gloriam metitur, cum ijs stare aut ruere, languere aut florere de-
siderans. Quod tempori seruiẽs pro communi bono patriæ nostræ quã-
ta cum prudentia hactenus præstiteris, ciuesq; in suo officio continueris
& religionem (quod omnium maximum est) non obstantibus maximis
illis vicinorũ locorũ motibus atq; mutationibus defenderis, cõseruarisq;
Princeps ac Cardinalis meus Leodiensis, pro veritate ipsius rei ac glo-
ria principis, patriæq; honore testabor omnibus, tacebo nulli. Quare pa-
triam illam nostram sua vel natiua catholicam, principemq; suorũ amã-
tem, quod facis tuere atq; cõplectere, ac me meosq; inter tuos confiden-
ter habe. Et vt præsentis huius argumenti, quod est de Dilectione depo-
scit scopus, insigniumq; tuorum symbolum seu dictũ, quod vocant illi
correspondens monet, DILIGE. Ego interim, quod mei erit officij, Deũ
ter Opt. max. rogabo, vt te dominum ac Principem cum Illustrissimo &
Reuerendissimo Morono Sacri vestri Collegij Decano, tibi quod rebus
ipsis multo ante compertum habes, coniunctissimo, ac patrono meo, diu
florentes atq; incolumes conseruet, me atque vtriusque Amplitudini of-
ferens commendansq;. Romæ.

ΠΕΡῚ ἈΓΆΠΗΣ.

Ἡλίκοι μὲν οἱ τῆς ἀρετῆς ἀθληταὶ καὶ ὅσοις καὶ οἵοις στεφάνοις λαμπρύνονται, σαφῶς διδάσκει τὰ περὶ αὐτῶν συγγραφέντα ἡμῖν διηγήματα. εἰ γὰρ καὶ μὴ πάντας αὐτῶν περιέχει τοὺς ἄθλους, ἀλλ' ἀπόχρη καὶ τὰ ὀλίγα, ἅπαντος τοῦ βίου δεῖξαι τὸν χαρακτῆρα. καὶ γὰρ τὸν χρυσὸν οὐχ ἅπαντα τὸν προσφερόμενον δαπανῶσιν ἡ λίθος, ἀλλ' ὀλίγα τινὶ προστριβομένη δόκιμον ἢ ἀδόκιμον δείκνυσι. καὶ τὸν τοξότην δὲ ὡσαύτως ἐξ ὀλίγων ἀφιεμένων βελῶν καταμάθοι τις ἂν ἀκριβῶς. εἴτε ἄριστα τοξεύοι καὶ κατὰ σκοποῦ βάλλοι, εἴτε ἔξω φέροιτο, τὴν τέχνην οὐκ ἠσκημένος. οὕτω δὲ τοὺς ἄλλους τεχνίτας, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγω, δυνατὸν διαγνῶναι, καὶ ἀθλητὰς καὶ δρομέας, καὶ τραγῳδίας ὑποκριτάς, καὶ κυβερνήτας, καὶ ναυπηγούς, καὶ ἰατρούς, καὶ γηπόνους καὶ τοὺς ἄλλους ἁπαξαπλῶς, ὅσοι τινὰ μετα χειρίζουσι τέχνην. ἱκανὴ γὰρ ὀλίγη πεῖρα, καὶ τῶν ἐπιστημόνων ἐπιδεῖξαι τὴν τέχνην, καὶ τῶν ὀνόματι μόνῳ χρωμένων τὴν ἀμαθίαν ἐλέγξαι. ἀπόχρη τοίνυν ὡς ἔφην καὶ τὰ ὀλίγα συγγραφέντα, τῶν ἑκάστῳ κατορθουμένων πᾶσαν δεῖξαι τὴν τοῦ βίου προαίρεσιν. προσήκει δὲ ἡμᾶς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐρευνῆσαι καὶ ζητῆσαι καὶ καταμαθεῖν ἀκριβῶς. πόθεν ὁρμώμενοι τὴν διὰ τῆς πολιτείας ἐπαιδεύσαντο. καὶ ποίοις χρώμενοι λογισμοῖς αὐτὴν κατέλαβον τῆς φιλοσοφίας τὴν κορυφήν· ὅτι γὰρ οὐ τῇ ῥώμῃ θαῤῥοῦντες τοῦ σώματος, τὴν ὑπὲρ τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπίνας ἠσκήθησαν καὶ τοὺς ταύτῃ κειμένους ὑπερέβησαν ὅρους, καὶ τὰ παρὰ τοῖς τῆς εὐσεβείας ἀγωνισταῖς ὑπερεπήδησαν σκάμματα, σαφὴς ἡ πεῖρα διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ τῶν τῆς φιλοσοφίας ταύτης ἀμοίρων, τὴν τοιαύτην καρτερίαν ἐπεδείξατο πώποτε. εἰ γὰρ καὶ νέμονται ποιμένες, ἀλλ' οὐκ ἀεί, καὶ ἄστεγοις γὰρ χρῶνται καὶ εἰς τὰς οἰκείας ἐπανίασι, καὶ ὑποδήμασι τοὺς πόδας καλύπτουσι, καὶ ἐνδύμασι θερμοτέροις τὰ ἄλλα μέρη

THEODORITI EPISCOPI CYRI ORATIO DE CARITATE.

QVanti quidem sint, quibusq. ac qualibus coronis fulgeãt virtutis Athletæ, perspicue de illis a nobis conscripta narrationes edocẽt; quæ tametsi nõ cũcta illorũ cõtineãt certamina, suffecerint sane vel paucula ad debitã totius vitæ rationẽ formãq. demõstrandã. Etenim nõ omne aurũ allatũ cõsumit lapis lydius, sed paruã quãdã partẽ auri dũ atterit, aurũ probũ ne sit an adulterinũ, demonstrat. Similiter etiã quis accurate ex paucis telis emissis sagittariũ nosse potuerit, nũ artis sagittãdi peritus bene sagittet, & in scopũ dirigat, aut imperitus artis a scopo aberret. Ad eundẽ etiã in modũ ceteri artifices, ne de singulis dicere sit necesse, explorari facile poterũt, & pugiles & cursores, & tragœdiæ actores, & gubernatores, & nauiũ fabricatores, & medici & agricolæ, & alij, vt paucis dicã, quicũq; artẽ aliquã tractãt. Sufficit enim exigua quædã experientia, ad peritorũ artẽ probandã, & imperitorũ solũq; nomẽ sibi vindicantiũ, ignorantiã improbandã. Suffecerint igitur, vti dixi, vel paucula illa cõscripta de ijs quæ praeclare atq. egregie ab vnoquoq. facta ac gesta sunt, ad vniuersam vitæ rationẽ edocendã. Cõuenit autẽ nos impræsentiarũ perscrutari & inuestigare ac perdiscere sedulo, vnde nã impulsi, eiuscemodi vitæ rationẽ amplexi sint, & cuiusmodi vsi rationib? ad diuinæ huius philosophiæ fastigiũ pertigerint. Nã quod nõ corporis robore suffulti, quæ humanam naturã excedũt, amauerint, terminosq. ei cõstitutos transgressi sint, ac se prã pietatis athletis defixa trãsilierit, manifeste docet ipsa experiẽtia: nemo siquidẽ huius philosophiæ expers, illorũ tolerãtiã vnquã ostenderit. Etenim si niue quãdoq, cõtigit obrui pastores, sed nõ semper, quoniã & antris vtuntur, & domos repetũt, & calceis pedes tegũt, & calidioribus vestimẽtis, alias

τοῦ σώματος περιβάλλουσι. καὶ δὶς καὶ τρὶς τῆς ἡμέρας τάχα δὲ καὶ τετράκις τροφῆς ἀπολαύουσι. καὶ κρεωφαγία δὲ καὶ οἰνοποσία πάσης ἐσθῆτος ἄμεινον διαθερμαίνει τὰ σώματα. ὅταν γὰρ ἡ τοιάδε τροφὴ τὴν ἀλλοίωσιν δέξηται. καὶ οἷον ἡ θερμή τινι διακριθεῖσα καὶ τὸ ἧπαρ καταλαβοῦσα τὴν εἰς αἷμα μεταβολὴν ὑπομείνῃ, χωρεῖ μὲν εἰς τὴν καρδίαν διὰ τῆς κοίλης φλεβός, ἐκθερμανθεῖσα δὲ ἐκεῖθεν, οἷον διά τινων ὀχετῶν τῶν διεσπαρμένων φλεβῶν, εἰς ἅπαντα διεξέρχεται τὰ τοῦ σώματος μέρη. οὗ δ' ἂν ἀφίκηται, οὐκ ἄρδει μόνον, ἀλλὰ καὶ πυρὸς δίκην ἐκθερμαίνει. καὶ τῶν μαλακῶν ἱματίων ἄμεινον περιθάλπει τὸ σῶμα. οὐ γὰρ ὥς τινες ὑπολαμβάνουσιν οἱ χιτῶνες καὶ ἀμπεχόναι καὶ ἐφεστρίδες τῷ σώματι τὸ θάλπος παρέχουσιν. ἢ γὰρ ἂν καὶ ξύλα καὶ λίθους ἐθέρμαινον, οἷς ἂν ἐπέλασαν. ἀλλ' οὐδεὶς ἐθεάσατο πώποτε ξύλον ἢ λίθον θερμότερον ὑπὸ ἱματίων γεγενημένον, οὐκοῦν οὐδὲ τῷ σώματι ταῦτα παρέχει τὴν θέρμην, ἀλλὰ τοῦ σώματος ταῦτα φυλάττει τὴν θέρμην. καὶ εἴργει μὲν τὴν τοῦ ψυχροῦ ἀέρος τὴν προσβολήν, ὑποδεχόμενα δὲ τοὺς ἐκ τοῦ σώματος ἐξιόντας ἀτμούς, καὶ θερμαίνεται τούτοις, καὶ θερμότερα περιβάλλει τῷ σώματι καὶ μᾶλλον ἢ πρότερα· ψυχρὰν γὰρ πολλάκις τῇ κλίνῃ προσβαλόντες, τῇ τοῦ σώματος ὁμιλίᾳ, θερμὴν τὴν μετὰ βραχὺ ὡς ψυχρὰν ἀποτελοῦμεν στρωμνήν. οὐκοῦν ἡ τροφὴ παντὸς ἱματίου πλέον διαθερμαίνει τὸ σῶμα, οἱ δὲ ταύτης εἰς κόρον μεταλαμβάνοντες, ἔρυμα ἔχουσιν ἀρκοῦν πρὸς τὴν τοῦ κρυμοῦ προσβολήν. καθοπλίζουσι γὰρ ταύτῃ τὸ σῶμα. καὶ ἀντέχειν πρὸς τὴν τοιαύτην ἢ τοῖς παρασκευάζουσιν ὥραν. οἱ δὲ μήτε σιτίων μήτε ποτῶν καθ' ἑκάστην ἀπολαύοντες ἡμέραν, καὶ ἡνίκα δ' ἂν ἀπολαύωσιν αὐτῶν, οὐκ ἐγκρατευόμενοι, ἀλλὰ καὶ τὴν ὄρεξιν ἀκμάζουσαν χαλινοῦντες, καὶ μεταλαμβάνοντες οὐ τῶν θερμαίνειν δυναμένων τὸ σῶμα. ἀλλ' ἢ ποηφαγοῦντες τοῖς ἀλόγοις παραπλησίως, ἢ διὰ βραχεῖς ὀσπρίοις χρώμενοι μόνοις, πόθεν ἂν ἐκ τῆς τοιαύτης τροφῆς ἀρύσαιντο θάλπος; πόση δ' ἂν ἐντεῦθεν ἡ ποιὰ λιβὰς αἵματος γένοιτο; κατ' οὐδὲν οἶμαι ἔοικε τῶν ἄλλων τοῖς τούτων ὑπείκειν σώμασι. οὔτε γὰρ ἰδιώτης ἡ αὐτὴ τούτων κἀκείνων, τραχυτάτη γὰρ αὐ-

τοῖς καὶ

corporis partes amiciũt, & bis terue in die ac forsan & quater cibũ sumũt qui & carnis esus viniq; potus quonis foco melius excalefaciũt corpora. Cũ enĩ eiusmodi nutrimẽtũ in corpore alterationẽ sũpserit, & quasi quodã colo discretũ, & iecur ipsum occupãs, in sanguinẽ mutatũ exstiterit, ad cor quidẽ per cõcauã venã progreditur: inde uero caloris virtute quasi per quosdã dispersarũ venarũ cõductus, percurrit vniuersas partes corporis: quocunq; autẽ peruenerit, non tantũ irrigat, sed & ignis instar excalefacit, meliusq; mollibus vestibus corpus ipsum circumfouet ac calidũ tenet. Neq; enim sicuti nõnulli existimãt, tunica, toga, pallia, & id genus vestes alia, corpori prabẽt calorẽ, aliás enim & lignis & lapidibus quibus ea cõtingit admoueri, calorẽ imprimerẽt. at nemo vidit vnquã lignũ, lapidemue calidiorẽ a vestibus factũ: cũ hac nõ corpori calorẽ prabeãt, sed corporis calorẽ cõseruent dũtaxat, & frigidi quidẽ ipsius aeris impetũ propellũt, exeuntes autẽ e corpore vapores suscipiũt, ysq; calefiunt & calidiora ipsi corpori admouentur. huic rei testimoniũ prabente ipsa experientia: quoniã frigidũ persape lectũ ingrediẽtes, statim applicatione corporis stratũ ex frigido calidũ reddimus. constat igitur corpus cibo ac nutrimento magis q̃; quouis vestimento calefieri. Nã qui eo usq; ad satietatẽ fruuntur, propugnaculũ sufficiens possident aduersum frigoris incursionẽ: illo siquidẽ corpus armãt, & ad resistendũ eiuscemodi anni parti praparãt. Ceterũ qui cibũ & potũ cotidie nõ sumunt, & si quãdo cõtingit sumere, satietatẽ nõ exspectãt, quin & vehemẽtẽ atq; flagrãtẽ suã appetitionẽ refranare volẽtes, ea arripiunt qua minime corpori calefaciẽdo sunt apta: dũ vel herbas comedũt instar animaliũ rationis expertiũ, vel solu madefactis vescũtur leguminibus: & quẽnã ex eiusmodi nutrimento calorẽ hauserit? aut quanta ac qualis inde sanguinis scaturigo fuerit? Perspicuũ ẽ igitur ex his, in nullo alios eorũ studys esse similes. neq; enim vna eadẽq; est vestis horum atq; illorũ, cũ hac sit asper

τι καὶ ἥκιστα θερμαίνειν δυναμένη. οὔτε τροφὴ ὁμοία, ἀλλ' ἐναντία ἐκ διαμέτρου. ποιμέσι γὰρ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιούτοις, τροφῆς καιρὸς ἅπας καιρός, τῇ ὀρέξει γὰρ ὁρίζονται τὸν καιρόν, κἂν ἔνδοθεν ἡ πεῖνα προσβάλλῃ, παραυτίκα προσφέρουσι τὴν τροφήν, καὶ προσφέρουσιν ὅ τι ἂν τύχῃ. οὐ γὰρ ὥρισται τοῦτο μὲν ἐσθίειν, ἐκεῖνο δὲ ἥκιστα· ἀλλὰ πάντων ὧν ἂν ἐθέλωσιν, ἀδεῶς ἀπολαύουσιν. ἐνταῦθα δέ, καὶ ἡμέρα καὶ καιρὸς τὸ εἶδος τροφῆς τὸ μέτρον, καὶ κόρος ταύτης κεχωρισμένος. μηδεὶς, τοίνυν ἡμῖν τῶν μεμψιμοίρων γηπόνους καὶ ποιμένας καὶ ναύτας προσφέρων εἰς μέσον, σμικρύνειν ἐπιχειρείτω τῶν μεγίστων τούτων ἀθλητῶν τοὺς ἀγῶνας. ὁ μὲν γὰρ γήπονος μεθ' ἡμέραν κάμνων, οἴκοι θεραπεύεται νύκτωρ, πάσης αὐτῷ θεραπείας τῆς ὁμοζύγου προξενούσης. καὶ ὁ ποιμὴν δὲ ὡσαύτως μεταλαγχάνει πάντων ἐκείνων ὧν προειρήκαμεν. ὁ δὲ ναύτης, δέχεται μὲν τὴν ἀκτῖνα κατὰ τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τῶν ὑδάτων θεραπείαν προσφέρει τῷ σώματι· ἐπινήχεται γὰρ ὅσον βούλεται, καὶ τῇ φλογὶ τῆς ἀκτῖνος, ἀλεξιφάρμακον προσφέρει τὴν τῶν ὑδάτων ψυχρότητα. οὗτοι δὲ θεραπείας μὲν οὐδεμιᾶς παρ' οὐδενὸς ἀπολαύουσιν. οὐ γὰρ συνοικοῦσι γυναῖκες, αἳ τοῖς ἀνδράσι παντοδαπὴν μηχανῶνται παραψυχήν. οὐδὲ τῆς ἀκτῖνος θερμότερον προσβαλλούσης τὴν ἀπὸ τῶν ὑδάτων ψυχαγωγίαν προσφέρονται. οὐδὲ χειμῶνος ὥρα, τὴν τροφὴν ἀντιτάττουσι τῷ κρυμῷ. οὔτε τῆς νυκτὸς τὴν ἀνάπαυλαν οἷόν τι φάρμακον τοῖς μεθημερινοῖς προσφέρουσι πόνοις· καὶ μείζους γὰρ καὶ πλείους οἱ ταύτης, τῶν ἐν ἡμέρᾳ γιγνομένων ἱδρώτων. ἐν ταύτῃ γὰρ καὶ τὴν πρὸς τὸν ὕπνον ἀναδέχονται πάλην. καὶ τῆς γλυκείας ἐκείνης οὐκ ἀνέχονται ἥττης, ἀλλὰ τῆς ἡδίστης περιγίνονται τυραννίδος, καὶ παννύχιοι διατελοῦσι τὸν δεσπότην ὑμνοῦντες. οὐδεὶς τοίνυν τῶν ἔξω τῆς τούτων φιλοσοφίας, τὴν τούτων ἐπιδέδεικται καρτερίαν, εἰ δὲ μηδεὶς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀντισχεῖν πρὸς τοὺς τοιούτους πόνους δεδύνηται. δῆλον ὡς ὁ περὶ τὸν θεὸν ἔρως ὑπερβῆναι τοὺς τῆς φύσεως παρεσκεύασεν ὅρους. καὶ τοῦ ἄνωθεν πυρσοῦ πυρπολούμενοι φέρουσιν ἀσπασίως τὴν τοῦ κρυμοῦ προσβολήν. καὶ τῇ ἐντεῦθεν

δρόσῳ.

rima & minime ad calefaciendum accommoda; neq; similis est victus, sed ex diametro repugnans. Nam pastoribus alysq. similibus, comedendi tempus, est omne tempus, suo enim appetitu metiuntur tempus, & dum mane eas fames inuaserit, e vestigio cibum capiunt, capiunt autem quemuis obuium, cum ipsis definitum non sit hoc quidem vesci, illa vero minime; sed quibuscunque valuerint, fruuntur libere atque intrepide. At his, & dies, & tẽpora, & certa escæ genera sunt atque mensura: estq; illius seclusa satietas. Quare non est quod querulorum quispiam nobis agricolas, & pastores & nautas in medium proferens, conetur maximarum horum pugilum diminuere certamina. Agricola siquidem de die laborans, dum curatur noctu, ei quæ ad curam & obsequium sui pertineant, subministrante coniuge. quin etiam pastor similiter participat cuncta illa quæ diximus prius. Nauta vero corpus quidem solis radiis exponit, sed ab aquis eidem remedium affert: innatat enim quantum vult, & flammæ solaris radij pro remedio opponit aquarum frigiditatem: at hi a quo curentur non habent. Neq; enim illis cohabitant mulieres, quæ omne genus oblectationis viris excogitent: neq. solari radio calidius eos feriente, refrigerantur aquis: neque hyberno tempore, escam opponunt frigori, neque quietem noctis pro medicamento aliqua diurnorum laborum adhibent: cum & maiores & plures sudores atque labores ab his insumantur noctu quam interdiu. De nocte enim cum somno colluctantur: neque illius dulcedine se patiuntur vinci, sed dulcissimam illam tyrannidem vincunt ipsi, totamq. noctem in diuinis laudibus transigunt. Nemo igitur illorum philosophiæ expers, eorum tolerantiam attenderit. Quod si vera nullius ceterorum hominum eiusmodi laboribus resistere potuit: manifestum est, quod amor ille in Deũ effecit, vt terminos naturæ superarent, supernaq; flamma incensi, frigoris impetum sustinent libenter, cœlestiq.

rore

δρέψαντες τὴν τῆς ἀκτῖνος κατασκευάζουσι φλόγα. οὕτως αὐτοὺς καὶ τρέφει καὶ ἄρδει καὶ περιβάλλει. καὶ πτερὰ δίδωσι, καὶ πετᾶσθαι διδάσκει καὶ τὸν οὐρανὸν ὑπερβαίνειν παρασκευάζει καὶ τὸν ἐρώμενον ὡς δυνατὸν ὑποδείκνυσι. καὶ τῇ φαντασίᾳ τῆς θεωρίας προσκαλεῖ τὸν πόθον καὶ διεγείρει τὸ φίλτρον. καὶ θερμοτέραν ἐξάπτει τὴν φλόγα. καθάπερ γὰρ οἱ τῶν σωμάτων ἐρῶντες, ὕλην ὑπὸ τῆς θέας τῶν ἐρωμένων τῷ φίλτρῳ πορίζουσι. καὶ τὸν οἶστρον ἐκεῖνον χαλεπώτερον ἀπεργάζονται. οὕτως οἱ τῆς θείας ἀγάπης τὰ κέντρα δεξάμενοι, τὸ θεῖον ἐκεῖνο καὶ ἀκήρατον φανταζόμενοι κάλλος, ὀξυτέρας τῆς ἀγάπης τὰς ἀκίδας ἐργάζονται. καὶ ὅσῳ πλείονος ἀπολαύειν ποθοῦσι. τοσούτῳ μᾶλλον τὸν κόρον ξαίνουσι. τῇ μὲν γὰρ ἡδονῇ τῶν σωμάτων ἀκολουθεῖ πλησμονή. ὁ δὲ θεῖος ἔρως τοῦ κόρου τοὺς νόμους οὐ δέχεται. τοιοῦτος ἦν μωϋσῆς ὁ μέγας νομοθέτης. ὃς πολλάκις ὡς ἐφικτὸν ἀνθρώπῳ τῆς θείας

Ἐξ. κδ. λγ. καὶ λδ. θεωρίας ἀξιωθεὶς. καὶ πολλάκις τῆς μακαρίας ἀπολαύσας φωνῆς. καὶ τεσσαράκοντα καθ' ταυτὸν ἡμέρας εἴσω τοῦ γνόφου γενόμενος, καὶ τὴν θείαν νομοθεσίαν δεξάμενος, οὐ μόνον κόρον οὐκ ἔλαβεν. ἀλλὰ καὶ σφοδροτέραν καὶ θερμοτέραν τὴν ἐπιθυμίαν ἐκτήσατο. καθάπερ γάρ τινα κρᾶσιν ὑπὸ τῆς τοῦ ἔρωτος ἐκείνου δεξάμενος μέθης. καὶ τῷ φίλτρῳ λίαν ἐκβακχευθεὶς, τὴν μὲν οἰκείαν ἠγνόησε φύσιν. ἐπεθύμησε δὲ ἰδεῖν. ἃ μὴ θέμις ἰδεῖν. ὥσπερ γὰρ ἐπιλαθόμενος τῆς διαφορᾶς. καὶ τὸ φίλτρον λογιζόμενος μόνον, ἔφη πρὸς τὸν τῶν ὅλων θεόν. ἰδοὺ σὺ λέγεις μοι εὗ-

Ἐξ. λγ. ρες χάριν παρ' ἐμοὶ καὶ οἶδά σε παρὰ πάντας. εἰ τοίνυν εὗρον χάριν ἐναντίον σου, ἐμφάνισόν μοι σεαυτόν γνωστῶς ἴδω σε ὅπως ἂν ὦ εὑρηκὼς χάριν ἐνώπιόν σου. τοσαύτην ἀπὸ τῆς θείας ἀγάπης ἐδέξατο μέθην. καὶ ἡ μέθη τὸ δίψος οὐκ ἔσβεσεν. ἀλλὰ σφοδρότερον ἀπειργάσατο. καὶ ἡ προσθήκη τῆς γνώσεως, ἐπίτασις ἐγένετο τῆς ἐφέσεως. καὶ τὴν ὄρεξιν, ηὔξησεν ἡ ἀπόλαυσις. καὶ καθάπερ τὸ πῦρ ὅσῳ πλείονα τροφὴν ὑποδέχεται, τοσούτῳ μείζονα τὴν ἐνέργειαν δείκνυσιν. αὔξεται γὰρ αὐτῇ τῇ προσθήκῃ τῆς ὕλης. ἀλλ' οὐκ ἀμβλύνεται, οὕτως ἡ περὶ τὸν θεὸν ἀγάπη τῇ θεωρίᾳ τῶν θείων πυρσεύεται. καὶ σφοδροτέρα ἐκεῖθεν, καὶ

θερμο-

rore perfusi, solaris radij flammam facile mitigant: hic ipsos & nutrit & irrigat & amicit, & alas præbet, ac volare decet, ipsumq. cælum transcendere vt queant, efficit, & dilectum quoad fieri potest, demonstrat: ac contẽplando rẽ amatã, desideriũ incendit, & amorẽ excitat, flammãq. ardentiorẽ reaccendit. Quemadmodũ enim corporũ amore ducti ex aspectu eorũ qui amantur, materiã amori adhibẽt, ardorẽq. illũ grauiorẽ reddũt: sic qui diuinæ dilectionis stimulos admiserunt, diuinã illã & inuiolabilẽ pulcritudinẽ animo voluentes, vehementiores caritatis aculeos exercent; & quanto plus desiderãt frui, tanto magis satietatẽ depellunt. Voluptatem quidẽ corporũ sequitur satietas: diuinus autẽ amor satietatis legũ est nescius. Talis erat magnus ille legislator Moyses, qui sæpenumero, quantũ homini fas fuit, diuina contẽplatione habitus est dignus, & frequens beata illa fruitus est vo- [Exo. 24.33 & 34.] ce: cũq. quadraginta dies vna cũ ipso intra caliginẽ fuisset, ac diuinã legem accepisset, nõ solũ non eũ cepit satietas, sed & vehemẽtius atq. ardentius desideriũ eius exstitit. Perinde enim ac si ex graui quodam illius amoris sopore accepto, ebrius, & quasi quodam amoris furore supra modum percitus fuisset, propriam quidem naturam ignorauit, desiderauit autem videre, quæ homini non fas est videre. Quasi enim oblitus domini, & solum amorem animo versans, dixit ad vniuersorum Deum: Ecce tu dicis mihi: Inuenisti gratiã [Exo. 33.] coram me, & noui te præ cunctis. Si ergo inueni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi teipsum, vt sciã te, & inueniã gratiã ante oculos tuos. Tantã a diuina dilectiõe hausit ebrietatẽ, nec ea tamẽ sitim eius restinxit, sed vehementiorẽ reddidit & ipsa accessio scientiæ, incentiua desiderij facta est: & appetitionẽ auxit fruitio. Quẽadmodũ etiã ignis quãto plus nutrimẽti suscipit, tãto maiorẽ vim exerit, augetur enim appositiõe ipsius materia, & nõ hebetatur: ita quoq; diuina dilectio rerũ diuinarũ cõtẽplatiõe incẽditur, indeq. vehemẽtiorẽ ac

arden-

θερμοτέραν τὴν ἐνέργειαν ὑποδέχεται. καὶ ὅσῳ ἄν τις πλέον τοῖς θείοις ἐνδιατρίψῃ, τοσούτῳ μᾶλλον ἐξάπτει τῆς ἀγάπης τὴν φλόγα. καὶ ταῦτα ἡμᾶς οὐ μόνον ἐδίδαξεν ὁ μέγας μωϋσῆς ἀλλὰ καὶ ἡ ἁγία νύμφη περὶ ἧς ὁ θεσπέσιος λέγει παῦλος. ἡρμοσάμην ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ χριστῷ.

β'. κορ. ια'. ασμάτ. β'. αὕτη γὰρ ἐν τῷ ᾄσματι τῶν ᾀσμάτων πρὸς τὸν νυμφίον βοᾷ. δεῖξόν μοι τὴν ὄψιν σου. καὶ ἀκούτισόν με τῆς φωνῆς σου ὅτι ἡ φωνή σου ἡδεῖα, καὶ ἡ ὄψις σου ὡραία. ἐκ γὰρ τῶν περὶ αὐτοῦ λόγων δεξαμένη τὸν ἔρωτα. οὐκ ἀρκεῖται τοῖς λόγοις, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς ἐπακοῦσαι ποθεῖ τῆς φωνῆς. καὶ πτερωθεῖσα τοῖς περὶ τῆς ὥρας αὐτοῦ διηγήμασι. καὶ αὐτῆς ἐφίεται θεωρίας, ταῖς εἰρημέναις εὐφημίαις τὸ φίλτρον σημαίνουσα. δεῖξόν μοι, φησί, τὴν ὄψιν σου, καὶ ἀκούτισόν με τῆς φωνῆς σου. ὅτι ἡ φωνή σου ἡδεῖα, καὶ ἡ ὄψις σου ὡραία. τούτου τοῦ κάλλους καὶ ὁ ταύτης προμνηστὴρ καὶ νυμφοστόλος ἐρασθεὶς ὁ θεσπέσιος φημὶ παῦλος, τὴν ἐρωτικὴν ἐκείνην ἀφῆκε φωνήν· τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ χριστοῦ;

ῥωμαί. η'. ψαλμ. μγ'. θλῖψις; ἢ στενοχωρία, ἢ λιμός; ἢ διωγμός, ἢ γυμνότης; ἢ κίνδυνος; ἢ μάχαιρα, καθὼς γέγραπται ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. εἶτα καὶ τῆς καρτερίας ὑποδείκνυσι τὴν αἰτίαν. ἐν τούτοις γάρ φησι πᾶσιν ὑπερνικῶμεν, διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς θεοῦ. σκοπούμενοι γὰρ τίνες ὄντες, τίνων ἀπηλαύσαμεν ἀγαθῶν, καὶ ὡς οὐχ ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν πρῶτοι. ἀλλ' ἀγαπηθέντες ἀντηγαπήσαμεν

ῥωμαί. ε'. κολοσ. α'. α'. πέτ. γ'. καὶ μισοῦντες ἠγαπήθημεν. καὶ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν, οὐκ αὐτοὶ τυχεῖν τῶν διαλλαγῶν ἱκετεύσαντες, ἀλλὰ τὸν μονογενῆ δεξάμενοι πρεσβευτήν. καὶ οἱ ἠδικηκότες ὑπὸ τῶν ἠδικημένων παρακληθέντες, καὶ πρὸς τούτοις λογιζόμενοι τὸν ὑπὲρ ἡμῶν σταυρόν. τὰ σωτήρια πάθη, τοῦ θανάτου τὴν παῦλαν. τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν τῆς ἀναστάσεως ἐλπίδα, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα σκοπούμενοι. τῶν προσπιπτόντων ἡμῖν περιγινόμεθα σκυθρωπῶν. καὶ τῶν εὐεργεσιῶν τὴν μνήμην παραπιθέντες τῇ προσκαίρῳ κακοπαθείᾳ τοῦ σώματος, φέρομεν ἀσπασίως τὴν τῶν αἰτιῶν προσβολήν, ἀντιταλαντεύοντες γὰρ τὸ περὶ τὸν δεσπότην φίλτρον,

ardentiorē operationē recipit: et quanto amplius quis in diui
nis exercitatus est, tanto magis caritatis flammā excitat. Et
hoc ipsum nō solū nos docuit magnus Moyses, sed etiā sāncta
illa sponsa, de qua diuinus inquit Paulus. Despondi vos vni 2 Cor. 11.
uiro, virginē castā exhibere Christo. Hac enim in Cantico cā
ticorū ad sponsum clamat: Ostende mihi faciē tuā, sonet vox Cant. 2.
tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, & facies tua decora.
Cū enim ex his quae de ipso audierat dici, eius amore capta sit,
non est cōtenta verbis, sed & ipsius vocē audire desiderat, &
ex iis quae de ipsius narrari audierat pulcritudine, sursum in-
star alitis alicuius elata, ipsius quoq. frui cupit aspectu, vim a-
moris eiusmodi laudatione significans: Ostēde mihi (inquit)
faciē tuā, & sonet vox tua in auribus meis. vox enim tua dul
cis, & facies tua decora. Huius etiā pulcritudinis amore captus Ardens Diuus Pauli in Christum amor.
diuus sponsae ac paranymphus, diuinus, inquam, Paulus, ama-
bilē illam emisit vocē: Quis nos separabit a caritate Christi? Rom. 8.
Tribulatio? an angustia? an fames? an persecutio? an nuditas?
an periculū? an gladius? sicut scriptū est: Quia propter te mor Psal. 43.
tificamur tota die, aestimati sumus sicut oues occisionis. Deīde
& tolerantiae huius ostēdit caussam: Nā in his, inquit, omni-
bus superamus, propter Deū qui dilexit nos. Cōsiderātes enim
quales simus, quae quātaq. bona a Deo suscepimus, & quomodo
nō primi nos dilexerimus, sed amati redamauimus. & ab eo quē
odio habebamus, amati simus: cūq. inimici essemus, recōciliati Rom. 5. Coloss. 1. 1 Pet. 3.
simus, etiā absq. hoc, quod nos pro tali recōciliatiōe supplices
praeberemus, sed cū intercessorē haberemus ipsū unigenitū, et
qui iniuriā intuleramus, ob affectā iniuriā consolationē accepi
mus: & ad haec expēdentes susceptā pro nobis crucē, salutares
passiones, mortis finē, spē resurrectiōis nobis dotā. haec inquā
& eiusmodi alia considerātes, facile quaecunq. grauia nobis in
gruētia superamus. Et beneficiorū recordationē comparantes
tēporariae corporis afflictioni, sufferimus libenter grauiorū re
rū īcursiones. quoniā uniuersa uita taedia, cū eo qui ī Deū ē

B amore,

φίλτρῳ πάντα τὰ τοῦ βίου τὰ λυπηρὰ κουφαλέως διοίσομεν. καὶ τὰ τερπνὰ δὲ ἅπαντα καὶ θυμήρη δοκοῦντα κατὰ ταυτὸν συναγάγωμεν. ἀντισταθμώμενος ὁ θεῖος πόθος. σκιᾶς ἀδρανέστερα καὶ ἐαρινῶν ἀνθέων εὐφθαρτότερα δείκνυσι. ταῦτα καὶ διὰ τῶν εἰρημένων καὶ διὰ τῶν λεχθησομένων σημαίνει σαφῶς.

Ρωμ. η´. πέπεισμαι γάρ φησιν, ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωή, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε ἐξουσίαι, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτέ τις κτίσις ἑτέρα, δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ, τῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ κυρίῳ ἡμῶν. ἐπειδὴ γὰρ ἄνω τὰ σκυθρωπὰ μόνα τέθεικεν, παρεξήτασε θλῖψιν, καὶ στενοχωρίαν. καὶ λιμόν, καὶ διωγμόν, καὶ γυμνότητα, καὶ κίνδυνον, καὶ μάχαιραν, τουτέστι, τὴν βιαίαν σφαγήν, εἰκότως ἐνταῦθα καὶ τὰ θυμήρη προσέθηκε τοῖς ἀλγεινοῖς. τῷ θανάτῳ, τὴν ζωήν. τὰ νοητά. τοῖς αἰσθητοῖς. τοῖς ὁρωμένοις, τὰς ἀοράτους δυνάμεις. τοῖς παροῦσι καὶ παρελθοῦσι, τὰ μέλλοντά τε καὶ μένοντα, καὶ πρὸς τούτοις, τῆς γεέννης τὸ βάθος, τῆς βασιλείας τὸ ὕψος. ταῦτα δὲ πάντα παρεξετάσας, καὶ δείξας ἅπαντα τῷ φίλτρῳ ὑποχείρια ὄντα, καὶ τὰ λυπηρά, καὶ τὰ θυμήρη, καὶ τῆς ἀγάπης τὴν στέρησιν τῆς ἐν γεέννῃ κολάσεως πικροτέραν, καὶ δείξας ὡς εἴπερ οἷόν τε ἦν, εἵλετο ἂν μετὰ τῆς θείας ἀγάπης τὴν ἠπειλημμένην κόλασιν. ἢ δίχα ταύτης τὴν ἐπηγγελμένην τῶν οὐρανῶν βασιλείαν. μαθόντες τῷ πόθῳ τὰ μὴ ὑφεστῶτα ζητεῖ, καὶ ταῦτα συγκρίνας,

αὐτόθι. τῷ θείῳ φίλτρῳ φιλονεικεῖ. οὔτε ὕψωμα γάρ φησιν, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ τῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. οὐ γὰρ μόνον φησί, πάντων ὁμοῦ τῶν ὁρωμένων καὶ ἀοράτων τὸ πρὸς τὸν σωτῆρα καὶ ποιητὴν προτίθημι φίλτρον, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἑτέρα ταύτης κτίσις καὶ μείζων καὶ καλλίων ἐπιφανῇ, οὐ πείσει με τὴν ἀγάπην ἀλλάξασθαι. ἀλλὰ κἂν τὰ θυμήρη τις προσάγῃ, δίχα ταύτης οὐ δέξομαι. κἂν ἐπαγάγῃ, διὰ ταύτην τὰ σκυθρωπά, ὑπέραντά μοι φανεῖται καὶ λίαν ἐράσμια, καὶ ὁ διὰ ταύτην λιμὸς

πάσης

amore, cassa, fluxa admodũ ac leuia reperimus. Quod si cuncta quæ uidẽtur iucũda ac delectabilia in hac vita, ĩ unũ redegerimus, & e cõtra diuinũ pẽderetur desideriũ, ea ipsa umbra quauis ĩbecilliora, vernisq. florib⁹ corruptibiliora demõstrat. Hæc & ante dictis & post dicẽdis designat manifeste. Certus sũ enim, inquit, quia neq. mors, neq. vita, neq. angeli, neq. principat⁹, neq. potestates, neq. virtutes, neq. instãtia, neq. futura, neq. altitudo, neq. profundũ, neq. creatura alia poterit nos separare a caritate Dei, quæ ẽ in Christo Iesu Domino nostro. Rom. 8. Quia enim supra, solũ ea quæ tristia erãt posuit, & cõparauit, tribulationẽ dico & angustiã, & famẽ, & persecutionẽ, & nuditatẽ, & periculũ, & gladiũ, id est, cædẽ violentã: optimo sane iure & hic iucũda adiũgit tristibus, morti vitã: sensibilibus, ea quæ animo cernuntur, & ratione intelliguntur: visibilib⁹, virtutes sub aspectũ nõ cadentes: præsentibus ac prætercurrẽtibus, futura & permanentia: & ad hac, profunditatẽ gehẽnæ, altitudinem regni. Ea vero omnia cũ mutua inter se cõparatione facta, examinasset, cũperissetq. cuncta amori cedentia, tristia simul ac iucunda, ipsamq. caritatis priuationẽ quouis supplicio gehennæ acerbiorem: & ostendisset, quod si liceret, se malle cum dilectione diuina suppliciũ gehennæ minis intentatum, quam sine illa regnũ cælorũ promissum: Inebriatus quippe desiderio, etiam non subsistentia quærit, eaq. cum eo qui in Deum est amore, comparare contendit: Neq. altitudo enim, ait, neq. profundum, neq. creatura alia poterit nos separare a caritate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostra. Non solum enim, inquit, cunctis simul visibilibus & inuisibilibus amorẽ illũ qui in saluatorẽ ac creatorẽ est, præpono; sed et si qua alia creatura, præ hac & maior & pulcrior apparuerit, vt caritatẽ mutẽ, nequaquã persuadebit. Sed neque iucunda, si quis præbuerit, hæc sine recipiam: siq. propter hanc, grauia ac tetrica illata fuerint, mihi expetẽda, valdeq. amabilia videbuntur: & quæ propter illam toleratur, fames, Ibidem.

B

πάσης μοι τρυφῆς θυμηρέστερος. καὶ εἰρήνης ἡδίων ὁ διωγμός,
καὶ ἡ γυμνότης ἁλουργίδος καὶ χρυσοπάστων ἱματίων χαριεστέρα,
καὶ κίνδυνος πάσης ἀδείας γλυκύτερος, καὶ ἡ βιαία σφαγὴ πά-
σης αἱρετωτέρα ζωῆς· ἡ γὰρ αἰτία τῶν παθῶν, ἀφαιρεῖται μοι γί-
νεσθαι, διὰ γὰρ τὸν ἐρασθέντα μου καὶ τὸν ἐρώμενον, δέχομαι τὰς τού-
β' κορ. ε. των νιφάδας· τὸν γὰρ μὴ γνόντα ἁμαρτίαν δι' ἡμᾶς ἁμαρτίαν ἐποίη-
β' κορ. η. σεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ, ὃς πλούσιος
γαλατ. γ'. ὢν δι' ἡμᾶς ἐπτώχευσεν, ἵνα ἡμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτή-
φιλιπ. β'. σωμεν. καὶ ἐξηγόρασεν ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενό-
μενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα, καὶ ἐταπείνωσεν ἑαυτόν, γενόμενος ὑ-
ῥωμαι. ε. πήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. καὶ ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄν-
ἑβραι. θ'. των, Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα λογιζό-
α. πέτρ. γ'. μενος, οὐκ ἂν δεξαίμην τὴν οὐρανῶν βασιλείαν δίχα τῆς
α. κορ. ιγ'. πρὸς τοῦτον ἀγάπης. οὐκ ἂν φύγοιμι τὴν ἐν γεέννῃ τιμωρίαν,
εἴπερ εἰκὸς ἦν τὸν ταύτην ἔχοντα κόλασιν ὑπομεῖναι. τοῦτο καὶ
β. κορ. ε'. ἀλλαχοῦ διδάσκει σαφῶς· ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ θεοῦ συνέχει ἡμᾶς,
κρίναντας τοῦτο, ὅτι εἷς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες
μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἀνα-
στάντι. οἱ τοίνυν μὴ ἑαυτοῖς ζῶντες, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀπο-
θανόντι καὶ ἀναστάντι, πάντα ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ δρᾶσαι καὶ παθεῖν ἀ-
σμένως ἀνέχονται καὶ τὰ τῇ φύσει δὲ μεγάλα καὶ χαλεπὰ πα-
θήματα τῷ φίλτρῳ συγκρίνων, μικρὰ λέγει καὶ ἐλαφρά. τὸ γὰρ
β. κορ. δ'. παραυτίκα, φησίν, ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν, καθ' ὑπερβο-
λὴν, εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν.
εἶτα καὶ πῶς δεῖ συγκρίνειν διδάσκει, μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ
βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα, τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσ-
καιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια. προσήκει γάρ φησι, πα-
ρατιθέναι τοῖς μὲν παροῦσι τὰ μέλλοντα, τοῖς δὲ προσκαίροις
τὰ αἰώνια. τῇ δὲ θλίψει τὴν δόξαν. ἡ μὲν γὰρ ἔχει τὸ παραυ-
τίκα, ἡ δὲ τὸ αἰώνιον. τούτου χάριν αὕτη μὲν κούφη καὶ ἐλα-
φρός, ἐκείνη δὲ πολυτελὴς καὶ βαρύτιμος. ταύτῃ τοι καὶ τὸ
καθ' ὑπερβολὴν ἀμφοτέροις προσέθηκε, καὶ τῷ ἐλαφρῷ,
τῆς

quibuscunq. delitijs mihi exstit gratior, & persecutio pace dulcior, nuditasq. quauis purpura ac vestibus auro interspar sis venustior: & periculum quauis securitate placidius, violentúq. iugulum omni vita magis expetendum. Nam caussa passionũ mearũ mihi consolationis loco est, cũ propter amatorem simul & amatum, hasce tempestates lubens perferõ. Enim
enim qui non nouerat peccatũ, pro nobis peccatũ fecit, ut nos 2. Cor 5.
efficeremur iustitia Dei in ipso. Qui cum diues esset, propter 2 Cor 8.
nos egenus factus est, ut illius inopia nos diuites essemus. Et Galat. 3.
redemit nos de maledicto legis factus pro nobis maledictum, Philip. 2.
& humiliauit semetipsum factus obediens usq. ad mortem,
mortem autẽ crucis. Et cum adhuc peccatores essemus, Chri- Rom. 5.
stus pro nobis mortuus est. Hac & id genus alia considerans, Hebr. 9.
sine caritate in Deum regnũ calorum non suscepero, neq. ge- 1 Pet. 3.
henna supplicium effugero, si par esset: ut qui eam possideret, 1 Cor. 15.
supplitiũ ullum subiret. Hoc quoq. alibi docet perspicue: Ca- 2. Cor. 5.
ritas enim Dei vrget nos: astimantes hoc, quoniam unus pro omnibus mortuus est, ut qui viuunt, iam non sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit. Qui igitur nõ amplius sibi viuũt, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit, omnia pro eo agere & pati sustinent libenter. Hinc & sua natura, magna, perpessuq. difficilia, vero illi amori comparans,
parua dicit & toleratu facilia. Id enim, ait, quod in prasenti 2. Cor. 4
est momentaneũ, & leue tribulationis nostra, supra modũ, in sublimitate, aeternũ gloria pondus operatur in nobis. Postea
etiã quo pacto, oporteat inter sese cõparare edocet. Nõ con- Ibidem
templantibus nobis, qua videntur, sed qua nõ vidẽtur. Qua enim videntur, momentanea sunt, qua autem non videntur aterna. Decet enim, ait, conferre prasentibus futura: temporalibus vero aterna, at tribulationi, gloriã. Illa siquidẽ, prasens est ac momentanea, hac autẽ aterna. Atqui hac de caussa ipsa leuis est portatuq. facilis, illa vero magnifica & pretiosa: Hinc quoq. illud, supra modum, vtrisq attribuit, & leuitati,
tribu-

τῆς θλίψεως, καὶ τοῦ βάρους τῆς δόξης, καὶ ταῦτα γάρ φησιν, ὑπερβάλλοντος, καὶ σμικρὰ καὶ κοῦφα καὶ πρόσκαιρα. κἀκεῖνα ὡσαύτως μεθ' ὑπερβολῆς ἔνδοξα καὶ πολυτελῆ καὶ βαρύτιμα
β΄. κορ. ιβ΄. καὶ αἰώνια. καὶ ἑτέρωθι δὲ ὁμοίως βοᾷ· εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν ἀκαταστασίαις ὑπὲρ Χριστοῦ. ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι. Τούτῳ καὶ ὁ μέγας
περὶ τοῦ πέτρου ἀρνήσ. Πέτρος, τετρωμένος πόθῳ. οὐ δὲ προμαθὼν, τὴν ἐσομένην ἄρνησιν λαθεῖν κατεδέξατο, ἀλλ' ἄμεινον ὑπέλαβεν ἑπόμενος ἀρνηθῆναι, ἢ φεύγων ὁμολογῆσαι. ὅτι γὰρ ἔρωτος ἦν καὶ οὐ θρασύτητος ἡ ἀκολούθησις ἔγγονος, τὰ πράγματα μαρτυρεῖ. οὐδὲ
ματθ. κϛ΄. γὰρ μετὰ τὴν ἄρνησιν καταλιπεῖν ἠνέσχετο τὸν διδάσκαλον, ἀλλ'
μάρκ. ιδ΄. ἔκλαυσε μὲν πικρῶς ὡς ἡ ἱστορία διδάσκει, καὶ τὴν ἧτταν καὶ ἀ-
λουκ. κβ΄. σθένειαν ἀπωδύρετο. προσέδραμε δὲ τοῖς τοῦ φίλτρου δρόμοις
ἰωάν. ιη΄. κατεχόμενος καὶ μέν τοι καὶ τὰ τῆς ἀναστάσεως δεξάμενος εὐαγ-
ἰωάν. κ΄. γέλια, πρῶτος τὸν τάφον κατέλαβε, καὶ ἐν τῇ γαλιλαίᾳ δὲ πάλιν ἁλιεύων εἶτα μαθὼν αὐτὸν εἶναι τὸν κύριον τὸν ἐπὶ τῆς ἠϊό-
ἰωάν. κα΄. νος ἑστῶτα καὶ προσδεχόμενον, οὐκ ἠνέσχετο μὲν τοῦ πορθμείου σχολαιότερον διατέμνοντος τῆς θαλάσσης τὰ νῶτα. ἐνόμισε δὲ ὑπόπτερος γενόμενος διὰ τοῦ ἀέρος ὅτι τάχιστα καταλαβεῖν τὴν ἀκτήν. ἐπειδὴ δὲ πτερῶν ἡ φύσις ἐστέρηται, χρῆται μὲν ἀντὶ τοῦ ἀέρος τοῖς ὕδασιν, ἀντὶ δὲ πτερῶν ταῖς χερσὶ, διανηχόμενος δὲ καταλαμβάνει τὸν ἀγαπώμενον. καὶ ἆθλον λαμβάνει τοῦ δρόμου, τὴν τῶν ἄλλων προτίμησιν. ἐπειδὴ γὰρ καθίσαι προσέταξε καὶ τὰ ἀρτυθέντα σιτία δέδωκε, τῆς πρὸς αὐτὸν εὐθὺς ἤρξατο διαλέξεως. ἐρόμενος μὲν εἰδὼς, καὶ πυθόμενος πόσον ἔχει τὸ φίλτρον, ἀποκαλύπτων δὲ τοῖς ἄλλοις τοῦ μεγάλου
αὐτόθι. κα. Πέτρου τὸν ἔρωτα. Σίμων γὰρ Πέτρε ἔφη, φιλεῖς με πλέον τούτων; ὁ δὲ αὐτὸν ἐκάλεσεν εἰς μαρτυρίαν τοῦ φίλτρου. κύριε γὰρ εἶπε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. ἐμβατεύεις γὰρ εἰς τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς, καὶ σαφῶς ἐπίστασαι τὰ τῆς διανοίας κινήματα, καὶ οὐ λανθάνει σε τῶν ἀνθρωπίνων οὐδέν· γινώσκεις γὰρ πάντα τὰ ἔσχατα καὶ
αὐτόθι. κα. τὰ ἀρχαῖα. Τούτοις ὁ δεσπότης ἐπήγαγε, ποίμαινέ μου τὰ πρόβατα, ἐγὼ μὲν γάρ φησιν ἀληθῶς, εὐεργεσίαν δὲ μεγίστην ἡγοῦμαι, τῶν

tribulationis, & ponderis gloriæ. Hæc enim, inquit, supra mo-
dum parua sunt & leuia ac momentanea: & illa similiter
supra modũ gloriosa, pretiosa atq. æterna. Quomodo clamat 2 Cor. 12.
& alibi dicens: Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contu-
melijs, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustijs pro
Christo, cum enim infirmor, tunc potens sum. Hoc quoq. ma-
gnus ille Petrus extimulatus desiderio, cum alioqui futuram De Petro
negationẽ præcognouisset, noluit tamen se occultare, quin po- Apostolo.
tius duxerit esse melius, si sequens negaret, quam si fugiens
confiteretur: quod enim sequi ex amore, & non ex audacia
nasceretur, res ipsa testantur. Neq. enim ut magistrum post
negationem relinqueret ferre potuit: sed fleuit quidẽ amare, Matth. 26.
sicut historia docet, seq. succubuisse, ac suam imbecillitatem Marc. 14.
deplorauit, vinculis autẽ amoris illius constrictus se ei præ- Luc 22.
buit assiduum. Atq. etiam cũ lætum illud dominicæ resurre- Iohan. 18.
ctionis nuntiũ accepisset, primus ad sepulcrũ venit: deinde Iohan. 20.
vero in Galilæa piscatũ vadens, cũ cognouisset ipsum esse Do- Iohan. 21.
minum, qui stabat & alloquebatur eos in littore, nõ sustinuit
quidẽ nauem tardius maris discindere terga: sed optauit ala-
rũ adminiculo quamuelocissime littus ipsum occupare: ve-
rum cum pennis natura sit destituta, pro aere quidẽ aquis, ac
pro alis, manibus utitur: tranans autẽ ad eum quẽ diligebat,
peruenit, & præcursus sui præmia obtinet, quod honore præ-
feratur alijs. Nam ubi eũ discumbere iussit, cibosq. inuentos
distribuit, mox colloqui cum eo incœpit: interrogãs quidem
ac sciscitans, quantum amorẽ habeat, ceteris vera magni Pe-
tri amorem detegens: Simon enim Petre, inquit, diligis me Ibidem 21.
plus his? cistauit autẽ ipsum, in testimonium sui in eũ amoris.
Domine enim, ait, tu scis quia amo te, scrutaris enim corda
hominũ, & tibi cogitationũ motus patent, nihilq. ex rebus hu-
manis tibi manet absconditum: cuncta enim nosti, nouissima
ne prima. Quibus Dominus subiunxit. Pasce oues meas. Ego Ibidem
enim nullius sum indigens: maximũ uero beneficiũ duxero,
enim

τὴν ὁμολογίαν κινεῖ, καὶ πρὸ ἕλκει τῆς ἀρνήσεως προσφέρει τῆς ὁμολογίας τὸ φάρμακον. διὰ τοῦτο γὰρ οἶμαι, καὶ τριπλῆν ταύτην ἀπήτησεν, ἵν' ἰσάριθμα τοῖς ἕλκεσιν ἐπιτεθῇ τὰ φάρμακα, καὶ γυμνώσῃ τοῖς παροῦσι τὸν μαθητὴν, τῆς ἀγάπης τὴν φλόγα. ἡ τοίνυν πρόῤῥησις τῆς τελευτῆς, καὶ τὸν Πέτρον ἐψυχαγώγει, καὶ τοὺς ἄλλους ἐδίδασκεν, ὡς οἰκονομίας ἦν, ἀλλ' οὐ γνώμης ἡ ἄρνησις. καὶ τοῦτο αὐτὸς ὁ σωτὴρ καὶ κύριος ἡμῶν
Λουκ. κβ. ἠνίξατο, πρὸς αὐτὸν εἰρηκώς· Σίμων Σίμων, ἰδοὺ ὁ σατανᾶς ἐξῃτήσατο ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι, ὡς τὸν σῖτον. ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου. καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας, στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. ὥσπερ γάρ φησιν ἐγὼ σαλευόμενον οὐχ ὑπερεῖδόν σε, οὕτως ἔρεισμα γενοῦ καὶ σὺ τοῖς σαλευομένοις τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἧς ἀπολαύεις ἐπικουρίας, μετάδος, καὶ μὴ ἐκθλίψῃς τοὺς ὀλισθαίνοντας, ἀλλ' ἀνάστησον κινδυνεύοντας. τούτου γάρ σε χάριν καὶ περιτραπῆναι συγχωρῶ, καὶ πεσεῖν οὐκ ἐῶ, σώζων τοὺς σαλευομένους διὰ σοῦ μηχανώμενος. οὕτω τὴν οἰκουμένην σαλευομένην, ὁ μέγας οὗτος στῦλος ὑπήρεισε, καὶ καταπεσεῖν οὐκ εἴασε παντελῶς. ἀλλ' ἀνώρθωσε καὶ ἑδραίαν ἀπέφηνε, ποιμαίνων τὰ θεῖα προβάτια καλῶς, καὶ παροινούμενος ὑπὸ τούτων ἠνείχετο, καὶ αἰκιζόμενος ἥδετο. καὶ ἐξιὼν
Πραξ. ε. ἐκ τοῦ συνεδρίου σὺν τῷ ὁμόζυγι ἔχαιρεν, ὅτι κατηξιώθη ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ δεσπότου ἀτιμασθῆναι. καὶ εἰς δεσμωτήρια δὲ βαλλόμενος, ἐγάνυτο καὶ εὐφραίνετο. καὶ ἐπειδὴ ὑπὸ Νέρωνος τὴν διὰ σταυροῦ ὑπὲρ τοῦ σταυροῦ κατεδικάσθη σφαγὴν, παρεκάλει τοὺς δημίους μὴ τὸν δεσπότην παραπλησίως τῷ ἰκρίῳ προσηλωθῆναι, ἀλλὰ τὸ ἔμπαλιν ἢ ἐκεῖνος ἀνασκολοπισθῆναι· δείσας ὡς εἰκὸς, μὴ ἡ τοῦ πάθους ταυτότης, ἴσην αὐτῷ παρὰ τῶν ἀνοήτων προσενέγκῃ τὸ γέρας. διὰ τοῦτο κάτω προσηλωθῆναι τὰς χεῖρας, καὶ ἄνω τοὺς πόδας ἱκέτευε. τὸ γὰρ ἔσχατον αἱρεῖσθαι, οὐκ ἐν τῇ τιμῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀτιμίᾳ μεμαθήκαμεν. εἰ δὲ καὶ δεκάκις καὶ πεντηκοντάκις τοῦτον ὑπομεῖναι τὸν θάνατον οἷόν τε ἦν,

Νέρων φονεὺς Πέτρου ἀποστόλου.

ἐδέ-

confessionem corroborat: & negationis ulceri, confessionis pharmacum adhibet. Ob id enim arbitror, & hanc exegit triplicē: uti medicamenta, pari numera, ulceribus ipsis respondentia, adhibeat, præsentibusq. discipulis, caritatis flammam manifestet. Hac igitur prædictio mortis, & Petrum consolata est, & alia, quod dispensationis ea esset, & non mentis ipsius negatio, edocuit atq. hoc, ipse Saluator & Dominus noster insinuauit, ad illū dum dixit. Simon Simon, ecce satanas expetiuit vos ut cribraret sicut triticū: ego autē rogaui pro te ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Quemadmodum enim, ait, ego te labascentē ac fluctuantē, non despexi, ita & te cōuenit sustentaculū esse fratribus contubatis, & quo præseruatus es auxilio, illud impartire cæteris. neq. etiam impellas collabentes, at potius erigita periclitantes. Huius enim rei gratia & te labare sino, cadere tamen non permitto, procurans per te fluctibus huius uitæ agitatis, perseuerantiam atq. constantiam. Sic uniuersum terrarum orbē fluctuantem atq. labantem magna hæc columna confirmauit, utq. corrueret omnino, nequaquā permisit, verum erexit, & stabilē reddidit, Dei aues iussus pascere, & cū pro ipso afficeretur iniurijs, tolerauit, cōtumeliose tractatus. ac casus, lætatus est. exiensq. ex prauo cōcilio, cū cōsorte ac fa- Act. 5.
cta passionis sua & gloriæ, gauisus est, quod habitus esset dign⁹ pro nomine Domini contumeliā pati: quin & in carceres cōiectus, præ gaudio gestijt, cūq. a Nerone, propter crucē Chre- Nero Cæsar
sti, crucis quoq supplicio dānat⁹ esset hortabatur lictores, ne Petri Apo-
endē quo Domin⁹ modo suspēderetur in ligno, sed cōtra atq. stoli.
ille crucifigeretur metuēs sicuti par erat, ne similitudo passionis, æqualē sibi apud ignorātes afferret honorē. Propterea pedibus sursum, & manib⁹ deorsum deuolutus, ut crucis affigeretur patibulo, supplicabat. Atqui ī hoc didicimus, nō in honore solū, uerū etiā in ignominia postremū eligere. Quod si etiā decies & quinquagies hanc ipsam mortē licuisset subire, cum

θερμοτέραν τὴν ἐνέργειαν ὑποδέχεται. καὶ ὅσῳ ἄν τις πλεῖον τοῖς θείοις ἐνδιατρίψῃ, τοσούτῳ μᾶλλον ἐξάπτει τῆς ἀγάπης τὴν φλόγα. καὶ τοῦτο ἡμᾶς οὐ μόνον ἐδίδαξεν ὁ μέγας μωϋσῆς ἀλλὰ καὶ ἡ ἁγία νύμφη περὶ ἧς ὁ θεσπέσιος λέγει παῦλος· ἡρμοσάμην ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ χριστῷ.

β΄. κορ. ια΄.
ᾀσμάτ. β΄.

αὕτη γὰρ ἐν τῷ ᾄσματι τῶν ᾀσμάτων πρὸς τὸν νυμφίον βοᾷ. δεῖξόν μοι τὴν ὄψιν σου. καὶ ἀκούτισόν με τῆς φωνῆς σου ὅτι ἡ φωνή σου ἡδεῖα, καὶ ἡ ὄψις σου ὡραία. ἐκ γὰρ τῶν περὶ αὐτοῦ λόγων δεξαμένη τὸν ἔρωτα. οὐκ ἀρκεῖται τοῖς λόγοις, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς ἐπακοῦσαι ποθεῖ τῆς φωνῆς. καὶ περιφθεῖσα τοῖς περὶ τῆς ὥρας αὐτοῦ διηγήμασι. καὶ αὐτῆς ἐφίεται θεωρίας, ταῖς εἰρημέναις εὐφημίαις τὸ φίλτρον σημαίνουσα. δεῖξόν μοι, φησὶ, τὴν ὄψιν σου. καὶ ἀκούτισόν με τῆς φωνῆς σου. ὅτι ἡ φωνή σου ἡδεῖα, καὶ ἡ ὄψις σου ὡραία. τούτου τῷ κάλλει καὶ ὁ ταύτης προμνήστωρ καὶ νυμφοστόλος ἁλωθεὶς ὁ θεσπέσιος φημὶ παῦλος, τὴν ἐρωτικὴν ἐκείνην ἀφῆκε φωνήν· τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ χριστοῦ;

ῥωμαί. η΄.
ψαλμ. μγ΄.

θλῖψις, ἢ στενοχωρία, ἢ λιμὸς; ἢ διωγμὸς; ἢ γυμνότης; ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; καθὼς γέγραπται· ὅτι ἕνεκα σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. εἶτα καὶ τῆς καρτερίας ὑποδείκνυσι τὴν αἰτίαν. ἐν τούτοις γὰρ φησι πᾶσιν ὑπερνικῶμεν, διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς θεοῦ. σκοποῦμεν γὰρ τίνες ὄντες. τίνων ἀπηλαύσαμεν ἀγαθῶν, καὶ ὡς οὐχ ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν πρῶτοι. ἀλλ' ἀγαπηθέντες ἀντηγαπήσαμεν

ῥωμαί. ε΄.
κολοσ. α΄.
α΄. πέτ. γ΄.

καὶ μισοῦντες ἠγαπήθημεν. καὶ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν, οὐκ αὐτοὶ τυχεῖν τῶν διαλλαγῶν ἱκετεύσαντες, ἀλλὰ τὸν μονογενῆ δεξάμενοι πρεσβευτήν. καὶ οἱ ἠδικηκότες ὑπὸ τοῦ ἠδικημένου παρακληθέντες, καὶ πρὸς τούτοις λογιζόμενοι τὸν ὑπὲρ ἡμῶν σταυρὸν. τὰ σωτήρια πάθη, τοῦ θανάτου τὴν κατάλυσιν. τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν τῆς ἀναστάσεως ἐλπίδα, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα σκοπούμενοι. τῶν προσαντιπιπτόντων ἡμῖν περιγινόμεθα σκυθρωπῶν. καὶ τῶν διεργασιῶν τὴν μανίαν [illegible] τῇ προσκαίρῳ κακοπαθείᾳ τοῦ σώματος. φέρομεν ἀπαθῶς τὴν τῶν αἰτιῶν προσβολήν. [illegible] γὰρ τῷ περὶ τὸν δεσπότην

φίλτρῳ,

ardentiorē operationē recipit: et quanto amplius quis in diui nu exercitatus est, tanto magis caritatis flammā excitat. Et bet ipsum nō solū nos docuit magnus Moyses, sed etiā sancta illa sponsa, de qua diuinus inquit Paulus. Despondi vos vni uiro, virginē castā exhibere Christo. Hac enim in Canticorū ticorū ad sponsum clamat: Ostende mihi faciē tuā, sonet vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, & facies tua decora. Cū enim ex his que de ipso audierat dicis, ei⁹ amore capta sit, non est cōtenta verbis, sed & ipsius vocē audire desiderat, & ex ijs que de ipsius narrari audierat pulcritudine, sursum instar altitu alicuius elata, ipsius quoq. frui cupit aspectu, vim amoris eiusmodi laudatione significans: Ostēde mihi (inquit) faciē tuā, & sonet vox tua in auribus meis. vox enim tua dulcis, & facies tua decora. Huius etiā pulcritudinis amore captus illius sponsae ac paranymphus, diuinus, inquam, Paulus, amabile illam emisit vocē: Quis nos separabit a caritate Christi? Tribulatio? an āgustia? an fames? an persecutio? an nuditas? an periculū? an gladi⁹? sicut scriptū est: Quia propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis. Deīde & tolerantiae huius ostēdit caussam: Nā in his, inquit, omnibus superam⁹, propter Deū qui dilexit nos. Cōsiderātes enim quales simus, quæ quātaq. bona a Deo suscepimus, & quomodo nō primi nos dilexerim⁹, sed amati redemauim⁹. & ab eo quē odio habebam⁹, amati simus: cūq. inimici essemus, recōciliati sumus, etiā absq. hoc, quod nos pro tali recōciliatiōe supplices preberemus, sed cū intercessorē haberemus ipsū unigenitū, et qui iniuriā intuleram⁹, ab affecto iniuria consolationē accepimus: & ad hec expēdentes susceptā pro nobis crucē salutares passiones, mortis finē, spē resurrectiōis nobis datā. hec inquā eiusmodi alia considerātes, facile quæcunq. grauia nobis incongruētia superamus Et beneficiorū recordationē comparantes seperarie corporis afflictionis, sufferimus libenter grauiorū rerū incursiones: quoniā uniuersa uitæ tædia, cū eo qui ī Deū ē

AB amore,

2. Cor. 11.

Cant. 2.

Ardens Diui Pauli in Christum amor.

Rom. 8.

Psal 43.

Rom. 5.

Coloss. 1.

1. Pet. 3.

φίλτρῳ πάντα τὰ τῷ βίῳ τὰ λυπηρὰ κουφαλίαν εὑρίσκομεν. καὶ τὰ τερπνὰ δὲ ἅπαντα καὶ θυμήρη δοκοῦντα κατὰ ταυτὸν συναγόμενα. αὐτίκα θαυμάσιος ὁ θεῖος πόθος. σκιᾶς ἀδρανέστερα καὶ ἐαρινῶν ἀνθέων εὐφθαρτότερα δείκνυσι. ταῦτα καὶ διὰ τῶν εἰρημένων καὶ διὰ τῶν λεχθησομένων σημαίνει σαφῶς.
Ῥωμ. η'. πέπεισμαι γάρ φησι, ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωή, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε ἐξουσίαι, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα, δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ, τῆς ἐν χριστῷ ἰησοῦ κυρίῳ ἡμῶν. ἐπειδὴ γὰρ ἄνω τὰ σκυθρωπὰ μόνα τεθεικὼς, παρεξήτασε θλῖψιν, καὶ στενοχωρίαν. καὶ λιμὸν, καὶ διωγμὸν, καὶ γυμνότητα, καὶ κίνδυνον, καὶ μάχαιραν, τουτέστι, τὴν βιαίαν σφαγὴν, εἰκότως ἐνταῦθα καὶ τὰ θυμήρη προστέθεικε τοῖς ἀλγεινοῖς. τῷ θανάτῳ, τὴν ζωήν. τὰ νοητὰ τοῖς αἰσθητοῖς. τοῖς ὁρωμένοις, τὰς ἀοράτους δυνάμεις. τοῖς παροῦσι καὶ παρελθοῦσι, τὰ μέλλοντά τε καὶ μένοντα, καὶ πρὸς τούτοις, τῆς γεέννης τὸ βάθος, τῆς βασιλείας τὸ ὕψος. ταῦτα δὲ πάντα παρεξετάσας, καὶ εὑρὼν ἅπαντα τοῦ φίλτρου ὑποχωροῦντα, καὶ τὰ λυπηρὰ, καὶ τὰ θυμήρη, καὶ τῆς ἀγάπης τὴν στέρησιν τῆς ἐν γεέννῃ κολάσεως πικροτέραν, καὶ δείξας ὡς εἴπερ οἷόν τε ἦν, εἵλετο ἂν μετὰ τῆς θείας ἀγάπης τὴν ἠπειλημμένην κόλασιν. ἢ δίχα ταύτης τὴν ἐπηγγελμένην τῶν οὐρανῶν βασιλείαν. μεθύων τῷ πόθῳ τὰ μὴ ὑφεστῶτα ζητεῖ, καὶ ταῦτα συγκρίνει,
αὐτόθι. τῷ θείῳ φίλτρῳ φιλονεικεῖ. οὔτε ὕψωμα γάρ φησιν, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ τῆς ἐν χριστῷ ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. οὐ γὰρ μόνον φησὶ, ἅπασαν ὁμοῦ τῶν ὁρωμένων καὶ ἀοράτων τὸ πλῆθος τὸν σωτῆρα καὶ ποιητὴν, περιτίθημι φίλτρον, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἑτέρα ταύτης κτίσις καὶ μείζων καὶ καλλίων φανείη, οὐ πείσει με τὴν ἀγάπην ἀλλάξασθαι. ἀλλὰ κἂν τὰ θυμήρη τις προθῇ, δίχα ταύτης οὐ δέξομαι· κἂν ἐπαγάγῃ, διὰ ταύτην τὰ σκυθρωπὰ, ἐπέραστά μοι φανεῖται καὶ λίαν ἐράσμια, καὶ ὁ διὰ ταύτην λιμὸς πάσης

amore, collata, fluxa admodũ ac leuia reperimus. Quod si cuncta quæ uidẽtur iucũda ac delectabilia in hac vita, ĩ unũ redegerimus, & e cõtra diuinũ põderetur desideriũ, ea ipsa umbra quouis ĩbecilliora, verniq. floribꝰ corruptibiliora demõstrat. Hæc & ante dictis & post dicẽdis designat manifeste. Certus sũ enim, inquit, quia neq. mors, neq. vita, neq. angeli, neq. principatꝰ, neq. potestates, neq. virtutes, neq. instãtia, neq. futura, neq. altitudo, neq. profundã, neq. creatura alia poterit nos separare a caritate Dei, quæ ẽ in Christo Iesu Domino nostro. Rom. 8. Quia enim supra, solũ ea quæ tristia erãt posuit, & cõparauit, tribulationẽ dico & angustiã, & famẽ, & persecutionẽ, & nuditatẽ, & periculũ, & gladiũ, id est, cædẽ violentã: optimo sane iure & hic iucũda adiũgit tristibus, morti vitã: sensibilibus, ea quæ animo cernuntur, & ratione intelliguntur: visibilibꝰ, virtutes sub aspectũ nõ cadentes: præsentibus ac prætercurrẽtibus, futura & permanentia, & ad hæc, profunditatẽ gehẽnæ, altitudinem regni. Ea vero omnia cũ mutua inter se cõparatione facta, examinasset, cõperissetq. cuncta amori cedentia, tristia simul ac iucunda, ipsamq. caritatis priuationẽ quouis supplicio gehennæ acerbiorem: & ostendisset, quod si liceret, se malle cum dilectione diuina suppliciũ gehennæ minis intentatum, quam sine illa regnũ calorũ promissum: Inebriatus quippe desiderio, etiam non subsistentia quærit, eaq. cum eo qui in Deum est amore, comparare contendit. Neq. altitu- Ibidem. do enim, ait, neq. profundum, neq. creatura alia poterit nos separare a caritate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro. Non solum enim, inquit, cunctis simul visibilibus & inuisibilibus amorẽ illũ qui in saluatorẽ ac creatorẽ est, præpono; sed et si qua alia creatura, præ hac & maior & pulcrior apparuerit, vt caritatẽ mutẽ, nequaquã persuadebit. Sed neque iucunda, si quis præbuerit, hæc sine recipiam: siq. propter hanc, grauia ac tetrica illata fuerint, mihi expetẽda, valdeq. amabilia videbuntur: & quæ propter illam toleratur, fames,

 qui-

B

πάσης μοι τρυφῆς θυμηρέστερος. καὶ εἰρήνης, ἥδιον ὁ πόλεμος,
καὶ ἡ γυμνότης. ἁλουργίδος καὶ χρυσοπάστων ἱματίων χαριεστέρα,
καὶ κίνδυνος, πάσης ἀδείας γλυκύτερος, καὶ ἡ βιαία σφαγὴ, πά-
σης αἱρετωτέρα ζωῆς· ἡ γὰρ αἰτία τῶν παθῶν, ψυχαγωγία μοι γί-
νεται, ἐπεὶ γὰρ τὸ δεσπότην ὁμοῦ καὶ τὸν ἠγαπημένον, ἐδέχομεν τὰς τού-
β' κορ. ε. των νεφάδας· τὸν γὰρ μὴ γνόντα ἁμαρτίαν δι' ἡμᾶς ἁμαρτίαν ἐποίη-
β' κορ. η. σεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ, ὃς πλούσιος
γαλατ. γ'. ὢν δι' ἡμᾶς ἐπτώχευσεν, ἵνα ἡμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτή-
φιλιπ. β'. σωμεν, καὶ ἐξηγόρασεν ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενό-
μενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα, καὶ ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν, γενόμενος ὑ-
ῥωμαι. ε. πήκοος μέχρι θανάτου δὲ σταυροῦ. καὶ ἔτι ἁμαρτωλῶν ἡμῶν ὄν-
ἑβραι. θ'. των, Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα λογιζό-
α. Πέτρ. γ'. μενος, οὐκ ἂν δεξαίμην τῶν οὐρανῶν τὴν βασιλείαν δίχα τῆς
α. κορ. ιγ. περὶ τοῦτον ἀγάπης. οὐκ ἂν φύγοιμι τὴν ἐν γεέννῃ τιμωρίαν,
εἴπερ εἰκὸς ἦν τὸν ταύτην ἔχοντα κόλασιν ὑπομεῖναι. τοῦτο καὶ
β. κορ. ε'. ἀλλαχοῦ διδάσκει σαφῶς· ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ θεοῦ συνέχει ἡμᾶς,
κρίναντας τοῦτο, ὅτι εἷς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες
μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἀνα-
στάντι. οἱ τοίνυν μὴ ἑαυτοῖς ζῶντες, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀπο-
θανόντι καὶ ἀναστάντι, πάντα ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ δρῶσι καὶ πάσχουσιν ἀ-
σμένως ἀνέχονται. καὶ τὰ τῇ φύσει δὲ μεγάλα καὶ χαλεπὰ πα-
θήματα τοῖς φίλτροις συγκρίνων, μικρὰ λέγει καὶ ἐλαφρά. τὸ γὰρ
β κορ. δ. παραυτίκα, φησὶν, ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν, καθ' ὑπερβο-
λὴν, εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον, βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν.
εἶτα καὶ πῶς δεῖ συγκρίνειν διδάσκει, μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ
βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα, τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσ-
καιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια. προσήκει γάρ φησι, πα-
ραντιθέναι τοῖς μὲν παροῦσι τὰ μέλλοντα· τοῖς δὲ προσκαίροις
τὰ αἰώνια, τῇ δὲ θλίψει τὴν δόξαν. ἡ μὲν γὰρ ἔχει τὸ παραυ-
τίκα. ἡ δὲ τὸ αἰώνιον. τούτου χάριν αὕτη μὲν κούφη καὶ ἐλα-
φρὰ, ἐκείνη δὲ πολυτελὴς καὶ βαρύτιμος, ταύτῃ τοι καὶ τὸ
καθ' ὑπερβολὴν ἀμφοτέραις προστέθεικε, καὶ τῇ ἐλαφρᾷ,
τῆς

quibuscunq. delitiis mihi existit gratior, & persecutio pace dulcior, nuditasq. quauis purpura ac vestibus auro interspar sis venustior: & periculum quauis securitate placidius, violentumq. iugulum omni vita magis expetendum. Nam caussa passionũ mearũ mihi consolationis loco est: cũ propter amatorem simul & amatum, hasce tempestates lubens perferõ. Enim enim qui non nouerat peccatũ, pro nobis peccatũ fecit, ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso. Qui cum diues esset, propter nos egenus factus est, ut illius inopia nos diuites essemus. Et redemit nos de maledicto legis factus pro nobis maledictum, & humiliauit semetipsum factus obediens usq. ad mortem, mortem autẽ crucis. Et cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Hac & id genus alia considerans, sine caritatem Deum regnũ calorum non suscepero, neq gehennæ supplicium effugero, si par esset: ut qui eam possideret, suppliciũ ullum subiret. Hoc quoq. alibi docet perspicue: Caritas enim Dei urget nos: æstimantes hoc, quoniam unus pro omnibus mortuus est, ut qui viuunt, iam non sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit. Quisigitur nõ amplius sibi viuũt, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit, omnia pro eo agere & pati sustinent libenter. Hinc & sua natura, magna, perpessuq. difficilia, vero illi amori comparans, parua dicit & toleratu facilia. Id enim, est, quod in præsenti est momentaneũ, & leue tribulationis nostræ, supra modũ, in sublimitate, æternũ gloriæ pondus operatur in nobis. Postea etiã quo pacto, opporteat inter sese cõparare edocet. Nõ contemplantibus nobis, quæ videntur, sed quæ nõ videtur. Quæ enim videntur, momentanea sunt, quæ autem non videntur æterna. Decet enim, ait, conferre præsentibus futura: temporalibus vero æterna, et tribulationi, gloriã. Illa siquidẽ, præsens est ac momentanea, hac autẽ æterna. Atqui hoc de caussa ipsa leuis est portatuq. facilis, illa vero magnifica & pretiosa: Hinc quoq. illud, supra modum, utrisq. attribuit, & leuitati,

2. Cor 5.
2. Cor 8
Galat. 3.
Philip. 2.
Rom. 5.
Hebræ. 9.
1 Pet. 3.
1 Cor. 15.
2. Cor. 5.
2. Cor 4
Ibidem

tribu-

τῆς θλίψεως, καὶ τοῦ βάρους τῆς δόξης, καὶ ταῦτα γάρ φησιν,
ὑπερβαλλόντως, καὶ σμικρὰ καὶ κοῦφα καὶ πρόσκαιρα. κἀκεῖνα
ὡσαύτως μεθ' ὑπερβολῆς ἔνδοξα καὶ πολυτελῆ καὶ βαρύτιμα
β' κορ. ιβ'. καὶ αἰώνια. καὶ ἑτέρωθι δὲ ὁμοίως βοᾷ· εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις,
ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις ὑπὲρ Χρι-
στοῦ. ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι. Τούτῳ καὶ ὁ μέγας
περὶ τοῦ Πέτρου ἀρνησ. Πέτρος, τετρωμένος πόθῳ, οὐ δὲ προμαθὼν, τὴν ἐσομένην
ἄρνησιν λαθεῖν κατεδέξατο, ἀλλ' ἄμεινον ὑπέλαβεν ἑπόμενος
ἀρνηθῆναι, ἢ φεύγων ὁμολογῆσαι. ὅτι γὰρ ἔρωτος ἦν καὶ οὐ θρα-
σύτητος ἡ ἀκολούθησις ἔγγονος, τὰ πράγματα μαρτυρεῖ, οὐδὲ
ματθ. κς'. μάρκ. ιδ'. λουκ. κβ'. ἰωάν. ιη'. γὰρ μετὰ τὴν ἄρνησιν καταλιπεῖν ἠνέσχετο τὸν διδάσκαλον, ἀλλ'
ἔκλαυσε μὲν πικρῶς ὡς ἡ ἱστορία διδάσκει, καὶ τὴν ἧτταν καὶ ἀ-
σθένειαν ἀπωδύρετο. προσήδρευσε δὲ τοῖς τοῦ φίλτρου δεσμοῖς
κατεχόμενος καὶ μόνον τι καὶ τὰ τῆς ἀναστάσεως δεξάμενος εὐαγ-
ἰωάν. κ'. γέλια, πρῶτος τὸν τάφον κατέλαβε, καὶ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ δὲ πά-
λιν ἁλιεύων εἶτα μαθὼν αὐτὸν εἶναι τὸν κύριον τὸν ἐπὶ τῆς ἠϊό-
ἰωάν. κα'. νος ἑστῶτα καὶ προσδεχόμενον, οὐκ ἠνέσχετο μὲν τοῦ πορθ-
μείου σχολαιότερον διατέμνοντος τῆς θαλάσσης τὰ νῶτα. ἐπό-
θησε δὲ ὑπόπτερος γενόμενος διὰ τοῦ ἀέρος ὅτι τάχιστα καταλα-
βεῖν τὴν ἀκτήν. ἐπειδὴ δὲ πτερῶν ἡ φύσις ἐστέρηται. χρῆται
μὲν ἀντὶ τοῦ ἀέρος τοῖς ὕδασιν, ἀντὶ δὲ πτερῶν ταῖς χερσὶν, διανη-
χόμενος δὲ καταλαμβάνει τὸν ἀγαπώμενον. καὶ ἆθλον λαμβά-
νει τοῦ δρόμου, τὴν τῶν ἄλλων προτίμησιν. ἐπειδὴ γὰρ καθίσαι
προσέταξε καὶ τὰ εὑρεθέντα σιτία δίνειμε τῆς πρὸς αὐτὸν
εὐθὺς ἤρξατο διαλέξεως ἐρόμενος μὲν εἰδὼς, καὶ πυθόμενος
πόσον ἔχει τὸ φίλτρον, ἀποκαλύπτων δὲ τοῖς ἄλλοις τοῦ μεγάλου
αὐτόθι. κα'. Πέτρου τὸν ἔρωτα. Σίμων γὰρ Πέτρε ἔφη, φιλεῖς με πλεῖον τούτων;
ὁ δὲ αὐτὸν ἐκάλεσεν εἰς μαρτυρίαν τοῦ φίλτρου. κύριε γὰρ εἶπε,
σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. ἐμβατεύεις γὰρ εἰς τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυ-
χὰς, καὶ σαφῶς ἐπίστασαι τὰ τῆς διανοίας κινήματα, καὶ οὐ λαν-
θάνει σε τῶν ἀνθρωπίνων οὐδέν. γινώσκεις γὰρ πάντα τὰ ἔσχατα καὶ
αὐτόθι. κα'. τὰ ἀρχαῖα τούτοις ὁ δεσπότης ἐπήγαγε, ποίμαινέ μου τὰ πρόβα-
τα, ἐγὼ μὲν γάρ φησιν αὐτάρκης, ἐργασίαν δὲ μεγίστην ἡγοῦμαι
τὴν

tribulationis, & ponderis gloriæ. Hæc enim, inquit, supra modum parua sunt & leuia ac momentanea: & illa similiter supra modũ gloriosa, pretiosa atq. æterna. Quomodo clamat & alibi dicens: Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contu- 2. Cor. 12.
melijs, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustijs pro Christo, cum enim infirmor, tunc potens sum. Hoc quoq. magnus ille Petrus extimulatus desiderio, cum alioqui futuram De Petro Apostolo.
negationẽ præcognouisset, noluit tamen se occultare, quin potius duxerit esse melius, si sequens negaret, quam si fugiens confiteretur · quod enim sequi ex amore, & non ex audacia nasceretur, res ipsa testantur. Neq. enim vt magistrum post negationem relinqueret ferre potuit: sed fleuit quidẽ amare, Matth. 26.
sicut historia docet, seq. succubuisse, ac suam imbecillitatem Marc. 14.
deplorant; vinculis autẽ amoris illius constrictus se ei præ- Luc. 22.
buit assiduum. Atq. etiam cũ lætum illud dominicæ resurre- Iohan. 18.
ctionis nuntiũ accepisset, primus ad sepulcrũ venit. deinde Iohan. 20.
vero in Galilæa piscatũ vadens, cũ cognouisset ipsum esse Do- Iohan. 21.
minum, qui stabat & alloquebatur eos in littore, nã sustinuit quidẽ nauem tardius maris discindere terga: sed optauit alarũ adminiculo quamuelocissime littus ipsum occupare. verum cum pennis natura sit destituta, pro aere quidẽ aquis, at pro alis, manibus vtitur: tranans autẽ ad eum quẽ diligebat, peruenit, & pro cursu suo præmio obtinet, quod honore præfertur alijs. Nam vbi eũ discumbere iussit, cibosq. inuentos distribuit, mox colloqui cum eo incæpit. interrogãs quidem ac sciscitans, quantum amorẽ habeat, ceteris vera magni Petri amorem detegens: Simon enim Petre, inquit, diligis me Ibidem 21.
plus his? citauit antẽ ipsum, in testimonium sui in eũ amoris. Domine enim, ait, tu scis. quia amo te, scrutaris enim corda hominũ, & tibi cogitationũ motus patent, nihilq. ex rebus humanis tibi manet absconditum: cuncta enim nosti, nouissima ac prima. Quibus Dominus subiunxit. Pasce oues meas. Ego Ibidem
enim nullius sum indigens: maximũ vero beneficiũ duxera,

enim

τῆς ἐμῆς περὶ σὲ νῦν τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ σὴν εἰς ἐκείνην κηδεμονίαν, εἰς ἐμαυτὸν ἀνεδεξάμην. προστάσει τοίνυν σε τῆς ἀπολαύσεως προμηθείας μεταδιδόναι τοῖς ὁμοδούλοις. καὶ βόσκειν ὡς βόσκη, καὶ ὡς ποιμαίνῃ. ποιμαίνειν, καὶ ἣν ὀφείλεις, καὶ ἔχειν, δι' ἐκείνων ἐκτιννύειν. ταῦτα πάλιν καὶ δὶς ὁ δεσπότης ἀπῄτει
ἰωάν κα. τὸ καὶ δὶς ὁ μέγας ἀπηκριμένος Πέτρος, καὶ δὶς τὴν ποιμαντικὴν ἡγεμονίαν ἐδέξατο. ἐπειδὴ δὲ καὶ τρίτην προσηνέχθη τὴν [illegible] οὐκ ἔτι ὁμοίως καὶ θαρσαλέως καὶ ἀδεῶς ὁ μακάριος ἀποκρίνεται Πέτρος, ἀλλὰ καὶ δέους ἐμπιπλᾶται καὶ θόρυβον εἰσδέχεται τῇ ψυχῇ, καὶ ἀγωνίαν, καὶ δέδοικεν ὑφορώμενος μὴ τὸ τρίτον ἐρωτήσας ὁ δεσπότης προσθήσει τὴν τῆς ἀγάπης ἡμετέραν καταγελᾶν. ἀνέδραμε γὰρ ὁ νοῦς εἰς τὰ πρότερα καὶ ὑπέμνησεν αὐτόν. ὡς καὶ ἤδη πρότερον πολλάκις μὲν μέχρι θανάτου μὴ καταλιπεῖν ἰσχυρίσατο τὸν διδάσκαλον. ἤκουσε δὲ, ὡς πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσεται. καὶ εὗρεν οὐ τὴν οἰκείαν ὑπόσχεσιν πεπιστευμένην, ἀλλὰ τοῦ δεσπότου βεβαιουμένην τὴν πρόρρησιν. ἡ τούτων αὐτὸν ἐλάμβανε μνήμη. καὶ οὐκ εἴα θαρραλέως τὴν ἁρμόδιον προσφέρειν ἀπόκρισιν. ἀλλ' ὀξείας μὲν καὶ πικρὰς ἐδέξατο τὰς ἀκίδας, παρεχώρησε δὲ ἀμως τοῦ δεσπότη τῆς γνώσεως οὐκ ἀντιτείνων ὡς πρότερον, οὐδὲ λέγων κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε καταλείπω. ἀλλὰ τῆς μὲν ἀγάπης αὐτὸν ἔχειν τὸν δεσπότην συνίστορα
αἰτίαι. φάσκων, τὴν ἀκριβῆ δὲ τῶν ὅλων γνῶσιν παρ' αὐτοῦ, εἶναί μοι τῷ τοῦ ποιητῇ τῶν ὅλων ὁμολογῶν. κύριε γάρ φησι, σὺ οἶδας πάντα, σὺ πάντα γινώσκεις. σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. ὅτι μὲν γὰρ φιλῶ, καὶ οἶδας καὶ μαρτυρεῖς. εἰ δὲ καὶ διαμένω φιλῶν, σαφέστερον οἶδας αὐτός, οὐδὲν γὰρ ἡμῶν περὶ τῶν ἐσομένων πρόεστιν, οὐδὲ ζυγομαχήσω περὶ ὧν οὐκ ἐπίσταμαι. ἔμαθον τῇ πείρᾳ μὴ ἀντιλέγειν δεσπότῃ. σὺ τῆς ἀληθείας πηγή, σὺ τῆς γνώσεως ὁ θησαυρός, τοῖς σοῖς ὅροις ἐμμένειν δεδιδάγμαι. τούτῳ τῷ δέος αὐτοῦ θεασάμενος ὁ δεσπότης, καὶ τὸ φίλτρον δὲ ἀκριβῶς ἐπιστάμενος, τῇ προσηγορίᾳ τῆς τελευτῆς λύει τὸν φόβον, καὶ δίδωσι τῇ ἀγάπῃ τὴν μαρτυρίαν, καὶ τὸν Πέτρον

ἐν

ouiũ mearũ curam, sollicitudinemq. in ijs adhibitam, in me recipio. Necesse igitur est te prouidentiam eam qua frueris, etiam tuis impertiri conseruis, eosq. poscere sicuti pasceris, & vt regeris, regere ac curare, & quod mihi acceptum referre teneris beneficium, per illos rependere. Hæc iterum ac bis interrogauit Dominus: & bis magnus respondit Petrus; & bis, pastoris factã ordinationem suscepit. Ceterum ubi iam & tertia adducta esset interrogatio nõ amplius perinde animose atq. intrepide magnus Petrus respondit; sed & timore plenus, & animo turbatus & angitur, metuitq. suspicans ne Dominus aliam negotionem prauidens, eius verba amoris irrideat. refixit enim sese mens eius ad ea quæ prius ab ipso dicta erãt, recordaturq. ipse, quomodo etiã iã antea sæpius asseuerasset, se ad mortẽ usq. non relicturum magistrũ. audiuerat autẽ, quod priusquã gallus cecinisset, ter abnegaturus eũ esset: & reperit promissionẽ suam non esse completã, at prædictionem Domini confirmatã: quorum recordatio eũ timore perculit, neq. permittebat eum confidenter respondere, aculeos vero peracutos atq. acerbos accepit, attamen Domino cessit, cognitione, non vt prius, ei resistens, neq. dicens: Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te relinquã. Verum dicit sese caritatis suæ habere Dominum ipsum conscium, confitetur autem veram certamq. cunctorum notitiam apud ipsum solum vniuersorum factorem esse. Domine enim ait, tu omnia scis, tu scis quia amo te. Quod enim te amem, & scis, & amoris testimonium prabes. in dilectione autẽ permansurus ne sim, nec ne, tibi ipsi magis est perspicuum. nihil enim de futuris ego dixero, neq. de ijs quæ non nouero, decertabo, ipsa edoctus experientia, non contradicere Domino. Tu enim veritatis fons es, tu intelligentiæ abyssus, tuis insistere præceptis edoctus sum. Hunc ipsum timorẽ videns Dominus, eiusq. in se amorẽ exploratissimum habens, prædictione mortis soluit timorem: & caritati testimonium præbet, ac Petri

Iohan. 21. [margin]

Ibidem. [margin]

τὴν ὁμολογίαν κυροῖ. καὶ τῷ ἕλκει τῆς ἀρνήσεως προσφέρει τῆς ὁμολογίας τὸ φάρμακον. διὰ τοῦτο γὰρ οἶμαι, καὶ τριπλῆν ταύτην ἀπήτησεν, ἵν' ἰσάριθμα τοῖς ἕλκεσιν ἐπιτεθῇ τὰ φάρμακα, καὶ γυμνώσῃ τοῖς παροῦσι τῶν μαθητῶν, τῆς ἀγάπης τὴν φλόγα. ἡ τοίνυν πρόῤῥησις τῆς τελευτῆς, καὶ τὸν Πέτρον ψυχαγωγεῖ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐδίδασκεν, ὡς οἰκονομίας ἦν ἀλλ' οὐ γνώμης ἡ ἄρνησις. καὶ τοῦτο αὐτὸς ὁ σωτὴρ καὶ κύριος ἡμῶν
Λουκ. κβ. ᾐνίξατο, πρὸς αὐτὸν εἰρηκώς· Σίμων Σίμων, ἰδοὺ ὁ σατανᾶς ἐξῃτήσατο ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι, ὡς τὸν σῖτον. ἐγὼ δ' ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου. καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας, στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. ὥσπερ γάρ φησιν ἐγὼ σαλευόμενον οὐχ ὑπερεῖδόν σε, οὕτως ἔρεισμα γενοῦ καὶ σὺ τοῖς δονουμένοις τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἧς ἀπολαύεις ἐπικουρίας, μετάδος. καὶ μὴ ὠθήσῃς τοὺς ὀλισθαίνοντας, ἀλλ' ἀνάστησον κινδυνεύοντας. τούτου γάρ σε χάριν καὶ περιπεσεῖν συγχωρῶ, καὶ πεσεῖν οὐκ ἐῶ, στῆσον τοὺς σαλευομένους διὰ σοῦ μηχανώμενος. οὕτω τὴν οἰκουμένην σαλευομένην, ὁ μέγας οὗτος στῦλος ὑπήρεισε, καὶ καταπεσεῖν οὐκ εἴασε παντελῶς· ἀλλ' ἀνώρθωσε καὶ ἑδραίαν ἀπέφηνε, ποιμαίνειν τὰ θεῖα προβάτα κελευσθείς, καὶ παροινούμενος ὑπὲρ τούτου ἠνείχετο καὶ αἰκιζόμενος ἥδετο. ἐξιὼν
Πράξ. ε. ἐκ τοῦ πονηροῦ συνεδρίου σὺν τοῖς ὁμόζυξιν ἔχαιρεν, ὅτι κατηξιώθη ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ δεσπότου ἀτιμασθῆναι. καὶ εἰς δεσμωτήρια δὲ βαλλόμενος, ἠγάλλετο καὶ εὐφραίνετο. καὶ ἐπειδὴ ὑπὸ Νέρωνος τὴν διὰ σταυροῦ ὑπὲρ τοῦ σταυρωθέντος κατεδικάσθη σφαγήν, παρεκάλει τοὺς δημίους μὴ τῷ δεσπότῃ παραπλησίως τῷ ἰκρίῳ προσηλωθῆναι, ἀλλὰ τὸ ἔμπαλιν ἢ ἐκεῖνος ἀνασκολοπισθῆναι· δεδιὼς ὡς εἰκός, μὴ ἡ τοῦ πάθους ταυτότης, ἴσον αὐτῷ παρὰ τῶν ἀνοήτων προσενέγκῃ τὸ γέρας. διὰ τοῦτο κάτω προσηλωθῆναι τὰς χεῖρας, καὶ ἄνω τοὺς πόδας ἱκέτευε. τὸ γὰρ ἔσχατον αἱρεῖσθαι, οὐκ ἐν τῇ τιμῇ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀτιμίᾳ μεμαθήκαμεν. εἰ δὲ καὶ δεκάκις καὶ πεντηκοντάκις τοῦτον ὑπομεῖναι τὸν θάνατον οἷόν τε ἦν,

Νέρων φονεύει Πέτρον Ἀπόστολον.

ἐδέ-

confessionem corroborat: & negationis vlceri, confessionis pharmacum adhibet. Ob id enim arbitror, & hanc exegit triplicē: vt medicamenta, pari numero, vlceribus ipsis respondentia, adhibeat, præsentibusq. discipulis, caritatis flammam manifestet. Hac igitur prædictio mortis, & Petrum consolata est, & alios, quod dispensationis ea esset, & non mentis ipsius negatio, edocuit. atq. hoc, ipse Saluator & Dominus noster insinuauit, ad illū dum dixit: Simon Simon, ecce satanas ex- Luc. 22.
petiuit vos vt cribraret sicut triticū: ego autē rogaui pro te vt non deficiat fides tua. & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Quemadmodum enim, ait, ego te labascentē ac fluctuantē, non despexi, ita & te cōuenit sustentaculū esse fratribus conturbatis, & quo præseruatus es auxilio, illud impartire cęteris: neq. etiam impellas collabentes, at potius erigito periclitantes. Huius enim rei gratia & te labore sino, cadere tamen non permitto, procurans per te fluctibus huius vitæ agitatis, perseuerantiam atq. constantiam. Sic vniuersum terrarum orbē fluctuantem atq. labantem magna hæc columna confirmauit, vtq. corrueret omnino, nequaquā permisit, verum erexit, & stabilē reddidit, Dei oues iussus pascere, & cū pro ipso afficeretur iniurys, tolerauit, cōtumeliose tractatus ac cæsus, lætatus est, exiensq. ex prauo cōcilio, cū cōsorte ac so- Act. 5.
cio passionis suæ & gloriæ, gauisus est, quod habitus esset dign⁹ pro nomine Domini contumeliā pati: quin & in carceres cōiectus, pro gaudio gestyt, cūq. a Nerone, propter crucē Christi, crucis quoq. supplicio dānat⁹ esset: hortabatur lictores, ne eodē quo Domin⁹ modo suspēderetur in ligno, sed cōtra atq. ille crucifigeretur metuēs sicuti par erat, ne similitudo passionis, æqualē sibi apud ignorātes afferret honorē. Propterea pedibus sursum, & manib⁹ deorsum deuolutus, ut crucis affigeretur patibulo, supplicabat. Atqui ī hoc didicimus, nō in honore solū, verū etiā in ignominia postremū eligere. Quod si etiā decies & quinquagies hanc ipsam mortē licuisset subire, cum

Nero Cæsar Petri Apostoli.

 omnis

ἐδέξατο ἀντὶ πάσης ἡδονῆς, τῷ θείῳ πυρπολούμενος πόθῳ.
α. κορ. ιε. τοῦτο δὲ καὶ ὁ θεῖος Παῦλος βοᾷ· νῦν μὲν λέγων, καθ' ἡμέραν
ἀποθνήσκω, νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἣν ἔχω ἐν χριστῷ
γαλατ. β. ἰησοῦ· νῦν δὲ χριστῷ συνεσταύρωμαι. ζῶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγώ. ζῇ
δὲ ἐν ἐμοὶ ὁ χριστός. οὐκοῦν ὁ τὸν ἔρωτα τὸν θεῖον δεξάμενος,
πάντων μὲν ὁμοῦ τῶν γηΐνων καταφρονεῖ. πατεῖ δὲ ἁπάσας
τὰς τοῦ σώματος ἡδονάς. ὑπερορᾷ πλούτου καὶ δόξης καὶ τῆς πα-
ρὰ ἀνθρώπων τιμῆς. ἀράχνιον οὐδὲν διαφέρειν ὑπολαμβάνει
τὴν βασιλικὴν ἁλουργίδα. τοὺς πολυτελεῖς τῶν λίθων, ταῖς
παρὰ ταῖς ὄχθαις ἀπεικάζει ψηφῖσιν. οὐ μακαρίζει τὴν ὑγείαν
τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος. οὐδὲ συμφορὰν τὴν νόσον ἀποκαλεῖ.
οὐδὲ δυστυχίαν τὴν πενίαν προσαγορεύει. οὐδὲ πλούτῳ καὶ
τρυφῇ τὴν εὐδαιμονίαν ὁρίζεται, ἀλλὰ ποταμίοις ῥεύμασι
τὰ παραπεφυτευμένα ταῖς ὄχθαις παραρρέουσι δένδρα. καὶ
πρὸς οὐδένα τούτων ἱσταμένοις ἀεί, δοκοῦν τούτων ἕκαστον ἡ-
γεῖται καλῶς. ὁμοίως γὰρ καὶ πενία. καὶ πλοῦτος. καὶ ὑγεία
καὶ νόσος. τιμή τε. καὶ ἀτιμία. καὶ τὰ ἄλλα ὅσα τῶν ἀνθρώπων
παρατρέχει τὴν φύσιν. οὐ παρὰ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ μένοντα θεωρεῖ-
ται. ἀλλὰ τοὺς κεκτημένους ἀμείβοντα. καὶ ἐξ ἄλλων εἰς ἄλ-
λους διηνεκῶς μεταβαίνοντα. πολλοὶ μὲν γὰρ ἐξ εὐπορίας με-
ταπίπτουσιν εἰς πενίαν ἐσχάτην. πολλοὶ δὲ ἐκ πενήτων, εἰς
τὸν τῶν πλουσίων κατάλογον ἀναβαίνουσιν. καὶ νόσος δὲ καὶ ὑ-
γίεια, διὰ πάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, συμμίγνυται καὶ πονούντων καὶ
τρυφώντων οὐδενί. ἀρετὴ δὲ καὶ φιλοσοφία, μόνιμον ἀγαθόν.
νικᾷ γὰρ καὶ λῃστοῦ χεῖρας. καὶ συκοφαντῶν γλῶτταν. καὶ πο-
λεμικῶν βελῶν καὶ δεσμῶν νιφάδας. οὐ γίνεται πυρετοῦ πα-
ρανάλωμα. οὐδὲ κλύδωνος πάρεργον, οὐδὲ ναυαγίου ζημία.
αὐτῆς ὁ χρόνος οὐκ ἀφαιρεῖται, ἀλλ' αὔξει τὴν δύναμιν. ὕλη
δὲ ταύτης, ἡ περὶ τὸν θεὸν ἀγάπη. ἀδύνατον γὰρ κατορθῶ-
σαι φιλοσοφίαν, τὸν μὴ θερμὸν γενόμενον θεοῦ ἐραστήν. μᾶλ-
λον δὲ αὐτὸ τοῦτο φιλοσοφία καλεῖται. σοφία γὰρ ὁ θεὸς
καὶ ἔστιν, καὶ καλεῖται. περὶ μὲν γὰρ τοῦ θεοῦ τῶν ὅλων,
ὁ μα-

omni eã voluptate suscepisset, diuino inflammatus desiderio. Illud autem & diuinus clamat Paulus, nunc quidem dicens: Quotidie morior per vestram gloriam, quam habeo in Christo Iesu, nunc vero: Christo confixus sum cruci: Viuo autẽ, iã 2. Cor. 15.
non ego: viuit vero in me Christus. Diuinum igitur amorem Galat. 2.
quicunq. susceperit, terrena quæcunq. pro nihilo ducit, omnes voluptates corporis pessundat, diuitias & gloriã, & quẽcũq. honorem humanum spernit: ab aranearum tela nihil differre credit regalem vestẽ purpureã, pretiosos lapides calculis illis qui in præruptis riparum locis reperiri solent assimilat: non in corporis sanitate beatitudinem, neq. calamitatẽ atq. miseriam in aduersa valetudine ponendam ducit: neq. infelicitatẽ paupertatẽ denominat, neq. diuitijs ac delitijs felicitatem ipsam metitur: at fluuialibus aquis, plantatas in ipsis ripis arbores, præterfluẽtibus & ad nullam plane illarũ subsistentibus, rectè vnumquodq. eorum assimilari arbitratur. Similiter etenim paupertas ac diuitiæ, & sanitas & morbus, honor & ignominia, & alia quæcunq. humanam naturã prætercurrũt, non semper apud eosdẽ conspiciũtur manere, quin & possessores suos permutant, & ab alijs ad alios cõtinue trãseunt. Multi siquidẽ ex opulẽtia in extremã paupertatẽ deciderunt: e contra vero multi ex pauperibus in catalogũ diuitũ transcendũt: quin etiã morbus & sanitas omnia (vt ita dicam) peruadũt corpora, & fame compressa, & delitijs indulgentia: virtus vero & philosophia hæc diuina, bonũ est stabile ac permanens. Vincit enim & prædonũ manus, & calumniatorũ linguas, & hostiliũ telorũ atq. hastarũ tẽpestates: nõ absumitur febre, neq. fluctib⁹ eijcitur, nõ perit naufragio: huius nõ diminuitur tẽpore, sed augetur: est autẽ illius materia ipsa diuina dilectio. Nã fieri nequit, eũ perfectè philosophiã colere, qui non sit idem feruens Dei amator: quinimmo hoc ipsum philosophia, id est, studium sapientiæ vocatur. Sapiẽtia enim Deus & est, & vocatur. Etenim de Deo vniuersorum

beatus

α. τιμοθ. α. ὁ μακάριος λέγει Παῦλος· ἀφθάρτῳ ἀοράτῳ, μόνῳ σοφῷ
α. κορ. α. Θεῷ. περὶ δὲ τοῦ μονογενοῦς φησί· χριστὸς Θεοῦ δύναμις, καὶ Θεοῦ σοφία. καὶ πάλιν· ἐδόθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς, καὶ ἀπολύτρωσις. ὁ τοίνυν τῷ ὄντι φιλόσοφος, καὶ φιλόθεος ἂν εἰκότως καλοῖτο. ὁ δὲ φιλόθεος, τῶν ἄλλων ἁπάντων καταφρονῶν, καὶ τὸν ἐρώμενον μόνον ὁρῶν, καὶ πάντων ὁμοῦ τὴν ἐκείνου προτιθεὶς θεραπείαν· ἐκεῖνα μόνον καὶ λέγει, καὶ πράττει, καὶ λογίζεται, ὅσα τὸν ἀγαπώμενον ἀρέσκει καὶ θεραπεύει, καὶ μισεῖ τελείως ἅπαντα, ὅσα ἐκεῖνος
γεν. γ. ἀπαγορεύει. ταύτης Ἀδὰμ τῆς ἀγάπης ὀλιγωρήσας, καὶ περὶ τὸν εὐεργέτην ἀγνώμων γενόμενος, ἀκάνθας καὶ πόνους καὶ ταλαιπωρίας, ἐδρέψατο τῆς ἀχαριστίας μισθόν. ταύτην Ἄβελ
γεν. δ'. τῷ χορηγῷ τῶν ἀγαθῶν βεβαίαν φυλάξας, καὶ τῶν μὲν τῆς γα-
ἑβραι. ιά. στρὸς ἡδονῶν καταφρονήσας, τὴν δὲ τοῦ Θεοῦ προελόμενος θεραπείαν, τοῖς ἀκηράτοις κατεκοσμήθη στεφάνοις, καὶ διὰ πάσης γλώττης ᾄδεται, τὴν εὐφημίαν διὰ τῆς μνήμης καρπούμενος. ταύτην ἐνὼχ ἀληθῆ καὶ γνησίαν κτησάμενος, καὶ ἔσπειρε καλῶς, καὶ ἐθέρισεν ἄμεινον. καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ θεραπείας μισθὸν ἐκομίσατο, τὴν μετάθεσιν, καὶ τὴν ἀθάνατον τέως ζωήν. καὶ τὴν διὰ τοῦ βίου παντὸς εὔκλεια καὶ ἀοίδιμον μνήμην. τί ἄν τις
γεν. ς. ζ. καὶ η. εἴποι περὶ τῆς τοῦ Νῶε φιλοθεΐας, ἣν οὐδὲ τῶν παρανόμων διήλεγξεν ἡ φορὰ, ἀλλὰ πάντων ἐκκλινάντων καὶ τὴν ἐναντίαν προελομένων, μόνος τὴν εὐθεῖαν ὥδευσε, πάντων ὁμοῦ τὸν ποιητὴν προτιθείς. οὗ χάριν καὶ μόνος μετὰ τῶν παίδων τῆς σωτηρίας τετύχηκε. καὶ σπέρμα κατελείφθη τῇ φύσει καὶ σπινθὴρ ἐφυλάχθη τῷ γένει. οὕτω Μελχισεδὲκ ὁ μέγας ἀρχιερεὺς τῶν
γεν. ιδ. ἑβραι. ζ. τὰ εἴδωλα σέβειν προελομένων τὴν ἄνοιαν βδελυξάμενος, τῷ ποιητῇ τῶν ὅλων τὴν οἰκείαν ἱερωσύνην ἀνέθηκεν. οὗ χάριν τὸν
αὐτόθι. μέγαν ἐκεῖνον μισθὸν ἐκομίσατο, τύπος γενόμενος, καὶ σκιὰ τοῦ κατ' ἀλήθειαν ἀπάτορος καὶ ἀμήτορος καὶ ἀγενεαλογήτου, καὶ μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχοντος. ἀλλὰ γὰρ ὁδῷ βαδίζων ὁ λόγος πρὸς αὐτὸν ἀφίκετο τὸν χρηματίσαντα τοῦ Θεοῦ φίλον, τὸν ἀκριβῶς φιλίας τοὺς νόμους καὶ φυλάξαντα, καὶ διδάξαντα. τίς γὰρ ἀγνοεῖ

beatus Paulus dicit: Immortali, inuisibili, soli sapienti Deo. De 1 Timoth. 1
unigenito autem ait: Christus Dei virtus & Dei sapientia. 1 Cor. 1.
Et rursus: Data est nobis sapientia a Deo, iustitia & sanctifi- Ibidem.
catio & redemptio. Quis igitur vere est philosophus, is & Dei
amator est. At quispius Deiq. amãs est, cetera omnia contem-
nens, illumq. solum quẽ amat intuens, omnibus omnino rebus
eius cultum ac seruitutẽ præponit, illa dumtaxat & dicens &
agens ac cogitans, quæ placent dilecto eiq. grata sunt, & cun-
cta ab eo prohibita detestans. Hanc caritatem Adam cũ par- Gen. 3.
uipendisset seseq. in benefactorem suũ, ingratum præbuisset,
spinas, & labores, & calamitates pro mercede ingratitudinis
suæ decerpsit, retulitq. Hanc Abel dum largitori bonorũ fir- Gen. 4 Hebr. 11.
mam certamq. seruasset, & ventris quidem voluptates spre-
uisset, Dei autem seruitium sibi cunctis anteposuisset, immar-
cescibilibus ac immortalibus coronis exornatus est, atq. per
omnem generationem, fructum laudis ex memoria capiens.
Hanc veram atq. germanam cum possedisset Enoch, & semi Gen. 5.
nauit recte & messuit melius, & diuini cultus mercedẽ repor- Eccles. 44.
tauit, translationem in Paradisum, & immortalem tandem Hebr. 11.
vitam, ac per omnem vitam, celebrem æternamq. sui memo-
riã. ecquid de Noe in Deum caritate dixerit aliquis, quã Gen. 6. 7. 8. 9 & 10.
neq. iniquorũ ac flagitiosorũ retardauit multitudo, sed om-
nibus declinantibus ac a vero tramite deflectentibus, solus
recta ambulauit, vniuersis pariter creatorẽ anteponẽs. Qua-
molrẽ & solus cũ filijs saluatus est, et semen relictũ naturæ et
scintilla præseruata est generi. Sic Melchisedech magnus pon Gen. 14.
tifex amentiã illorũ qui idolorũ sectabantur cultũ detestãs, Hebr. 7.
vniuersorũ creatori suum sacerdotiũ dedicauit. Cuius gratia
magnum illud præmiũ reportauit, vt fieret figura & umbra Ibidem.
eius, qui vere est sine patre, sine matre, sine genealogia, neq.
initiũ dierũ neq. finem vitæ habens. Atqui recta via procedẽs
oratio, peruenit ad illũ qui habitus ac dictus est Dei amicus:
qui leges amicitiæ accurate seruauit & docuit. Quis enim
quo-

ἀγνοεῖ δὲ οὕτω πως τὰ θεῖα πεπαιδευμένον. ὅπως ὑπήκουσεν Ἀβραὰμ ὁ μέγας ὁ πατριάρχης καλέσαντι τῷ θεῷ. ὅπως τὴν πατρῴαν κατέλιπεν οἰκίαν. καὶ τῆς πατρῴας τὴν ξένην προείλετο. ἐπείπερ ἅπαξ ἠράσθη τοῦ κεκληκότος, καὶ τὰ ἄλλα πάντα δεύτερα τῆς ἐκείνου φιλίας εὐδόκησε θέσθαι. καὶ πολλαῖς δυσκολίαις περιπεσὼν, οὐ κατέλιπε τὸν ἐρώμενον. ὥστε τῆς ἐπαγγελίας οὐκ εἶδε τὸ πέρας, ἀλλὰ καὶ δίψει πιεζόμενος. καὶ πιεῖν ὕδωρ ἀφ' ὧν ὤρυξε φρεάτων εἰργόμενος, οὔτε κατὰ τοῦ καλέσαντος ἐδυσχέρανεν, οὔτε τοὺς ἀδικοῦντας ἠμύνατο. ἐδέξατο καὶ λιμοῦ προσβολὴν, καὶ οὐκ ἔσβεσε τὸν τῆς ἀγάπης πυρσὸν, ἀφῃρέθη καὶ τὴν ὁμόζυγα καὶ ὥρᾳ λάμπουσαν, καὶ σωφροσύνῃ κοσμουμένην, καὶ διὰ πάντων αὐτῷ θυμήρη τὸν βίον παρέχουσαν, καὶ οὐ συναφῃρέθη τὴν περὶ τὸν θεὸν ἀγάπην τῇ γυναικὶ, ἀλλὰ καὶ ἐπαμύνοντος τοῦ θεοῦ. καὶ τῇ μακροθυμίᾳ γυμνάζοντος καὶ συγχωροῦντος δέχεσθαι τῆς ἀδικίας τὰς προσβολὰς, ὁμοίως διέμεινεν ἀγαπῶν. πρεσβύτης ἐγένετο, καὶ πατὴρ οὐκ ἐγένετο, καὶ περὶ αὐτὸν πατέρα ποιήσειν ἐπαγγειλάμενον μὲν, οὐ πεποιηκότι δέ πως, ὁμοίως διέκειτο. ἐπειδὴ δὲ ὀψέ ποτε καὶ τὴν ἐπαγγελίαν ἔλαβε. καὶ τῆς Σάρρας τὴν φύσιν ἐκίνησεν. καὶ τοῦ γήρως ὑπερέβη τοὺς ὅρους. καὶ τοῦ Ἰσαὰκ ἀπεφάνθη πατὴρ, ὀλίγον μὲν χρόνον τῆς ἐντεῦθεν θυμηδίας ἀπήλαυσεν, μειράκιον δὲ τὸ παιδίον γενόμενον, προσενεγκεῖν εἰς θυσίαν τῷ δεδωκότι προσετάχθη. καὶ τὸ δῶρον ἀποδοῦναι τῷ χορηγῷ. καὶ ἱερεὺς γενέσθαι τοῦ τῆς ἐπαγγελίας καρποῦ. καὶ προσαγαγεῖν εἰς θυσίαν. καὶ τὴν ἐθνῶν τὴν μεγάλην πηγὴν καὶ αἵματι μονογενοῦς παιδὸς καταφοινίξαι τὰς χεῖρας. ἀλλ' ὅμως ταῦτα πάντα, καὶ ἔτι τούτων πολλῷ πλείονα τῆς θυσίας ἐχούσης, οὐκ ἀντέτεινεν ὁ πατριάρχης οὐδὲ τὰ τῆς φύσεως προὐβάλλετο δίκαια. οὐδὲ τὰς ὑποσχέσεις εἰς μέσον παρήγαγεν. οὐδὲ γηροκομίας καὶ ταφῆς ἀνεμνήσθη. ἀλλὰ πάντα λογισμὸν ἀνθρώπινον ῥίψας, τῷ πόθῳ

πόθου

γενέσ. ιβ'. ιγ. καὶ ιδ. ἑβραί. ια. γαλάτ. γ'.
γενέσ. κς'.
γενέσ. κ'.
γενέσ. ιε. ιζ. ιη. ῥωμαί. δ'. γαλάτ. γ.
γενέσ. κα. ἑβραί. ια.
γενέσ. κβ. ἑβραί. ια.

quoque modo in diuinis rebus exercitatus ignorat, quomodo magnus ille patriarcha Abraam, a Deo vocatus, obedierit: Gen. 12. 15.
quomodo domũ paternã reliquerit: & pro patria, in aliena Hebr. 11.
& peregrina regione diuersari cõmorariq. maluerit: quãdo- Galat. 3.
quidẽ semel amore eius captus, qui vocauerat ipsum, & alia Act. 7.
quæcunq. illius amori postponenda censuit, multisq. difficultatibus inuolutus, suũ non reliquit dilectum, tamquam promissionibus finẽ nõ imposuisset quin etiã sitis pressus, & aquã Gen. 21. &
ex puteis quos foderat, prohibitus bibere, nequaquã ei a quo 26.
vocatus erat, indignatus est, neq. cũ his, a quibus afficiebatur iniurijs, minis egit. Famis quoq. incursionẽ suscepit, & caritatis flammã minime restinxit. Ablata etiã ab eo sua fuit cõ- Gen. 20.
iux, quæ & venustate forma erat excellens, & continentia ac pudicitia dono ornata, eiq. in omnibus suauẽ & gratã vitã præbebat, nõ tamen simul cũ coniuge, hac in Deũ caritate destitutus est Sed auxiliante Deo, & diuturna patientia ipsum exercente, iniuriarũq. impulsus eũ suscipere, permittente, idẽ sẽper in amore perstitit factus erat senex, & pater non Gen. 15. 17.
erat factus. & in ipsum qui promiserat quidẽ se facturũ eum & 18
patrem, sed nõdũ fecerat, eodẽ modo animatus erat. Postquã Rom. 4.
autẽ tandẽ sero promissum suscepit, & Sarræ naturã euicit, Galat. 3.
ac senectutis terminos trãgressus est, definitusq. pater Isaac, Gen. 15 & 21.
paruo quidẽ tempore hoc gaudio frui potuit: Puerũ vero iam Hebr. 1.
ad adulescentiã perductum, iussus est offerre in sacrificium Gen. 22.
Deo, qui dederat ipsum, & donum hoc suo reddere largitori, Hebr. 11.
& vt sacrificator fieret eius, qui erat fructus promissionis, offerretq. in sacrificiũ, magnum fontem gentium, & sanguine vnigeniti filij, suas cruentaret manus. verumtamen cũ cuncta hac atq. his multo plura illud sacrificiũ haberet, nequaquã restitit Patriarcha; neq. iura naturæ obiecit. neq. promissiones in mediũ attulit, neq. nutritionis atq. curæ in senibus alendis adhiberi solitæ, suæq. sepulturæ meminit: verũ cum vniuersas cogitationes abiecisset humanas, & desiderio

D desíde-

πόθον ἀντιτάξας, καὶ νόμῳ νόμον ἀντιστήσας, τὸν τῆς φύσεως, τὸν
θεῖον. ἤδη ἔμελλεν εἰς τὴν ἱερουργίαν ἀπονεύων ἐπενεγκεῖν
γεν. κβ'. Ἰακώβου. β. τὴν πληγὴν, εἰ μὴ ταχέως ὁ μεγαλόδωρος τὴν προθυμίαν
δεξάμενος, ἐκώλυσε τὴν σφαγήν. ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδα εἴ
τις ἂν ἀρκέσῃ λόγος, εἰς τὴν τοῦ ἔρωτος τοῦδε διήγησιν. ὁ γὰρ
γεν. κβ μηδὲ μονογενοῦς φεισάμενος παιδὸς ἐπειδὴ τοῦτο προσέταξεν
ὁ ἐρώμενος, τίνος οὐκ ἂν διὰ τοῦτον ὑπερεφρόνησε; καὶ
γεν. κε. κς. κζ. αὐτὸς δὲ ὁ μέγας Ἰσαὰκ. τὴν αὐτὴν ἀγάπην περὶ τὸν δεσπότην ἐκτήσατο. καὶ ὁ τούτου δὲ υἱὸς, Ἰακὼβ ὁ πατριάρ-
γεν. κζ. κα. λβ. καὶ λε. χης. ἄδουσι δὲ ἀμφοτέρων τὸ φίλθεον αἱ θεῖαι γραφαί. καὶ
αὐτὸς δὲ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, οὐδαμοῦ τῆς ῥίζης διαχωρίζει τοὺς
γεν. κε. κα. κλάδους. ἀλλὰ Θεὸν ἑαυτὸν, Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ
ἐξο. γ. καὶ δ'. ὀνομάζει. τούτων ἐστὶ καρπὸς εὐσεβὴς καὶ Ἰωσὴφ, ὁ ἐν νέοις
γεν. λζ. καὶ λθ. πρεσβύτης καὶ ἐν πρεσβύταις γενναῖος. οὐ τὸ φίλθεον, οὔτε
φθόνος ἀπήλασεν. οὔτε δουλεία κατέσβεσεν. οὔτε δεσποίνης
ἔλυσε κολακεία. οὐκ ἀπειλὴ καὶ δέος ἠμάρανεν. οὐ συκοφαντία καὶ δεσμωτήριον καὶ χρόνος μακρὸς κατεπάλαισεν.
οὐκ ἐξουσία καὶ δυναστεία καὶ τρυφὴ καὶ πλοῦτος τῆς διανοίας
ἐξέβαλεν. ἀλλ' ἔμεινεν ὁμοίως καὶ βλέπων τὸν ἐρώμενον, καὶ
ἐξοδ. β. ἑβραι. ια. τοὺς ἐκείνου νόμους, πληρῶν. ταύτην Μωϋσῆς τὴν ἀγάπην
κτησάμενος. τῆς ἐν βασιλείοις διαίτης καταφρονήσας μᾶλλον
εἵλετο συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἢ πρόσκαιρον ἔχειν
ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν. καὶ τί δεῖ μηκύνειν. καὶ πέρα τοῦ μέτρου
τὸν λόγον ἐκτείνειν; τῇ θείᾳ γὰρ ἀγάπῃ πᾶσα τῶν προφητῶν
ἡ συμμορία κεχρημένη καὶ κοσμουμένη, καὶ τὴν τελεωτάτην
κατώρθωσεν ἀρετήν. καὶ ἀείμνηστον τὸ κλέος κατέλιπεν. καὶ
μέντοι καὶ τῶν ἀποστόλων ὁ χορὸς, καὶ τῶν μαρτύρων οἱ δῆμοι. τοῦτο τὸ πῦρ εἰσδεξάμενοι, πάντων μὲν ὑπερεῖδον τῶν
ὁρωμένων. πάσης δὲ ζωῆς ἡδίστης τὰ μυρία τῶν θανάτων εἴδη προείλοντο. ἐρασθέντες γὰρ τοῦ θείου κάλλους. καὶ
τὸ περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ λογισάμενοι φίλτρον. καὶ τὰς μυρίας
ἐνθυμηθέντες εὐεργεσίας, αἰσχρὸν ἡγήσαντο μήτε τὸ κάλ-
λος

desiderium opposuisset, & legi legem, naturæ quidẽ legi, diuinam obiecisset, cucurrit ad sacrificiũ, haud dubie inflicturus Gen 22.
plagam; nisi celeriter, magnorũ donorũ largitor Deus, prom- Iacob. 2.
ptitudine animi eius probata atq. accepta, cædẽ impediisset.
Verum enimuero haud scio an aliqua, magnitudini eius amoris enarrandæ, sufficere queat oratio: quippe qui ne filio qui- Gen 22.
dem suo vnigenito pepercit, postquã id sibi mandatũ esset a
dilecto; quid propter illum non spreuisset? Quin & magnus Gen. 24. 26
ipse Isaac, hanc eandẽ in Dominũ caritatẽ sibi vindicauit, & 27.
vti & illius filius patriarcha Iacob. Vtriusq. autẽ in Deum Gen. 27. 28.
pietatem & amorẽ diuina litteræ prædicant. Sed neq. etiam 32 & 35.
vniuersorũ ipse Deus, usquã ramos a radice separat. quin &
semetipsum Abraam, & Isaac & Iacob appellat. Horum etiã Gen 26 28
fructus pius est Ioseph, qui inter iuuenes senex, & inter senes Exod 3. et 4
generosus ac strenuus extitit: cuius pietatẽ in Deũ, neq. inuidia deleuit, neq. seruitus restinxit, neq. blanditiæ dominæ Gen. 37. &
diluerunt, neq. minæ metusq. tabefecerunt, non calumniæ, 39.
& carceres, tempusq. longum subegerunt, non potestas, nec
vis potentatus, nec delitiæ, neq. diuitiæ eũ a sententia dimouerunt. sed sese eundem semper gessit & in eo quem diligebat
considerando, & in diuinis ipsius legibus complendis. Hanc
eandẽ caritatem cum possedisset Moyses, splendida vita Re- Exod. 2.
giæ spreta, magis elegit affligi cum populo Dei, quam tempo- Hebr. 11.
ralis peccati habere iocunditatẽ. Et quid necesse est vlterius sermonẽ protrahere, modumq. orationis excedere? Nã diuina caritate, uniuersus prophetarũ usus, ornatusq. est numerus, & perfectissimã virtutẽ est assecutus, & gloriam nominis sempiternam reliquit: atq. etiam apostolorũ chorus, & martyrum exercitus hoc igne accepto, cuncta quidẽ quæ videntur, contemptui habebãt, & infinities mori quam suauissima quauis vita hic frui maluerunt. Capti enim diuinæ pulcritudinis amore, cõsideratoq. erga nos amore ipsius Dei, & infinitis beneficijs animo collectis ac examinatis: turpe putarũt

λος ἐκεῖνο ποθῆσαι τὸ ἄφραστον, καὶ ἀγάλλεσθαι περὶ τὴν δι᾽ ἐργασ-
τέαν ηὐμέθη. τούτου χάριν μέχρι θανάτου τὰς πρὸς αὐτὸν
συνθήκας ἐφύλαξαν. τούτου τοῦ κάλλους ἐρασθέντες καὶ οἱ
νέοι τῆς ἀρετῆς ἀθληταί, ὧν συνεγράψαμεν ἐν συντόμῳ τὸν
βίον, εἰς τοὺς μεγάλους ἐκείνους καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν νι-
κῶντας εἰσεπήδησαν ἄθλους. τοῦτο δὲ σαφῶς αὐτοὺς ἐξεπαί-
δευσαν αἱ θεῖαι γραφαί. ψάλλουσι γὰρ μετὰ τοῦ μεγάλου
ψαλμ. ργ. Δαβίδ· κύριε ὁ θεός μου ἐμεγαλύνθης σφόδρα. ἐξομολό-
γησιν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐνεδύσω. ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς
ἱμάτιον. ὁ ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν. καὶ τὰ ἄλλα ὅ-
σα τῆς σοφίας αὐτοῦ δείκνυσι τὴν δύναμιν. καὶ πάλιν· ὁ κύ-
ψαλμ. ϟβ. ριος ἐβασίλευσεν εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο, ἐνεδύσατο κύριος
ψαλμ. ϟε. δύναμιν καὶ περιεζώσατο. καὶ γὰρ κατώρθωσε τὴν οἰκουμέ-
νην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται. κἀνταῦθα δὲ ὡσαύτως καὶ σο-
φία καὶ κάλλος ἐκηρύχθη καὶ δύναμις, καὶ ἑτέρωθι· ὡραῖος
κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ ἀνθρώ-
ψαλμ. μδ. πινον τοῦ θεοῦ λόγου εὐφήμησε κάλλος. ὑμνεῖ δὲ καὶ τὴν σο-
αὐτόθι. φίαν· ἐξεχύθη γάρ φησιν ἡ χάρις ἐν χείλεσί σου. ὑποδείκνυσι
αὐτόθι. καὶ τὴν δύναμιν· περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν
σου δυνατέ. τῇ ὡραιότητί σου, καὶ τῷ κάλλει σου, καὶ ἔντεινον
καὶ κατευοδοῦ καὶ βασίλευε ἕνεκεν ἀληθείας καὶ πραότητος καὶ
δικαιοσύνης. ταῦτα γὰρ αὐτοῦ καὶ πλοῦτος καὶ κάλλος καὶ δύνα-
ἡσαΐ. ξγ. μις. καὶ ἡσαΐας δὲ βοᾷ· τίς οὗτος ὁ παραγινόμενος ἐξ Ἐδώμ. ἐ-
ρύθημα ἱματίων αὐτοῦ ἐκ Βοσόρ. οὗτος ὡραῖος ἐν στολῇ αὐτοῦ,
βίᾳ μετὰ ἰσχύος. οὐ δὲ γὰρ ἡ ἀνθρωπεία στολὴ τὸ θεῖον κατε-
κάλυψεν κάλλος. ἀλλὰ καὶ ταύτην περιβεβλημένος, μαρ-
μαρυγὰς ἀπὸ τῆς ὥρας ἀφίησιν, ὡς τοὺς ἐρῶντας βιάζεσθαι
καὶ καταθέλγειν εἰς ἔρωτα. τοῦτο καὶ ἡ ἁγία νύμφη πρὸς
ᾀσμάτ. α. αὐτὸν ἐν τῷ ᾄσματι τῶν ᾀσμάτων διαλεγομένη, φησί· μύ-
ρον ἐκκενωθὲν ὄνομά σου. διὰ τοῦτο νεάνιδες ἠγάπησάν σε.
εἵλκυσάν σε ὀπίσω, εἰς ὀσμὴν μύρων σου δραμοῦμεν. αἱ γὰρ
νεανικαὶ ψυχαὶ τῆς σῆς εὐωδίας μεταλαμβάνουσαι, θέου-
σι καταλαβεῖν σε ποθοῦσαι, καὶ οἷον ἁλύσει τινὶ τῇ ὀδμῇ κατε-
χόμεναι.

neq. ineffabilẽ illã desideraſſe pulcritudinẽ, & ingratitudinis apud benefictorẽ ipſum, incurriſſe notam. Hac de cauſſa, ad mortẽ vſq. ſua cũ eo pacta atq. conuenta ſeruarunt. Huiuſce pulcritudinis etiã amore capti iuuenes illi uirtutis athleta (quorũ a nobis, per modũ compendij, deſcripta eſt vita) ad magna illa etiã humanam naturã excedentia, prodiere certamina. Illud vero manifeſte diuinæ eos edocuerunt ſcripturæ: canunt enim cũ magno Dauide: Domine Deus meus, Pſalm 103.
magnificatus es vehementer. Confeſſionẽ & decorẽ induiſti: amictus lumine ſicut veſtimento. Extendens cælum ſicut pellem, Et alia quæ ſapientiæ ipſius vim edocent. Ac rurſus: Do- Pſalm. 92.
minus regnauit, decorẽ indutus eſt, indutus eſt Dominus fortitudinem, & præcinxit ſe. Etenim correxit orbẽ terræ: qui Pſalm 95.
non commouebitur. cuius ſimiliter ſapientia, & pulcritudo, atq. potẽtia prædicata eſt, & alibi. Speciosus forma, præ filijs Pſalm 44.
hominum. Hic vero, & humanam Dei verbi pulcritudinem laudibus celebrauit. Prædicat autẽ & ſapientiam. Diffuſa e- Ibidem.
nim, ait, eſt gratia in labijs tuis. Oſtendit quoq. eius potentiã: Accingere gladio tuo, ſuper femur tuum potentiſſime. Specie Ibidem.
tua & pulcritudine tua, intende, proſpere procede, & regna. Propter veritatẽ, & manſuetudinẽ & iuſtitiam. Hæc ſiquidem ipſius ſunt, & diuitia, & pulcritudo, & potentia. Quin & Eſaias clamat. Quis eſt iſte qui venit de Edom, ſulcis ue- Eſa. 63.
ſtibus eius de Boſor. Hic formoſus in ſtola ſua, violentia cum fortitudine. Neq. enim humana veſtis, diuinam pulcritudinẽ obtexit, obumbrauitq. ſed & ea circumamictus, ſplẽdores ſuæ emittit ſpecies ac pulcritudinis, ita vt videntes quodammodo vi adigat rapiatq. in amorem. quod etiã ſancta ſpõſa, ad ipſum in Cantico Canticorum loquens, dicit. Oleũ effu- Cant. 1.
ſum nomen tuũ. ideo adoleſcentulæ dilexerunt te, traxerũt te retro, in odorẽ vnguentorũ tuorum cucurrerũt. Dũ enim iuueniles animæ bonum illum tuũ odorẽ participant, currũt deſiderantes te comprehendere, & odore illo, quaſi catena

quadam

κέχρημαι. διαῤῥῆξαι τὸν δεσμὸν οὐκ ἀνέχονται. γλυκὺ γὰρ οὗτος. καὶ ἐθελουσίως αὐτῷ περικείμενος. Τούτοις συμφωνεῖ καὶ
β κορ. β. τὰ θεσπεσίου Παύλου τὰ ῥήματα· χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν, ἐν τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, οἷς μὲν ὀσμὴ θανάτου, εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὀσμὴ ζωῆς εἰς ζωήν. καὶ καλὸν ποιεῖν αὐτὸν, ὑπὸ τῆς θείας γραφῆς διδασκόμενοι καὶ πλοῦτον ἄφραστον ἔχοντα. καὶ σοφίας ὄντα πηγήν, καὶ τοσαῦτα δυνάμενον ὅσα βούλεται, καὶ φιλανθρωπίᾳ χρώμενον ἀμετρήτῳ. καὶ ἡμερότητος ποταμοὺς ἀναβλύζοντα, καὶ διὰ πάντων εὐεργετεῖν μόνον τοὺς ἀνθρώπους ἐθέλοντα. καὶ τὰ μυρία καὶ ἀριθμοῦ κρείττονα τῶν εὐεργεσιῶν εἴδη ὑπὸ τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν διδασκόμενοι, τοῖς γλυκέσι τῆς ἀγάπης ἐτρώθησαν βέλεσι. καὶ μέλη τῆς νύμφης ὄντες, μετ' ἐκείνης βοῶσι· τετρωμένοι ἀγά-
Ἰωάν. α. πης ἡμεῖς. ὁ μὲν γὰρ μέγας Ἰωάννης βοᾷ· ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ
Ἠσα. νγ. ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. ὁ δὲ προφήτης ἠσαΐας ὡς γεγενημένα τὰ ἐσόμενα προθεσπίζει λέγων· αὐτὸς ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν. καὶ μεμαλάκισται διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· παιδεία εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτόν. τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν. καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα περὶ τῶν σωτηρίων πα-
Ῥωμαι. η. θῶν διεξέρχεται, κηρύττει καὶ Παῦλος βοῶν· ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν. πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται. καὶ πάλιν·
β κορ. ε. ὑπὲρ χριστοῦ πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν. δεόμεθα ὑπὲρ χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ θεῷ. τὸν γὰρ μὴ γνόντα ἁμαρτίαν, ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ. ταῦτα καὶ ὅσα τοιαῦτα παρὰ τοῖς ὑπηρέταις τοῦ θείου λόγου γεγενημένοις εὑρίσκοντες, δέχονται παραχεθέντα τῆς θείας ἀγάπης τὰ κέντρα, καὶ πάντων ὑπερφρονοῦντες, βαστάζονται τὸν ἐρώμενον, καὶ περὶ τῆς ἐλπιζομένης ἀφθαρσίας. τὸ σῶμα πνευματικὸν ἀποτελέσαι. τοῦτο καὶ ἡμεῖς τὸ φίλτρον δεξώμεθα. καὶ τῷ κάλλει τοῦ νυμφίου καταθελγόμενοι. καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἐφιέμενοι. καὶ τὸ τῶν εὐεργεσιῶν ἐκπληττόμενοι πλῆθος. καὶ τὰς τῆς ἀχαριστίας δεδιότες εὐθύνας.

ἀγα-

quadam canstricta, vinculum disrumpi non patiuntur: hoc enim est dulce, & quo valuntarie sunt alligata. His quoqua consonant verba diui Pauli. Christi banus odor sumus, in ys 2.Cor 2.
qui salui fiunt, & in ys qui pereunt, alys quidem odor mortis in mortẽ, alys autẽ odor vita in vitã. A diuina igitur scriptura edocti de pulcritudine ipsius, quodq. ineffabiles diuitias possideat, ac sapientiæ fons sit, poßitq. cuncta qua velit, & quomodo immensa in homines liberalitate vtatur, fluentaq. ex ea mansuetudinis scaturiant, & hoc vnũ velle vt per omnia homines ipsius accumulentur beneficys. His, alysq. infinitis ac innumerabilibus beneficiorum generibus a viris diuino spiritu afflatis imbuti, dulcibus telis caritatis vulnerati sunt, cumq. sint membra sponsa, clamanc cũ ea: Vulnerati caritate nos. Clamat siquidẽ magnus ille Iohãnes: Ecce agnus Iohan 1.
Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Propheta vero Esaias res futuras tamquam iam factas prædicebat, dicens: Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra: Disciplina pacis nostræ super eum, liuore eius sanate sumus. & alia, que de salutaribus paßionibus cõmemorat atq. prosequitur. Prædicat quoq. Paulus, clamans: Qui etiã Esa. 53. Rom. 8.
proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo nõ etiã cum illo omnia nobis donauit. Et denuo: Pro Christo legatione fungimur, tamquã Deo exhortãte per nos: obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. Eum qui non nouerat peccatũ, pro nobis peccatum fecit, vt nos efficeremur iustitia Dei in ipso. Hac & id genus alia reperientes apud illos, qui diuini verbi fuere ministri, vndiq. diuinæ caritatis stimulos percipiunt, & spretis omnibus, eum quem amant, sibi ob oculos ponunt. & ante speratam immortalitatem reddiderunt corpus spiritale. Quare & nos hunc amplectamur amorẽ, ipsiusq. sponsi pulcritudine permulsi atq. allecti, & promissorum bonorum amore capti, ac beneficiorũ multitudinẽ reuerentes, ingratitudinisq. pœnas metuentes, 2.Cor. 5.

amantes

ἀγαπῶντες δὲ, φύλακες αὐτοῦ τῶν νόμων γινώμεθα. οὗτος γὰρ ὅρος φιλίας, τὸ, ταυτὰ φιλεῖν καὶ ταυτὰ μισεῖν. διὰ τοῦτο καὶ
γεν. ιβ πρὸς Ἀβραὰμ ἔλεγεν· εὐλογήσω τοὺς εὐλογοῦντάς σε, καὶ τοὺς καταρωμένους σε, καταράσομαι. καὶ ὁ Δαβὶδ πρὸς αὐτόν. ἐ-
ψαλμ. ρλη μοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου ὁ θεός. καὶ πάλιν· οὐχὶ
αὐτόθι. τοὺς μισοῦντάς σε κύριε ἐμίσησα, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς σου ἐξετηκόμην; τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς, εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό
ψαλμ. ρι- μοι. καὶ ἑτέρωθι· παρανόμους ἐμίσησα, τὸν δὲ νόμον σου ἠγά-
θαετις β. πησα. καὶ ἀλλαχοῦ· ὡς ἠγάπησα τὸν νόμον σου κύριε, ὅλην τὴν ἡμέραν μελέτη μου ἐστίν. ἐναργὲς οὖν τεκμήριον τῆς περὶ τὸν θεὸν ἀγάπης, τῶν θείων αὐτοῦ νόμων ἡ τήρησις. ὁ γὰρ ἀ-
ἰωάν. ιδ. γαπῶν με, τὰς ἐντολάς μου φυλάξει, εἶπεν ὁ δεσπότης χριστός. μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.



amantes vero, legũ ipsius eundemque custodes. In eo enim vis ac terminus amicitiæ consistit, ut eadem amemus, & eadem prosequamur odio. Eam ob caussam dicebat quoq. ad Abrahã: Benedicam benedicentibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi. Gen. 12.
Et Dauid ad eum: Mihi autem nimis honorati sunt amici tui, Deus. Psalm. 138.
Ac rursum: Nonne qui oderunt te Domine, oderam: & super inimicos tuos tabescebam? Ibidem.
Perfecto odio oderã illos: inimici facti sunt mihi. Et alio loco, Iniquos odio habui, legem autem tuam dilexi. Psalm. 118. D & D.
Et alibi: Quomodo dilexi legem tuam Domine. tota die meditatio mea est. Euidens igitur caritatis in Deum argumentum existit, diuinarum eius legum obseruatio. Nam qui diligit me, mandata mea seruabit, inquit Dominus Christus: Cui cum patre & sancto spiritu sit gloria, nunc & semper, & in secula seculorum. Amen. Iohan. 14.

VARIÆ LECTIONES IN THEODORITI de Caritate orationem, inter se ex manuscriptis Græcis collatæ:

Potissimum vero quæ ex noui & veteris Testamenti locis sumptæ sunt, & aliter in vulgata siue communi Bibliorum editione aliter a Theodorito fere LXX. interpretes sequente, videntur positæ.

IN hac auctoris nostri Theodoriti, oratione, ubi legitur ὁ καὶ τεσσαράκοντα καὶ ὅλας ἡμέρας εἴσω τοῦ γνόφου γενόμενος. Cumq. quadraginta dies cum ipse intra caliginem fuisset, &c. In communi siue vulgata contextu Biblica ponitur, ἦν ἐκεῖ ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, &c. quadraginta dies & noctes, &c. Exod. 24. Et secundum distinctionem capitum in Græco, τεσσ. λδ. ¶ Varietas lectionis ante quoq. deprehensa est in κάρω, & κάριν, ubi habetur καθάπερ γὰρ τινα κάριν ὑπὲρ τῶν ἀγαθῶν ἐπιλαβέσθαι λέγει, pro quo, in alio manuscripto legitur, καιρόν, &c. Sed prior lectio, ubi κάριν est, magis probatur. Ratio vel ex ipso colligi potest auctore, quemadmodum & in consequenti membro, ubi de eodem Moyse dicitur τὴν μελλοῦσαν ἀγαθὴν φωνήν. pro quo in alio legitur, ἔργα καὶ φωνήν. Sed prior lectio præferenda est. ¶ In uno codice manuscripto hanc lectionē notant; καὶ τὴν ὄρεξιν ἀνεκόπτεν, ἢ ἀνέλαβεν, &c. & appetitionem procrastinauit, at distulit fructu, &c. pro qua & rectius credo in exemplari manuscripto quod sequor legi καὶ τὴν ὄρεξιν ηὔξησεν ἢ ἀνέλαβεν, & appetitionem auxit fruitio, &c. Vel, fruendo, ipsa creuit appetitio, &c. ¶ Quæ adducuntur a Theodorito ex epist. ad Ro. cap. 8. πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος, &c. Certus sum enim quia neque mors, &c. Eadem per omnia sunt, & hic & ibi, nisi quod a Theodorito post (οὔτε ἀρχαὶ, neque principatus) addatur immediate, οὔτε ἐξουσίαι, neque potestates, &c. quod in communi contextu Biblico in loco Pauli non reperitur, sed bene in epist. ad Colossi. cap. 1. vnum alteri adiungitur, ubi sic est Siue principatus, siue potestates, &c. ¶ In exemplari quod sequor, legitur, καταφρονεῖ τοῦ δεσποτικοῦ ἐντάλματος καὶ. pro quo, in alio est, τὰ πρὸς τὸ δεσπότην, &c. Vbi est μὴ καὶ, & αὐτ. sed magis probatur, καὶ propter sententiæ continuationē. ¶ Eadem in Bibl. & Theodorito sunt τὸν γὰρ μὴ γνόντα ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ, &c. nisi quod loco (ὑπὲρ ἡμῶν) ut est in communi textu Biblico Theodorito sit, δι' ἡμᾶς. & pro genitiuo (θεοῦ) qui vtrobique est, alia lectio Theodoriti habeat datiuum θεῷ, &c. Locus est apud Paulum 2. Cor. 5. & in Græc. β. κεφ. ε. ¶ In Theodorito ubi adducitur illud Pauli cum illo ποιητὰ ἐσμέν, & vtrobique lectio eadem est, nisi quod in Biblica lectione addatur, secundum tempus, &c. quod apud Theodoritum deest. Locus est Pauli ad Romanos 5. cap. ¶ Quod ex Paulo adducitur 2. Corint.

Cor. 8. [illegible] In cōmuni texto Paulus est, [illegible] ἡμᾶς [illegible]. ¶ Pro illo Paulus γὰρ [illegible] θεοῦ [illegible] ἡμᾶς [illegible]. β [illegible] quam lectionem reperi in omnibus tam manuscriptis quam impressis Bibliis Graecis, & Vaticanis Romae, & aliis, quo vidi libris. ut etiam in manuscripto illo Theodoriti περὶ ἀγάπης, a Cardinali Bessarione emendato, & a Cardinali Sirleto mutuato, quod fere sequor. Eandemque & ipse Hieronymus lectionem illam suis profundo, ad amussim sequitur, ut patet. Caritas enim Dei urget nos: aestimantes hoc, quoniam unus pro omnibus mortuus est, &c. Legit perperam atque mendose prius quidam ante nos interpres, ἡ γὰρ [illegible] ἡμᾶς, &c. Dei summa caritas non sentiunt, tam hoc indicaverimus, &c. Sed hoc fusius velim considerent expendantque docti quam unique in vera lectione Pauli dissidant, absentiunt. ¶ Quod postea ex eodem Paulo adducitur 2. Cor. cap. 12. & in Graeco β. [illegible], &c. Placeo mihi in infirmitatibus, &c. idem est versu loqui, nisi quod in communi tamen Bibliis, pro (ἐν [illegible], ut est apud Theodoritum) legatur ἐν [illegible] plus in angustiis, &c. Verum quia Divus Hieronymus suam hunc locum interpretatione, utramque complexus videtur, neque ab illo interpretatione mutem est hoc reddere. ¶ Varietas quoque lectionis occurrit similis, & etiam, ubi de Abraham dicitur, [illegible] [illegible] in alio manuscripto codice legitur, &c. Sed prior, ut verior est, magis placet, tum quod ex his vocabulis plura denotentur, tum quod historia Genes. 22 magis illustretur [illegible]. ¶ Ubi a Theodorito citatur illud Psalm. 92. & in Graeco [illegible], Dominus regnavit, decorem indutus est, &c. ut ipse [illegible] καὶ γὰρ [illegible]. Etenim correxit orbem terrae, &c. Pro eo in communi translatione, psal. 92. legitur καὶ γὰρ [illegible]. Etiam firmavit orbem terrae, &c. Legitur tamen & priori modo, καὶ γὰρ [illegible]. Etenim correxit orbem terrae, &c. Sed hoc in alio psalmo 95. scribitur quod inspexisse meus hic videtur auctor. ¶ Imo quod allegat Theodoritus ex Canticis, aliqua etiam suspicio lectionis varietas invenitur. Communis siquidem lectionis Bibl. legitur, [illegible], per quo Theodoritum nostra legit [illegible], &c. ¶ In eo quod ex 2. Cor. cap. 2. allegatur [illegible] Christi bonus odor sumus, &c. pro omnium lectio Theodoriti cum communi biblica convenit, praeterquam quod apud Theodoritum non est [illegible] τῷ θεῷ Deo, quam Bibl. addidere, legitur enim, [illegible] τῷ θεῷ. Christi bonus odor sumus Deo, &c. β. cap. 2. 15.

Variarum lectionum finis.

GERARDI VOSSII
SCHOLIA IN THEODORITI EPISCOPI CYRI ORATIONEM VERE AVREAM, DE CARITATE SIVE DILECTIONE.

AD LECTOREM.



VM Linguę apud omnes non sint eædē, scientiarumq. genera varia, erudite Lector; hinc vt communicatio fit idiomatum, per quę & gentes peregrinę intelligantur, & disciplinæ ab his ad alios transferantur, necesse est aliquos esse qui huic se studio dedant, quo exterorum mentes ac voluntates assequi & suis interpretari possint vt cum iis societas humana foueatur, mercimumq. ac id genus similium commutatio fiat. Atqui hoc cum laudabile sit in linguis illis vulgaris quas vocant, eximium sane illud ipsum & in sacris illis censendum est. Quæ tamen licet aptissima sint instrumenta interpretandis scripturis, solæ tamen absq. earum notitia, parum aut nihil in sublimiori illa Theologiæ professione præstant. Nam sicuti scientiæ sunt aliæ atque aliæ, ita & artium vocabula diuersa, vnde fit vt non quiduis a quouis attingendum sit, sed certa a certis & in arte quam pertractant exercitatis. Quam enim Theologus quis in professione medica minime exercitatus, a medico reprehenderetur, si vel Galenum aut Hippocratem interpretandos & e Græco quantumuis eius linguæ peritus, in Latinum conuertendos susciperet. Quod si hinc in eum quod metas suæ professionis excedat, reprehensio cadat, cogitent etiam de se medici, grammatici, & id genus homines alij qui sacras litteras numquam didicerūt, solo nomine græcanicę litteraturæ sibi blandientes, quam temere agant dum falcē suam in messem alienam mittunt: Et vtinam id hactenus non absq. magno Ecclesiæ detrimento, a similibus in conuertendis aut potius euertendis, profanandisq. sententijs orthodoxorum Patrum factum non esset, ac etiamnum fieret plus nimio. Quod si tamen sincere in eam rem animum appellere vel lent, id ego talibus consilij darem, vt notas malæ sententiæ cum primis & ante omnia vitent, fundamenta sacræ Theologiæ prius capiant, & vtrumque scripturæ & linguæ donum possideant: cum enim in Patrum illorum monumentis plurima scripturæ loca notentur, variæ allusiones atq. historiæ insinuentur, fieri non potest vt quis quantumuis in lingua magnus, similium ignarus, fideliter eorum mentem interpretari possit. Cuius rei nō longe petitum exemplar dabo, præsentem hanc Theodoriti orationem, scripturæ locis fœcundissimam, varijsq. allusionibus simul & historijs plenissimā, quas ideo omni qua potui diligentia hisce meis in eam scholijs, adnotaui. & ex ipsis fontibus vnde eas hausit auctor declaraui: non quod id interpreti plane iudicarem necessarium, sed vt multis ad similia saltem prius examinanda, maxime in vertendis Patribus, ne quid temere fiat, auctor essem. Idq. solū si obtinuero, satis apud plerosque me in hoc profecisse putabo. Vale.

ARGUMENTUM GERARDI VOSSII IN THEODORITI EPISCOPI CYRI ORATIONEM DE CARITATE.

VEre aurea est hæc Oratio, pietate ac doctrina abundãs, mirisq. cõparationibus ac similitudinibus hinc a personis, inde a rebus ipsis deductis, & ex scripturę prõptuario depromptis atq. desumptis cõstans; quæ quidẽ sunt eiusmodi, vt prętérquã quod profundissimę sint doctrinæ, merito etiam vnũquemq. nostrum ad verum cultum, amoremq. in Deum incitare atq. inflammare possint debeantq. In ipso autem proœmio statim auctor aliquot ponit similitudines atq. allusiones perelegantes, quæ cum in sua potissimum Religiosa historia (quam vocat) comprehendantur, visum est etiam inde paucis harum expositionem depromere. Hisce vero tamquam præparamentis quibusdam, aut si malis præludijs citharædorum more præmissis, accedit perapportune ad Propositionem seu statum vel constitutionem suę orationis, quæ haud obscure argumentum caritatis, quod eractandum sumpserat, in sese continet, ad quam sicuti quæ per similitudines & allusiones varias prius dicta sunt, diriguntur ita quæ posterius ad finem vsque dicenda sunt, veluti membra quędam ad suum caput referuntur reducunturq. omnia. Præterquam autem quod magna ex parte in corpore huius suæ orationis, doctrina ipsius Pauli inhæreat (cuius quoq. vt & principis Apostolorum Petri circa medium quasi orationis, clarissima quadam summę pietatis veriq. illorum in Deum amoris insignia ponit atq. exempla) etiam pulcherrimis quibusdam similitudinibus adhibitis, veteris testamenti Patrum eximiam in Deum caritatem proponit commendatq. vt nos ad illorum imitationem, similemq. in Deum amorẽ ac gratitudinem prouocet inflammetq., & e contra ab ingratitudine, eius proposita pœna, vnumquemq nostrum alienum reddat deterreatq. Atq. hęc & similia ex ipsis scripturæ fontibus verisq. historijs diducens, mire orationem hanc suam exornat amplificatq. auctor, ad quem pietatis diuinęq. amoris studiosos remitto, præsens hoc opus tamquam longe vtilissimum cunctis proponens, commendansque.

σαφῶς διδάσκει τὰ περὶ αὐτῶν συγγραφέντα διηγήματα, εἰ γὰρ καὶ.
Perspicue de illis a nobis cõscriptæ narrationes edocẽt, quæ tametsi, &c.

ALludit hic noster auctor Theodoritus ad suam illam historiã quam φιλόθεον siue θεοσεβῆ, id est, religiosam inscribit, vbi describens vitas quorumdã sanctorum monachorum atq. eremitarum, dum varia similium dona commemorat, quorumq. potissimum meminerit, indicat; hæc inter alia in procemio illius suæ historiæ de hisce in mediũ adducit: Quoniam ergo diuersa consecuti sunt dona, merito vniuscuiusq. narrationem faciemus separatam: non quæcunq. ab ijs gesta sunt persequentes, ad ea enim scribenda, ne tota quidem vita suffecerit: sed cum pauca de vniuscuiusq. eorum viuendi ratione, & de ijs quæ fecit narrauerimus, & paucis totius vitæ characterem ac formam ostenderimus, ad alium transibimus, neq. vero omnium Sanctorum qui vbiq. insignes extitere, vitæ historiã litteris mãdare conabimur, neq. enim eos qui vbiq. clari fuere cognoscimus, neq. fieri potest, vt vnus cõscribat de omnibus. Eorum ergo solum vitam describam, qui tamquam lumina fulsere in oriente, & fines orbis terrarum suis complexi sunt radijs.

τὸν χρυσὸν οὐχ ἅπαντα τὸν προσφερόμενον δαπανᾷ ὁ λίθος.
Non omne aurum allatum consumit lapis lydius.

ALlusionẽ vel ex ipsa nostra latina conuersione, poterit studiosus addiscere lector. Nam lapis lydius (vt auctor est Theophrastus) qui & Heraclius dicitur, est qui suo attritu, aurum atq. argentum, cuiusmodi sit, arguit. Sunt tamen qui hunc magnetem putent, quem & Herculanũ lapidem vocare solent nonnulli. Verum ex ipsis verbis Theophrasti, constat βάσανον significari, quem latini indicem nuncupant, in quem Battum pastorem transfiguratum, alibi fabulatur Ouidius, manente nimirũ etiam nunc in lapide, prodendi studio, vt ipse vult. Neq. tamen putandũ est, ab Hercule Heraclium esse dictum: sed potius ac verius ab Heraclea ciuitate Lydiæ. cuius Plinius lib. 33. cap. 8. meminit, in hæc verba. Auri argentiq. mentionem comitatur lapis, quem coticulã appellant, quondam non solitus inueniri nisi in flumine Imolo, vt auctor est Theophrastus, nunc vero passim, quem alij heraclium, alij lydium vocant. Ijs Coticulis periti cum e vena lima rapuerint experimentum, protinus dicunt, quantum auri sit in ea, quantum argenti vel æris scrupulari differentia, mirabili ratione non fallente, &c.

καὶ τὰ πεπηγότα τοῖς ἀθληταῖς ὑπερπηδῶσι σκάμματα.
Et septa picianis athletis defixa transilierint, &c.

HÆc inuictis illis athletis, quorum vitas in historia illa sua Religiosa describit, attribuit potissimum auctor, & vt vnum e multis proferam, narrat Theodoritus in vita Eusebij eremitæ, prioris illius (nã duorum meminit) de Dauide quodam monacho siue eremita (quem se vidisse scribit) quod vir hic fuerit diuinus, ac vltra leges latas decertarit, septaq. transilierit, neq. vsq. ad vesperam iræ vt moueretur concedens, sed nec vt moueretur quidem omnino permittens. Talem fructum is ex magni Eusebij consuetudine acceperat, &c. Et hæc ibi quasi sub finem recensentur.

Et cal-

[illegible]

Et calceis pedes tegitur, &c.

COmparatio fit inter pastores ouium & pietatis diuinæq; amoris athletas, quorum vtrisq; sunt quidem diuersæ corporum incommoditates, aerisq; intemperies frigora atq; æstus, sicuti & de nautis alijsq; eius generis enarrat. at tamen modo longe dissimili, cum hi inter multa incommoda etiam sua intermixta habeant commoda, illi autem nihil simile. cum enim hi & calceis pedes tegant, & dum frigus est, ad focum accedunt, dum æstas fæuit vmbras sectantur, aliaq; refrigeria & oblectationes expetunt: illi vero extra, nihil corporis aduersitates naturæq; necessitatē curantes, suā naturā euincere studēt. Vnū profert exēplum de quodā Marosa monacho, qui in hodiernu vsq; diē vt refert Theodoritus, pedes nūquam texit calceis. Cum vero inquit, est frigus in vmbra sedens, in æstu solem excipit, & veluti auram zephyri, quę ex eo procedit flammā suscipit, &c. Plura eiusce generis exempla eius continet historia religiosa.

[illegible]

Dum vel herbas commedunt instar animalium rationis expertium, vel solis madefactis vescuntur leguminibus, &c.

ATq; id est, quod & paulo post dicere vult, inquiens: Non vnū eundemq; esse victum horum atq; illorum, dum alij quibus ac quando volunt fruuntur: hi vero diuinæ caritatis athletæ suas delitias in herbarum, olerum madefactorum, leguminum, & id genus similium commestione collocant. Quare & non multo post asserit, neminem diuinę illorum philosophiæ expertem, eorum facile ostensurum tolerantiam, atq; hæc latius prosequitur auctor describendo eiusmodi athletarum vitas in sua historia religiosa. Et primo quidem quod tenuem hunc illorum victum escæq; genus, hoc inter alios affirmat de Iacobo illo Nisibita eremita. & pontifice sanctissimo, qui (vt ibi ait) fruebatur alimento, non quod cum labore nascitur & feritur, sed quod sua sponte producitur. Nā ex siluestribus colligens arboribus, fructus, qui sponte nascuntur, & ex herbis eas quæ sunt esculentæ, & habent instar olerum, ex ijs dabat corpori quæ satis erant ad viuendum, ignis vsum recusans, &c. Haud absimilem victus rationem in summa abstinentia seruauit Iulianus Saba eremita, vt de eo in sua testatur historia Theodoritus, ac de Eusebio loquens: Cibum, inquit, ipse quidem capiebat tertio & quarto die: illis autem qui ei cohabitabant præcipiebat alternis vesci diebus, &c. Idem de Simeone prisco in eius describit vita, quod herbas esculentas sibi parasset cibum, &c. Et de Aphrate monacho in eius vita sub initium sic narrat: Cū autem vsq; ad profundum processisset senium, post occasum solis vescebatur oleribus, &c. De Acepserea monacho scribit idem, quod ei afferebatur cibus, lens aqua madefacta. Semel autē in hebdomada noctu egrediens, hauriebat ex fonte propinquo, quantum satis erat aquæ, &c. Et de Eusebio in eius vita refert quod veste quidem opertus esset pellicea, cicere autē & fabis aqua madefactis sese nutriens. Quin & interdū quoq; vescebatur, inquit, cariciis, sic vtcunq; corporis infirmitatem sustentare conans. &c. Et in vita posterioris illius Iacobi monachi sic habet. Accepta ergo testa apposita, madefactæ lentis cibum sumpsit, id enim erat ei alimen-

alimentum, &c. Quid quod plerique vel solo etiã hordeo sola aqua madefacto pro cibo suo vescebatur, qualis inter alios, teste eodem hoc nostro auctore, fuit Macedonius, quem vt ait, propterea κριθοφάγον, id est vescentem hordeo cognominabant, is enim cibus hoc ei cognomen imposuit, sciunt quidem omnes Phœnices & Syri & Cilices &c. Nec multo post ibidem: Cibo autem vsus est non pane, nec leguminibus, sed purgato hordeo, & sola aqua madefacto. Hunc autem cibum mater mea (de sua loquens Theodoritus) quæ ei familiaris, longissimo tempore suppeditauit, &c. hordeoque solo quadraginta annos vsus est, &c. Huius autem Macedonij benedictionem & doctrinam, sæpe se percepisse, ibidem sub finem scribit idem Theodoritus, cuius & eius hortatu ac opera confitetur se Deo dicatum priusquam nasceretur, &c. Atque hæc in vita Macedonij monachi habet Theodoritus noster φιλοθέῳ ἱστορίᾳ. Plura de similium athletarum victus genere nosse qui volet, ibi reperiet. Quid quod & de Domnina muliere monacha refert in eius vita, quod nutrimentum haberet lentem aqua madefactã. &c. Et post, ibidem: Quin & mihi, inquit, (de se loquens Theodoritus) quoque venienti ad illam partem (est autem nostræ religioni ad austrum) mittit & panem & fructus & lentem madefactam, &c.

καὶ οὐδὲ ἐν τοῖς ἄλλοις τούτων ἐπιτηδεύμασιν.

In nullo igitur, alij eorum sunt studijs similes, &c.

Vt hactenus ita & deinceps ostendere conatur disparitatem morum rationisque vitæ ac victus horum atque illorum, in mundo rerum suarum satagentium, & horum pugilum in eo quidem degentium, sed sese a cunctis eius illecebris abstrahentium, solique Deo posthabitis vniuersis toto se pectore deuouentium: cum alij fere seipsos quærant propriaque curent. Ex his autem pietatis veræque religionis alumnis, (vt est in vita Baradati apud eundem) alij vitam amplectentes monasticam, & cum Deo solum loqui meditantes, nullamque consolationem humanam participantes, sic victores publice denuntiantur. &c. Alij autem amplectuntur vitam in antris & speluncis, multi etiam ex quibus aliquorum meminimus, non antrum, non tabernaculum, non speluncam, non tugurium habere decreuerunt, sed nudo aeri sua corpora mandantes, cõtrarias qualitates tolerant, aliquando quidem summo gelu concreti, aliquando autẽ igne radiorum exusti atque horum quoque victus & vita est diuersa, alij enim stant assidue, alij autem de die partim stant, partim sedent, & alij sepis quibusdam inclusi fugiunt multorum congressus, alij vero nullo tali tegumento vtentes, propositi sunt omnibus eos contemplari volentibus, &c. hæc ibi.

οὐ γὰρ ἐσθὴς ἡ αὐτὴ τούτων κἀκείνων, τραχυτάτη γὰρ αὕτη.

Neque enim vna eademque est vestis horum atque illorum, cum hæc sit asperrima, &c.

HOc de sanctis illis Monachis quorum vitas continet φιλόθεος ἱστορία aliisque eandem vitæ austeritatem sectantibus vult dictum, & sic inter alios de Iacobo illo Nisibita, cuius iam meminimus, in eius vita enarrat quod ei lanæ vsus fuerit superuacaneus, asperrimi enim, inquit, caprarum villi eius vsum supplebant. Ex eis ipsi fiebat & tunica, & simplex amicu-

amiculū, &c. Et in vita Petri Eremitæ dicit eū veste ex caprina pelle confecta, fuisse indutū &c. Et in vita Maris eremitæ, sic de eo scribit. Maris inopiam magis dilexit quam summas copias, nonaginta vero octus annos. vtebatur vestibus contextis ex villis caprinis. Panis autem & parum salis eius nutrimenti vsum implebāt, &c. Et in vita Domninæ monache (quæ in ordine vitarū est trigesima & vltima apud Theodoritum) sic de ea recenset. Domnina admirabilis continuis lacrymis non solū rigat genas, sed & vestimēta ex pilis, talibus enim vestimentis tegit corpus, &c.

οὔτε τροφὴ ἴσομοια.
neque similis victus, &c.

HOc cum de multis affirmet Auctoris mei Φιλόθεος ἱστορία, sufficerit pio instituto præsenti adduxisse vnum, quod de Romano eremita commemorat, eum scilicet vsque ad senectutem neque igne, neque lumine lucernæ vsum esse Cibus autem erat ei (vt ait) panis & sal: potus uero fontanum fluentum &c. plura huiusemodi exempla in eodem illo auctoris mei opere, reperire licebit.

ἐνταῦθα δὲ καὶ ἡμέραι καὶ καιροὶ καὶ εἴδη τροφῆς καὶ μέτρα.

At his & dies & tēpora & certa escę sunt genera atq; mensurę &c.

ITa de sanctis illis Eremitis auctoris nostri affirmat Φιλόθεος ἱστορία, vti de Eusebio, quod cibū solitus sit capere tertio & quarto quoque die. Illis autem qui secum habitabant, iubebat vesci alternis diebus, præcipiebat autem cum Deo assidue colloqui, nullumque tempus relinquere ab hac operatione vacuum, &c. hæc in eius vita. Ita & de Mariano eremita in eius vita enarrat. Cibus autem (ait) ei erat solus panis, isq; certa ei præbebatur mensura. Ea autem erat mensura, vt nec puero quidem nuper ablactato satis esset. Aiunt enim panis libram in quattuor partes diuisam, quatuor diebus fuisse distributam, & vnicuiq; diei attributam fuisse partem. &c. statuerat autē vesperi comedere cotidie, & numquam satiari &c. hæc ibi. Quid quod Publium monachum in eius vita scribit accedentem ad trutinam, panis mensuram diligenter perpendisse, & si quando inuenisset plus quam esset definitum, ægre tulisse, eosq; qui hoc faciebant, helluones appellasse: iubebat enim neq; comedentes neque bibentes, satietatem exspectare, sed tantum capere quantum satis esset ad tuendam vitā corporis, &c. De Simeone autem monacho in eius vita commemorat, quomodo cum alij post duorum dierum spacium cibum sumerent, ipse totam hebdomadam permanserit ieiunus, &c. nec multo post ibidem de eodem mirabile quid recenset quod mirum quadragesimale ieiuniū seruarit alligatus trabi quam ipsemet columnę alligauerat, illiq; sic a semetipso alligatus steterit totos quadraginta dies cibū quidem non sumens, sed diuina gratia & alacritate animi confirmatus. &c. Idē in vita Theodosij monachi ita de eo scribit: ac de eius quidem a cibo abstinentia, & quomodo humi cubaret, & cilicio indueretur, superuacaneum est dicere ijs, qui eius vident discipulos & sodales, & in eis eamdem cernunt viuendi formā, &c. ac de Zenone monacho refert, quod ab vno familiarium necessarium accipiebat alimentum, id autem inquit, erat vnus panis, qui duobus suppeditabatur diebus, aquam autem procul hauriens ferebat ipse, &c. atq; hæc de eo in vita illius narrat Theodoritus, quem & se vidisse testatur ibidē. Quin & de posteriori

F illo

illo Iacobo eremita in eius vita (qui & suo tempore superstes erat) affirmat, quod sæpe post intersectum septem dierum spacium corpus aleret, &c. Cumq. hoc abstinentiæ dono non solum viri, sed & sanctæ quædam mulieres fuerint conspicuæ, vnum proferre lubet auctoris nostri testimonium, de Marana & Cyra fœminis, quæ quadraginta diebus exiguū cibum sumpserunt. Ter quoque diuini Danielis a cibo abstinentiam sunt emulatæ, tres dierum hebdomadas conficientes & cibum corpori subministrantes, &c. Et hoc in illarum vita, quæ est apud Theodoritum in sua historia religiosa, vigesima nona in ordine.

[illegible]

neque solari radio calidius eos feriente, &c.

ID cum de pluribus nostri auctoris affirmet Φιλόθεος ἱστορία, perspicuū maxime videmus in Eusebio, qui teste illius viro Theodorito, cū intēsum esset frigus, in vmbra sedens in æstu solem suscipit, & tamquam auram Zephyri, quæ ex eo procedit flammam excipit, &c. Et in Eusebio monacho posteriori, quod cum hieme congelaretur & æstate vreretur, fortiter tulerit contrarias qualitates aeris, atque hunc se vidisse, & audisse in eius vita confirmat Theodoritus. Sed neque prætereundum est quod idē de summa vitæ austeritate Iacobi eremitæ posterioris, in eius vita commemorat. Hic, inquiens, post positis his omnibus & tabernaculo, & tugurio & murorū tegumento, pro lecto habet cœlum: contrarios omnes aeris impetus sustinens: nunc quidem pluuia uehementi obrutus, nunc autem glacie & niue congelatus; aliquando etiam radijs solis tostus & exustus: & aduersus omnia se fortiter atque constanter gerens: & quasi in alieno certans corpore: & contendens vincere naturam corporis animi: mortalis enim hoc & patibili indutus corpore, vitam agit, quasi impatibilis, & vitam incorpoream in corpore meditans, &c. Idem pater, quos & quantos impetus summi æstus ferentis solis etiam in maximis morborum angustijs tulerit. &c. Atq. hæc in eius vita. Quin & hæc ipsa de Marana & Cyra mulieribus in earumdem affirmat vita, quippe quæ ob amorem sponsi, & imbris, & niuis, & solis excipientes impetum, non cruciatum, nec dolorem sentiunt, sed in ijs quæ videntur molesta, animi gaudium percipiunt, &c.

[illegible]

Cum & maiores & plures sudores atque labores ab his insumantur noctu quam interdiu, &c.

HOc cum primis eius testatur historia de Simeone quodam Eremita admirabili, de quo in eius vita recensens extremam vitæ tolerantiam, ita scribit: In festis autem publicis aliam quoque ostendit sollertiam, nam post occasum solis, donec is rursus venerit ad orizontem occidentalem, manibus in cœlum extensis stat tota nocte, nec a somno delinitus, nec a labore superatus, &c. nec multo post totam autem noctem & diem, vsque ad horam nonam orat perpetuo, post nonam vero primum quidem diuinam doctrinam præsentibus exhibet, &c. sequiturq. post. Circa occasum autem solis deinceps incipit loqui cū Domino, &c. Hoc quoq. adseuerat auctor de Iacobi posterioris eremitæ coætanei sui sudoribus, laboribus, summisq. eius aduersus illusiones ac tentationes cacodæmonis certaminibus maioribus quidem noctu quam

inter

interdiu susceptis, &c. Atq. horũ & similiũ, tam ab Euagrio quam Theodorito, alia id genus exẽpla citantur plurima, quæ in illorũ historijs reperiet lector studiosus: quemadmodũ & apud Iohanem Cassianũ egregiũ sane auctorẽ, quem iã recẽs Romana editio (opera ac studio vnius potissimũ Antonij Cardinalis Carafæ viri, & litteratiss mi, & de re litteraria rẽ ũ primis optime meriti) castigatissimum ac plenissimũ nobis protulit.

[illegible]

totamque noctem in diuinis laudibus transigunt, &c.

HAnc consuetudinem de nocte laudandi dominum, a Paulo illo Eremitarum auctore, atq. magistro, inchoatam vna cum S. Antonio, docet Diuus Hieronymus, inter cetera affirmans hosce duos gratijs post cibum sumptum Deo actis, de more noctem in diuinis laudibus consumpsisse, &c. Vide quæ Athanasius in vita S. Antonij commemorat, & Iohannes Cassianus Eremita de his alijsq. in XII suis de institutis Cœnobiorum libris conscribit.

[illegible]

Manifestum est, quod amor ille in Deum effecit, vt terminos naturæ superarent, &c.

Σκοπὸς siue constitutio est totius huius περὶ τῆς Ἀγάπης orationis, ad quam plerisque ad hanc viam parantibus atque sternentibus primũ præmissis, admodum apposite & accõmodate venit, qui sicut ad caput suum animalis membra, itaquoq. vniuersa totius huius orationis membra atque argumenta longe lateq. diffusa ac dispersa, veluti ad caput quoddam suum siue principium referuntur cum cuncta ad vnam caritatem siue dilectionem reducantur. Quod vero amor ille diuinus hoc efficiat vt illius possessores terminos naturæ superent, alibi docet idẽ Theodoritus, sic inquiẽs; Quæ enim ab hisce athletis fiunt, humanam naturã excedunt. Solent autẽ homines natura metiri ea quæ dicuntur: si quid vero dicatur quod eius transcendat limites, falsa videtur oratio illis qui nõ sunt diuinis mysterijs initiati, &c. Et hæc in Simeonis vita, de cuius etiã miraculosis actionibus agendo, non multo post dicit: quod alij quidem paralyticos ad eum tulerint, alij ægris sanitatem petebant, alij etiã, vt patres fierẽt rogabant, quodq. a natura non acceperant, ab illo requirebãt, &c. Atqui ex hoc solo perspicuũ satis euadit, excessum illũ namq. de quo agit partim in extrema illa vitæ austeritate qua perferebant illi haud grauate, partim etiam in miraculosis multumq. stupendis actibus cõsistere.

[illegible]

Sic qui diuinæ dilectionis stimulos admiserunt, quanto plus desiderant frui, tanto magis satietatem depellunt.

ITa de Zebina siue Polychronio in illius vita scribit Theodoritus, superabat autem, inquiens, vt dixerunt, omnes sui temporis homines, assiduitate orationis: in ea enim diu noctuq. versans, non solum non fatiebatur, sed etiam desiderium reddebat vehementius, &c. Et de Baradato eremita, in eius vita sic refert: Omnem vero laborem illum suffert, cum non sit admodum robusto sed valetudinario corpore multisq. morbus obnoxio, feruẽs autẽ alacritas animi, diuinoq. amore incẽsa, cogit vt

F 2 labo-

labores, qui etiam laborare nequit. &c.

τοιοῦτος δὲ Μωϋσῆς ὁ μέγας νομοθέτης, ὃς πολλάκις ὡς ἐφικτὸν ἀνθρώπῳ τῆς θεωρίας ἀξιωθείς.

Talis erat magnus ille legislator Moyses, qui sæpenumero quantū homini fas fuit, diuina contemplatione habitus est dignus, &c.

INcipit proponere exempla Patrum veteris testamenti qui diuinum illum amorem maxime sectati sunt, ac primo de eximia illa Moysis in Deum caritate agit. Tota autem illius historia ad quam hic alludit, est Exodi 24. cap. vbi oblatis Domino sacrificijs fœderisq. sanguine in populum resperso, Moyses multa ad montis vsque radicem comitante caterua, solus adscendit in montem, vbi cum Domino quadraginta diebus & quadraginta noctibus permansit, panem non comedens & aquam nō bibens, &c. Et Exodi 33. vbi inter alia habemus, quod loquebatur Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum, &c. Hæc ibi.

καὶ ὁ ταύτης ἐραστὴς καὶ νυμφαγωγὸς ὁ θεσπέσιος Παῦλος.

Huius etiam pulcritudinis amore captus illius sponsor ac paranymphus diuinus Paulus, &c.

PAulum sponsorem ac paranymphum siue pronubum sponsæ appellat, alludens mea quidem sententia, ad locū illum Pauli quē paullo ante ex Epist. posteriori ad Corint. cap. 11. in hæc verba adduxi: Despōdi enim vos vni viro, virginem castam exhibere Christo, &c. Et ad septimum cap. prioris ad Cor. vbi inter alia quo pacto coniuges, viduæ & virgines, singulæ in suo statu viuere seseque gerere debeant, luculenter describit Apostolus. Ex quibus lectori haud erit difficile colligere rationem, cur Paulus νυμφαγωγὸς καὶ προμνήστωρ, idest sponsor ac pronubus siue paranymphus subinde a sanctis Patribus vocetur. Atq. hac parte orationis suæ, de ardentissimo illo Diui Pauli in Christum amore incipit disserere auctor, non citra artificiosam argumenti sui (περὶ τῆς ἀγάπης) cum laude amplificationem, ex verbis ipsius Apostoli hinc inde factam atque deductam.

καὶ εὑρὼν πάντα τῷ ἔρωτι παραχωροῦντα, καὶ τὰ λυπηρὰ καὶ τὰ θυμήρη, καὶ τὰς ἀγάπας τὴν στέρησιν τῆς ἐν γεέννῃ κολάσεως πικροτέραν

comperissetq. cuncta amori cedentia, tristia simul ac iucunda, ipsamq. caritatis priuationē quouis gehēnæ supplicio acerbiorē, &c.

HAud dissimilia de magno Paulo, eius laudes personans homilia sua secūda in me liū adfert Chrysostomus, inter alia sic enarrans: Quod enim maius erat omnibus, Christi amore fruebatur Paulus; cum hoc se cunctis putabat beatiorem: sine hoc vero neque dominantium neque principatuū socius esse cupiebat. quin cum hac dilectione potius extremus esse optabat, immo etiam ex numero punitorum: quam sine hac inter summos & honore sublimes. hoc enim erat illi maximum & singulare tormentum, ab hac caritate discedere: hæc illi erat gehēna: hæc sola pæna, hæc infinita & intoleranda supplicia, sicut etiam perfrui caritate Christi, hoc illi vita, hoc mundus, hoc angelus, hoc præsentia, hoc futura, hoc regnum, hoc promissio, hoc bona videbātur innumerabilia; Præter hæc vero nihil in tristium parte ponebat. Horū enim quæ hic habentur, nihil asperū nihil suaue reputabat, &c. Et sequitur ibidē. Quin & mor-

& mortem, & cruciatus, & mille supplicia, quasi ludum puerorum putabat, dummodo aliquid propter Christum sustineret, &c. Hæc ibi.

ταῦτα καὶ ὁ μέγας Πέτρος κεντρούμενος πόθῳ.

Hoc quoque magnus ille Petrus extimulatus desiderio, &c.

CUm hactenus ardentissimum illum Pauli amorem in Christū, ostendere conatus sit auctor, vt alios ad eumdem prouocaret inflammaretq. : deinceps principis quoque apostolorum beatissimi Petri, eximia quædam dilectionis siue amoris exempla in medium adducit, maximumq. eius in amando Domino ardorē cum quadam energia demonstrat: & quod sit boni pastoris officium, in eo ex doctrina Christi, & exēplo Petri admodum sane luculenter præscribit, edisseritque. Locus autem hic cum in auctore sit valde insignis, & pietate atq; doctrina plenus, eum pio doctoq; lectori singulariter commendandum inter alia putaui.

οὐκ ἀνέσχετο τοῦ πορθμείου σχολαιότερον διατέμνοντος τῆς θαλάσσης τὰ νῶτα.

Non sustinuit nauem tardius maris discindere terga, &c.

VEnusta est hæc Periphrasis traiectus & ambulationis Petri super mare, summique ipsius in Christum amoris, quippe ad quem relicta naue per aquas tetendit. Ceterū quomodo Petrus super mare ambulauerit, placebit & Ambrosiū sic de ea ambulatione loquentem audire, Ambulauit, inquit, in mari Petrus magis dilectione quam pedibus. non enim videbat vbi vestigium pedum poneret in mari, non cogitat labentes aquas, non fluenta currentia, & dum Christum respicit, non respicit elementum, credit fide etiam inter vndas solidum inuenire vestigium. mittetur licet fluctibus mare, ventis pelagus conturbetur, non tamen turbatur Petri semita, quæ ducit ad dominum. ambulat igitur super aquas Petrus, & sub pedibus eius mollis unda non cedit, &c. Hæc Ambrosius serm. 47.

καὶ τριπλῆν ταύτην ἀπῄτησεν, ἵν' ἰσάριθμα τοῖς ἕλκεσιν ἐπιθῇ τὰ φάρμακα.

Et hanc exegit triplicem: vt medicamenta pari numero vlceribus respondentia adhibeat, &c.

DE triplici hac confessione Petri non minus pulcra quam hisce conformia enarrat alibi Ambrosius, in hæc verba: Apostolus cum tertio interrogaretur a Domino: Simon amas me? Respondit tertio, Domine tu scis, quia diligo te. Ait Dominus, pasce oues meas. Et hoc tertio, quod quidem dictum ad compensationem prioris profecit erroris. Qui enim tertio Dominum negauerat, tertio confitetur: & quoties culpam delinquendo contraxerat, toties gratiam diligendo cōquirit &c. Ita Ambrosius in libro Homiliarum de sanctis in Petrum.

καὶ ἐξιὼν ἐκ τοῦ πονηροῦ συνεδρίου σὺν τῷ ὁμόζυγι ἔχαιρεν, ὅτι κατηξιώθη ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ δεσπότου ἀτιμασθῆναι.

Exiensq. ex prauo concilio, cum consorte ac socio passionis suæ & gloriæ, gauisus est quod habitus esset dignus, pro nomine Domini contumeliam pati, &c.

ALlusit ad illud Actorum 5. cap. Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilij, quia digni habiti sunt, pro nomine Iesu, contumeliam pati, &c. non quidem quod id in Paulo etiam euenisse velit auctor,

ctor, quando in Petro alijsq. hoc factum esse narrat ibi Lucas (neque enim pro nomine eius tunc contumeliam censeri debet passus Saulus, cuius adhuc erat persecutor, cum demum 13. cap. Actor. Saulus qui & Paulus narretur Spiritu Sancto repletus, & ad Dominum conuersus) sed quod id postmodũ in Petro pariter & Paulo completum sit, in prædicatione scilicet Euangelij, & eorundem martyrio, quod vno eodemq. tẽpore eos simul subijsse ex hoc loco auctoris mei haud obscure discere poteris, idemq. nõ minus fuse quã perspicue a nobis ostensum est alibi.

> παρῄνει τοὺς δημίους μὴ τῷ Δεσπότῃ παραπλησίως τῷ ξύλῳ προσηλωθῆναι.
>
> Hortabatur lictores, ne eodem quo Dominus modo, suspenderetur in ligno, &c.

EX hoc loco auctoris, duo notabilia accipe lector pro primo conformitatem doctrinæ, atque historiæ Theodorii, cum ea quæ est magistri sui Chrysostomi: Hæc siquidem ex eius sententia atque doctrina, de Petro eiusque martyrij modo referri, conuincitur ex Homilia Chrysostomi in laudes magnorum apostolorum conscripta, ac e Græco in Latinum recens conuersa, & in vtroq. idiomate iam primum a nobis edita, potissimum vero ex loco in hæc verba ibidem adducto: χαίροις Πέτρε, ὁ τοῦ ξύλου τοῦ σταυροῦ ἀπολαύσας, καὶ κατὰ ὁμοιότητα τοῦ διδασκάλου σταυρωθῆναι μὴ θελήσας, ἐν ὀρθῷ τῷ σχήματι καθὼς ὁ δεσπότης ἡμῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ἄνω ποδῶν ὡς εἰς οὐρανὸν τὴν πορείαν ἐκ γῆς ποιούμενος. Quæ ita reddidimus: Gaudeas Petre, qui ligno crucis fruitus es, & ad magistri similitudinem recta quidem figura, sicut Dominus noster crucifigi noluisti, sed magis inuerso capite, veluti in terra ad cœlū iter parans, &c. Secundum notabile quod ponimus, consistit in verbo προσηλωθῆναι, cuius si primaria inspiciatur significatio, vis, atque compositio simul cũ principali eius themate, optime inde intelligetur, quomodo Petrus in suam adactus sit crucem. Tametsi autem Orthodoxis illis patribus nostris Græcis, verba hæc, ἀνασταυρόω, προσηλόω, & ἀποτυμπανίζω fere peculiaria sint in ea significatione, qua latini crucifigere, siue patibulo affigere dicunt, nullum tamen illorum perinde proprie atque aperte rationem fixuræ clauorum denotat, atque hoc verbum προσηλόω, idest affigo siue crucifigo & proprie clauis, quoniam & ἧλος idem quod clauus est latinis, illudq. verbum ex πρὸς, & ἧλος compositum existit. Vnde ex præsenti hoc loco, vi verbi προσηλωθῆναι, (quo & alij patres in eo significato sunt vsi) optime conuincitur S. Petrum non funibus aut alio modo alligatum, sed vere clauis cruci suæ fuisse affixum. Plura in hanc sententiam a nobis adducta videbis in illum locum Homiliæ Chrysostomi in magnos Apostolos Petrum & Paulum, iam iam citatæ, vbi sic est: ὦ μακαριωτάτων ἥλων, οἵτινες τὰ ἅγια ἐκεῖνα μέλη διῆλθον. idest, o clauos illos beatos, qui membra illa sanctissima pertransierunt, &c. sed eo a nobis pius studiosusq. remittitur lector, vt rem non tam a pictoribus depictam, quam vere gestam intelligas.

> τὸ γὰρ ἔσχατον αἱρούμεθα, οὐκ ἐν τιμῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀτιμίᾳ μεμαθήκαμεν.
>
> Atque in hoc didicimus non in honore solum; verum etiam in ignominia postremum eligere, &c.

Exem-

EXemplo Christi, suorumq; Apostolorum, ac martyrum discimus gloriosa antecactæ vitæ insignia, atque trophæa vltima esse reposita non solum in morte vulgo honorifica, sed etiam in ea quæ cum ignominia suscipitur. quemadmodu hic in Petro appaiet, hinc & in historia actorum legimus, quod loco honoris & gaudij susceperint sese dignos haberi qui pro Christi nomine contumeliam paterentur, &c. Certum enim est veræ pietatis athletas sibi constituere gaudia, vbi illorum persecutores reputant dolorem, vbi impij hi pœnam, illi coronam, vbi hi mortem atque exitium, illi vitam, & gloriam ducunt: Vt non immerito pia hæc & sancta mater nostra ecclesia, sanctorum martyrum Christi natalitia in die illorum exærumnosa & lacrimabili hac vita excessus, celebranda voluerit mandaueritq. eos tum ad veram semperq; beatam vitam transisse testificans.

ταύτης Ἀδὰμ τῶν ἀγάθων ἐκκρεμάσας, καὶ περὶ τὸν εὐεργέτην ἀγνώμονα γενόμενος.

Hanc caritatem Adam cum parui pendisset, seseq; in benefactorem ingratum prebuisset, &c.

HIstoria huius est Genesios 13. capite, vbi Adam ob suam in Deum ingratitudinem, diuinorumque præceptorum præuaricationem, & verum in Deum amorem spretum, vna cum Eua e paradiso pellitur, pænaq; illis ac posteritati illorum indicitur, & paradisus ijsdem perpetuo obseratur &c. Vide plura loco citato.

ταύτης Ἄβελ τῷ χρόνῳ τῶν ἀγαθῶν βεβαίαν φυλάξας

Hanc Abel dum largitori bonorum firmam certamq; seruasset &c.

DE Abel certa est historia ad quam allusit auctor Gen. 4. vbi legimus Abel eum esse pastor ouium, obtulisse de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum, ipsumq; dominum respexisse ad Abel, & ad munera eius, ad Cain autem & ad munera illius non respexisse, &c. Eadem quoq; ponitur historia apud Paulum Hebr. 11. cap. vbi sic est, Fide plurimam hostiam Abel quam Cain, obtulit Deo, per quam testimonium consecutus est iustus, testimonium perhibente muneribus eius Deo, & per illam defunctus adhuc loquitur, &c.

ταύτης Ἐνὼχ ἀληθῆ καὶ γνησίαν κτησάμενος.

Hanc veram atque germanam cum possedisset Enoch, &c.

HIstoria Enoch ad quam hic fit allusio, est ecclesiastic. 44. cap. vbi sic est: Enoch placuit Deo & translatus est in paradisum, vt det gentibus pœnitentiam, &c. Et apud Paulum Hæbr. 11. cap. Fide Enoch translatus est ne videret mortem, & non inueniebatur, quia transtulit illum Deus, ante translationem enim, testimonium habuit placuisse Deo, &c.

τί ἄν τις εἴποι περὶ τοῦ Νῶε φιλοθείας

Et quid de Noe in Deum caritate dixerit aliquis, &c.

ILlius historia est Gen. 6. cap. vbi inter alia, Noe soli iusso inter mortales ceteros reperto, arca saluus fabricanda mandatur, &c. & Gen. 7. 8. 9. & 10. capitibus, quibus plura eiusdem historiæ referuntur. Sicut & Eccles. 44. cap. vbi sic est. Noe inuentus est perfectus, iustus, & in tempore iracundiæ factus est reconciliatio, ideo dimissum est reliquum terræ, cum factum est diluuium. Testamenta seculi posita sunt apud illum, ne deleri possit diluuio omnis caro, &c. Quibus & consonant verba Pauli

ba Pauli ad Hæbr. 11. cap. Noe responso accepto de ijs quæ adhuc non videbantur, metuens, aptauit arcam in salutem domus suæ, per quam damnauit mundū, & iustitiæ quæ per fidem est, hæres est institutus, &c.

καὶ σπέρμα καλλείφθη τῇ φύσει, καὶ σπινθὴρ ἐφυλάχθη τῷ γένει.

Et semen relictum naturæ, & scintilla præseruata est generi, &c.

Historia ad quam alludit auctor, nota est ex locis iam citatis. Id enim est quod Noe inter mortales soli iusto reperto, arca salutis fabricanda mandatur, Gen. 6. & 7. cap. vbi iubetur ipse & domus eius tota, ingredi in arcam: quod ceteris declinantibus ac præuaricantibus ipse iustus corā Domino repertus sit, &c. Quin & Gen. 9. cap. legimus, Deum benedixisse Noe & filijs eius, ad eosq. dixisse: Crescite, & multiplicamini, & replete terram, &c. Hinc & Paulus Hæbr. 11. cap. dicit a Noe aptatam arcam in salutem domus suæ, &c. vt scilicet (quemadmodum bene inquit hic auctor meus) semen relictum esset naturæ, & scintilla siue reliquiæ humani generis præseruatæ in Noe, per eius & domus suæ conseruationem manerent. atq. illud est quod vult Theodoritus.

ἰδοὺ Μελχισεδὲκ ὁ μέγας ἀρχιερεὺς

Sic Melchisedech magnus sacerdos

Alludit ad illud quod Paulus Hæb. 11. cap. de interpretatione nominis Melchisedech, adducit in hæc verba: Melchisedech primū quidem interpretatur rex iustitiæ, deinde autem, & rex Salem, quod est rex pacis, sine patre, sine matre, sine genealogia, neq. initium dierum, neq. finem vitæ habens, assimulatus autē filio Dei, manet sacerdos in perpetuum, &c. De huius etiam sacrificij oblatione habemus Gen. 14. cap. vbi sic est: At vero Melchisedech Rex Salē, proferens panem & vinū (erat enim sacerdos Dei altissimi) benedixit ei, & ait: Benedictus Abram Deo excelso qui creauit cœlū & terrā. Et benedictus Deus excelsus, quo protegēte, hostes in manibus tuis sunt. & dedit ei decimas ex omnibus, &c.

πῶς ὑπήκουσεν Ἀβραὰμ ὁ μέγας ὁ πατριάρχης καλούμενος τῷ Θεῷ.

Quomodo magnus ille patriarcha Abraam, a Deo vocatus, obediens, &c.

Allusio fit ad verba illa Pauli ad Hebr. 11. cap. Fide qui vocatur Abraam, obediuit in locum exire, quem accepturus erat in hæreditatem, & exijt nesciens quo iret. Fide demoratus est in terra promissionis, tamquam in aliena, in casulis habitando cum Isaac, & Iacob cohæredibus promissionis eiusdem, exspectabat enim fundamenta habentem ciuitatem, cuius artifex & conditor Deus. Fide & ipsa Sarra sterilis virtutem in conceptione seminis accepit, etiam præter tempus ætatis, quoniam fidelem credidit esse eum, qui repromiserat, &c. Ac post: Fide obtulit Abraam Isaac, cum tentaretur & vnigenitum offerebat, in quo susceperat repromissiones. ad quem dictum est: In Isaac vocabitur tibi semen, &c Gen. 21. & Rom 9. cap.

καὶ τῆς Σάρρας τὴν φύσιν ἤγειρεν, καὶ τοῦ γήρως ὑπερέβη τοὺς ὅρους, καὶ τὸν ὁρισθέντα ἀπεκύησε παῖδα.

Et Sarræ naturam excitat ac senectutis terminos transgressus est, definitumq. parit Isaac, &c

Historia ad quam hic noster allusit auctor, ex ijs quæ iam ex Paulo ad Hebræos de Abraam, & Sarra adduximus, notissima est. Poterit tamen

tamen & hoc ad eximiam illam pietatem summamq. caritatem Abrae in Deum referri, hoc modo, vt Abraham intelligatur fide ac caritate illa sua, vltra quam vel natura, vel iudicium patitur humanum, ex Sarra iam sterili atque decrepita adhuc suscitasse sobolem, debitumq. pariendi ac gignendi tempus a natura statutum transgressus esse, & Isaac genuisse, atq. ita naturam ipsius Sarrae eius cisse. Historia autem illius in genesi talis est. Visitauit autē Dominus Sarram sicut promiserat, & impleuit quae locutus est. Cōcepitq. & peperit filium in senectute sua, tempore quo praedixerat ei Deus, vocauitq. Abraam nomen filij sui quem genuit ei Sarra, Isaac: & circumcidit eū octauo die sicut ei praeceperat Deus, cū centum esset annorum, hac q uippe aetate patris natus est Isaac. Dixitq. Sarra: Risum fecit mihi tēpus, & quicunque audierit, corridebit mihi. Rursumq. ait: Quis auditurus crederet Abraam, quod Sarra lactaret filium quem peperit ei tā seni, &c. Gen. 21. Quibus & consonant dicta serui Abrae Gen. 24. sic loquentis: Seruus Abraā sum & Dominus benedixit domino meo valde, magnificatusque est: & dedit ei oues & boues, argentum & aurum, seruos & ancillas, & camelos & asinos, & peperit Sarra vxor domini mei filium domino meo in senectute sua. dedit q. illi omnia quae habuerat &c.

Ἔδραμεν εἰς τὴν ἱερουργίαν αὐτοχειρὶ τὴν σφαγὴν ἐπιτελέσων, εἰ μὴ.

Cucurrit ad sacrificium haud dubie inflicturus plagam, nisi &c.

QVomodo Abrae fides & magna in Deū caritas in filii sui Isaac immolatione probata sit & ab executione prohibita, locus est in genesi cap. 22. quo respexit auctor, habetur autē ibi sic: Tentauit Deus Abraam, & dixit ad eum: Abraā Abraam; At ille respondit, adsum. at ille: Tolle filium tuum vnigenitū quem diligis Isaac, & vade in terrā visionis: atque ibi offeres eū in holocaustum super vnum montiū quem monstrauero tibi &c. nec multo post ibidem sequitur, pergebant ergo pariter, & venerunt ad locum quem ostenderat ei Deus in quo aedificauit altare, & desuper ligna composuit, cumq. colligasset Isaac filium suum, posuit eum in altare super struem lignorum. extenditq. manum, & arripuit gladium vt immolaret filium suum, & ecce angelus Domini de coelo clamauit dicens: Abraam Abraam. At ille respondit, adsum. dixitque ei, non extendes manum tuam super puerum neque facies illi quidquam, nūc cognoui quod timeas deum, & non pepercisti vnigenito filio tuo propter me, &c. Et Iudith 8. cap. Tētati sunt Patres nostri, vt probarentur, si vere colerēt deū suum. memores esse debēt quomodo pater noster Abraā tentatus est, & per multas tribulationes trāsierunt fideles, &c. Et Haebr. 11. Fide obtulit Abraā Isaac, cū tētaretur, & vnigenitū offerebat in quo susceperat repromissiones, ad quē dictū est: In Isaac vocabitur tibi semen, arbitrans quia & a mortuis suscitare potēs est Deus, &c.

καὶ αὐτὸς δὲ ὁ μέγας Ἰσαὰκ τὸν αὐτὸν περὶ τὸν Δεσπότην ἐκέκτητο πόθον, καὶ ὁ τούτου δὲ υἱὸς Ἰακὼβ ὁ πατριάρχης.

Quin & magnus ipse Isaac hanc eandem in Dominum caritatem possedit, vti etiam illius filius patriarcha Iacob, &c.

SIc ecclesiastici 44 vbi inter alia dum de certis patrum benedictionibus, quas ob singulares quasdam suas virtutes quibus clarebāt, a deo perceperant, agitur, de Isaac sic habetur: Et Isaac eodem modo fecit propter

G

pter Abraam patrem eius. Benedictionem omnium gentium dedit illi Dominus, & testamentum suum confirmauit super caput Iacob. agnouit eum in benedictionibus suis, & dedit illi hæreditatem, & diuisit illi partem in tribubus duodecim, &c. Hinc & varijs eum præuenit benedictionibus Dñs, inter alia ipsum Isaac Gen. 26. sic compellans: Ero tecū, & benedicã tibi: tibi enim & semini tuo dabo vniuersas regiones has, cōplens iuramentū quod spopondi Abraam patri tuo. Et multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli: daboq; posteris tuis vniuersas regiones has: & benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, eo quod obedierit Abraam Dei voci, & custodierit præcepta & mandata mea, &c. Nec multo post, ibidem: Benedixitq; ei Dominus. Et locupletatus est homo, & ibat proficiēs atq; succrescens donec magnus vehementer effectus est, &c. Et sub finē capitis eiusdem, cū Isaac in Bersabee ascēdisset, apparuit ibi ei Dominus in ipsa nocte, dicens: Ego sum Deus Abraam patris tui, noli timere, quia ego tecum sum & benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum propter seruum meum Abraam, &c. Hinc quoque benedictionem consecutus est filius eius Iacob, Gen. 27. & 28. neq; modo benedictionis, sed & apparitionis ipsius Dei fructum cepit. Gen. 28. vbi primo ei Deus apparuit. secūda Dei apparitio Iacob facta, habetur Gen. 31. tertia & quarta 32. quinta est 35. sexta & vltima Dei apparitio Iacob facta, est eodē capite Gen. 35. vbi autem & quibus modis ei apparuerit Dominus, habes in locis iam citatis.

τοῦτον γὰρ καρπὸν εὐσεβείας ἔλαβεν Ἰωσήφ, ὃ ἐν νέοις πρεσβύτης, καὶ ἐν πρεσβύταις γενναῖος.

Hecum etiā fructus pius est Ioseph, qui inter iuuenes senex, & inter senes generosus ac strenuus exstitit, &c.

Videtur alludere ad illud psalmi. 104. vbi sic legimus: Constituit eū dominum domus suæ & principem omnis possessionis: Vt erudiret principes eius sicut semetipsum & senes eius prudētiā doceret, &c. Hæc enim ad litterā intelligenda videntur de Ioseph, qui cum constitutus esset dñs domus Pharaonis, iuuenis erat modestissimus, & tēperatissimus, ac insigniter pudicus, quales proculdubio cupiebat Pharao esse iuuenes primarios domus suæ. Cū autē senū sit verbo atque exēplo iuuenes erudire, videtur sane hoc modo haud inconuenienter Ioseph inter iuuenes senex fuisse dictus, sicuti etiam inter senes dicitur fuisse generosus ac strenuus, ob id scilicet, quod fortis excelsiq; animi sit, a iuuene aliquo senes temperari ac erudiri, quemadmodum ex illo psalm. adducto: Et senes eius prudentiam doceret, &c. de Ioseph clarū est. Quin & simile habemus de Daniel, qui cum iuuenis esset generoso infractoq; animo, senes illos & Iudices in Babylone redarguit, redarguēdoq; erudiuit &c.

Ταύτην Μωϋσῆς τὴν ἀγάπην κεκτημένος, τῆς τε βασιλείας ἀπαλλοτριοῦται.

Hanc eandem caritatem cum possedisset Moyses, splendida vita Regiæ spretā, &c.

Historia Moysis ad quam alludit, est ad Hebræos 11. cap. vbi de ea Paulus sic habet: Fide Moyses grandis factus, negauit se esse filiū filiæ Pharaonis: magis eligens affligi cum populo Dei, quā temporalis pecca

peccati habere iucunditatem, maiores diuitias æstimans, thesauro Ægyptiorum, &c. Eadem quoque historia haud obscure insinuatur Exod. [illegible] capite, nec non secundo libro antiquitatum Iudaicarum apud Flauium Iosephum, maxime cap. 9.

[illegible]

Huiusce pulcritudinis enim amore capti iuuenes illi virtutis Athletæ (quorum a nobis per modum compendii descripta est vita) ad magna illa etiam humanam naturam excedentia prodiere certamina, &c.

IVuenes illi pietatis atque virtutis Athletæ sunt sancti illi eremitæ, quorum vitas se descripsisse asserit, scilicet, in historia quam [illegible] idest religiosam inscribit, idque [illegible] hoc est, breuiter & per modū compendii, non enim omnium eo in libro meminit, sed quorūdam duntaxat, qui triginta sunt numero & ex his quidē, sicuti videre licet, 28. sunt viri, & duæ mulieres. Refert autem sese hic noster auctor, partim ad ea quæ pollicitus sub initiū dictæ suæ historiæ est, & partim ad ea quæ in procemio huius suæ orationis [illegible], de paucullis illis sufficere vult partimq; alludere videtur neque obscure, ad ea quæ sub finem vitæ Simeonis eremitæ, & Domninæ virginis, sua h[illegible] [illegible] idest, religiosa historia ac Stu [illegible] quidē, vbi [illegible] refert. Hæc autem sum persecutus, ex gutta conati [illegible] qui hæc scripta legerint, tamquam indici [illegible] dinem. Quæ vero decantantur celebrantur [illegible] ge plura. Sed non sum omnia scribere pollicitus [illegible] instituti ostendere formam & characterem. Con[illegible] sentaneum alii quoque de his multo plura &c. A[illegible] dranteq; ea quæ sub finē vitæ Domninæ virginis & [illegible] memorat Auctor in hæc verba. Sed omnia narra[illegible] nec omnes scriptores potueriat, & vt maxime id [illegible] neum existimo, & honoris cupiditatem quæ [illegible] Iis enim qui volunt aliquam perci[illegible] vulnera [illegible] sunt, ad præbendum id quod desideratur. Ideo enim & [illegible] cimus mētionem, & mulierum narrationes narrationibus viror[illegible] mus (institutum sui dat rationē) vt & senes & iuuenes & mul[illegible] phiæ habeāt exēpla & vnusquisq; eā quæ sibi cordi est vita exprimens, habeat suæ vitæ quandam regulam & gnomonē, qui est situs in narratione. & quomodo pictores ad exemplar respicientes, & [illegible] imitantur & nasum, & os & genas, & aures & frontē, & ipsos capitis ac barbæ pilos, & ad hæc & sessionem & stationē, quin etiam ipsos oculorum intuitus, siue sint læti & alacres, siue seueri & truces, ita etiam oportet vnumquemq; eorum qui hæc scripta legunt, volentem vitam aliquam imitari, suam ad illam quam elegit componere, &c. Et hæc, sub finē suę [illegible] [illegible], idest, Religiosæ historię, quam vocat, qui idē finis est vitæ Domninæ virginis & monachæ, quæ inter vitas quas ibi descripsit Theodoritus est trigesima & vltima, referi [illegible] quæ eadem finis Commentariorum nostrorum ac totius [illegible]peris coronis sunto.

FINIS.

INDEX PERSONARVM, RERVM, ac Sententiarum hoc opere [illegible]ententiarum Absol[illegible]timus.

[illegible]
lorum ac martyr[illegible]
nore solum, sed & in [illegible]
mune eligeus 38 19 46. & 47

Exempla patrum veterir tollenteus ut dictam sortitate maxime insignium. 22, 23 24 25. 26. 27. 44. 47. 48 & 49

Exempla philosophos fenibus & iuvenibus, virtute vulneribus proposita pag. 43.

Expositra contra exigua suffi.tt ad port terum artium prolandam & ignosone contempestorum improbandam. 1

F

Ferveant anima alacritas omni divina mensa continuisse, efficit ut laboret gra viorag perfecat etiam qui labora[illegible]

[illegible] Iacob[illegible]

Iacobi nisi[illegible]ra monachi sive cramen to abstinentia, atque tenuitas in victu atque vestitu 39 40

Iacobi posterioris (cuius auctor mentio est) summa vitae austeritas, eiusdemq maxime labores atq. sudores, & adversus tentationes ac illusiones daemonis, luctationes atque certamina. 39 42

Ieiunium quadragesimale mirum a Simeone monacho servatum 41

Ignis quanto plus nutrimenti subiicit, tanto motorem vim exerit 67

Labor[illegible]

Paulo

A 3